

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРОЕКОЛОГІЧНИЙ**

**ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЕКОНОМІКИ**

**Матеріали
студентської науково-практичної конференції**

2 червня 2020 року

Житомир 2020

Редакційна колегія:

- Мороз Ю.Ю.** – зав. кафедри обліку та оподаткування, д. е. н., професор;
Дема Д. І. – зав. кафедри фінансів і кредиту, к. е. н., професор;
Недільська Л.В. – доцент кафедри фінансів і кредиту, к. е. н.;
Абрамова І.В. – доцент кафедри фінансів і кредиту, к. е. н. (відповідальний секретар).

Рецензенти:

Плетенецька Світлана Михалівна – доцент кафедри національної економіки і фінансів Університету економіки та права «КРОК»;

Ковальчук Олександр Дмитрович – доцент кафедри міжнародних економічних відносин та європейської інтеграції Поліського національного університету.

*Рекомендовано до друку
Вченою радою Поліського національного університету
протокол № 5 від 17 листопада 2020 року.*

Фінансове забезпечення економіки : матеріали студентської науково-практичної конференції, 2 червня 2020 р. – Житомир : ЖНАЕУ, 2020. – 85 с.

Збірник підготовлено з оригіналів доповідей авторів без літературного редагування.

ЗМІСТ

<i>Борович Вікторія, магістрантка</i> ФАКТОРИ ТА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ БАНКРУТСТВА СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ	5
<i>Льющенко Юрій, магістрант</i> ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА	8
<i>Корзун Катерина, студентка</i> АНАЛІЗ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА В СИСТЕМІ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ	11
<i>Костенко Анастасія, студентка</i> АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ТА СТРУКТУРИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ЯК ОСНОВА ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ	14
<i>Літвінов Михайло, Гудзь Ольга, магістранти</i> ВДОСКОНАЛЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ ЗЕМЛІ – ВАЖЛИВИЙ РЕЗЕРВ НАДХОДЖЕНЬ ДО МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ	18
<i>Невмержицька Віра, магістрантка</i> МЕТОДИ ДЛЯ ОЦІНКИ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ	22
<i>Петрук Юлія, студентка</i> ОЦІНКА ЙМОВІРНОСТІ БАКРУТСТВА ТОВ «БЕРДИЧІВСЬКИЙ ПИВОВАРНІЙ ЗАВОД» ЗА МОДЕЛЯМИ Е. АЛЬТМАНА ТА Г.СПРІНГЕЙТА	25
<i>Пляс Іван, магістрант</i> ПОДАТОК НА ПРИБУТОК ЯК ДЖЕРЕЛО ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ БЮДЖЕТУ	27
<i>Поліщук Людмила, магістрантка</i> МІСЦЕВІ ПОДАТКИ ТА ЇХ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ	30
<i>Прокопова Анжела, студентка</i> СИСТЕМА ПОКАЗНИКІВ РАНЬОГО ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА РЕАГУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ АНТИКРИЗОВОГО КОНТРОЛІНГУ	32
<i>Сліпковська Валентина, магістрантка</i> АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СПОЖИВЧОГО КРЕДИТУВАННЯ ДОМОГОСПОДАРСТВ В УКРАЇНІ	36
<i>Верещак Ольга, магістрантка</i> ОБ'ЄКТИВНІ ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ СТАРТАПІВ В УКРАЇНІ	40

<i>Волощук Марія, магістрантка</i> <i>АНАЛІЗ СТАНУ РОЗВИТКУ РИНКУ ФАКТОРИНГУ В УКРАЇНІ</i>	43
<i>Носальська Людмила, магістрантка</i> <i>ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ І НАПРЯМИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ</i>	46
<i>Павлушко Ольга, магістрантка</i> <i>УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ</i>	51
<i>Лисак Наталія, магістрантка</i> <i>АНАЛІЗ ПРИБУТКОВОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ</i>	51
<i>Іванченко Микола, магістрант</i> <i>АНАЛІЗ СТАНУ МАЙНОВОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ</i>	58
<i>Кузнєцова В.Ю., студентка</i> <i>ДИНАМІКА НАДХОДЖЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО ПОДАТКУ ТА ЙОГО РОЛЬ У ФОРМУВАННІ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ</i>	62
<i>Оленюк Дмитро, студент</i> <i>ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ</i>	65
<i>Толочко Вікторія, магістрантка</i> <i>ВАРТІСНА ОЦІНКА БІЗНЕСУ</i>	69
<i>Стретович Олена, магістрантка</i> <i>ФІСКАЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ</i>	69
<i>Река Андрій, магістрант</i> <i>ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ</i>	76
<i>Денисевич Вероніка, магістрантка</i> <i>ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МІЖНАРОДНОГО ВАЛЮТНОГО РИНКУ</i>	79
<i>Морнєв Максим, магістрант</i> <i>СУТНІСТЬ АНАЛІЗУ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА</i>	81
<i>Денисевич Дмитро, магістрант</i> <i>ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ПРИЧИН ДЕФІЦИТУ БЮДЖЕТУ</i>	82

ФАКТОРИ ТА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ БАНКРУТСТВА СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

Борович Вікторія, магістрантка

Науковий керівник: к. е. н., доцент Шубенко І. А.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. У сучасних ринкових умовах господарювання України з таким явищем, як «банкрутство», може зіткнутися кожне підприємство або організація, особливо це питання посилилась під час оголошення світової пандемії, коли значна кількість підприємств та організацій припинила свою діяльність та не спроможна формувати стійкі фінансові потоки. Прямим шляхом до банкрутства є нестійкий фінансовий стан підприємств і неплатоспроможність виконувати зобов'язання перед контрагентами, працівниками, державою та кредиторами, а наявні проблеми державного або світового рівня тільки посилюють ці труднощі.

Питання банкрутства підприємств в Україні досліджувалися досить багатьма відомими вченими, серед них Терещенко О. О., Голощачов Н. Брелі А. Р., Базилінська О.Я., Андрущак Є.М. Але наукових досліджень, які вивчають питання банкрутства страхових організацій майже не має, окремі аспекти даної проблеми розглянуті в окремих працях Жуміка О. М., Шіріняна Л. В., Юхименко В. М., Базилевича В. Д. Питання банкрутства та ліквідації страхових компаній є актуальною науковою проблемою, адже останні кілька років характеризуються динамікою до скорочення кількості страхових організацій, тому вивчення факторів та наслідків такого явища потребує не лише теоретичного обґрунтування, але і практичного застосування у зменшенні ризиків банкрутства даної категорії фінансових установ.

Основний матеріал. Українські та зарубіжні вчені, досліджуючи економічний аспект банкрутства, визначають сутність даного поняття дещо неоднаково. Зокрема, можна навести такі визначення банкрутства суб'єктів господарювання. Так, О. Я. Базилінська розглядає «банкрутство як неспроможність підприємства платити за своїми борговими зобов'язаннями та виконувати зобов'язання перед бюджетом» [1, с. 200]. Інший вчений акцентує увагу на наслідок глибокої фінансової кризи, система заходів щодо управління якою не дала позитивних результатів [5, с. 11-12]. Н. П. Шморгун зводить банкрутство до неспроможності суб'єкта господарювання платити за своїми зобов'язаннями і фінансувати основну поточну діяльність у зв'язку з відсутністю коштів [8, с. 88]. Останнє визначення, з нашої позиції, дуже звужує поняття банкрутства. Виходячи з попередніх визначень, сформуємо поняття «банкрутство страхової організації».

На нашу думку, банкрутство страхової організації – визнана господарським судом нездатність страховика-боржника в повному обсязі задовольнити вимоги кредиторів, страхувальників та інших контрагентів за грошовими зобов'язаннями і (чи) виконувати обов'язки зі сплати інших

обов'язкових платежів та податків. У результаті банкрутства страховика відбувається його ліквідація.

Нині виділяється такі основні види банкрутства страхових організацій – це випадкове навмисне та необережне банкрутства. Випадкове банкрутство – наслідок надзвичайних обставин (стихійні лиха, військові дії, політична нестабільність, економічна криза). Навмисне банкрутство – є результатом навмисних дій керівництва страхової компанії або її засновників щодо приховування власного майна з метою не сплатування боргів кредиторам. Необережне банкрутство – результат неефективної роботи, проведення ризикованих операцій [8, с. 88].

Більшість науковців стверджують, що основні принципи схильності страхової компанії до банкрутства досліджуються на основі методів експрес-аналізу.

Вважаємо, що основними фінансово-економічними передумовами банкрутства страховика є:

- серйозні порушення фінансової стійкості страхової організації. Сутність полягає в тому, що обсяг позикового капіталу страхових компаній значно перевищує обсяг його активів;

- істотна незбалансованість у часі обсягів грошових потоків страховика. Йдеться про значне перевищення обсягів від'ємного грошового потоку над позитивним і відсутність перспектив змінення цієї тенденції;

- тривала нездатність страховика, викликана низькою ліквідністю його активів.

У табл.1. показані наслідки банкрутства страхової організації, найбільш болючішими вони звичайно є для клієнтів страховика.

Таблиця 1.

Фінансово-економічні наслідки виникнення ситуації банкрутства страхової організації

Суб'єкти	Наслідки рішення про банкрутство страховика.
Держава	Розбалансованість страхового ринку; Зниження надходжень до бюджетів і державні цільові фонди.
Страховальники	Неотримання необхідних страхових послуг; Погіршення рівноваги між попитом і пропозицією, зростання цін на страхові поліси.
Співробітники	Втрата робочих місць і, відповідно, втрата заробітної плати.
Власники, акціонери	Неотримання доходів
Кредитори	Ймовірність недостатності ліквідаційної маси майна страховиків для задоволення всіх вимог; Отримання збитків за операціями зі страховиком-банкрутом.

Джерело: розроблено автором.

Нині процедура банкрутства врегульована Законом України «Про страхування» [3] і Кодексом України з процедур банкрутства, що був прийнятий Верховною Радою України 18 жовтня 2018 року, а був введений в дію 21 жовтня 2019 року. При розгляді справ про банкрутство страхової

компанії учасником провадження справи про банкрутство визначається державний орган у справах нагляду за страховою діяльністю [4].

Науковцями виділено, основні фактори неплатоспроможності українських страховиків які поділяються на внутрішні та зовнішні. До внутрішніх факторів належать: неадекватний склад і структура тарифної ставки, недостатні страхові резерви; недостатній статутний капітал страховика, низький рівень страхового маркетингу та менеджменту тощо. До зовнішніх факторів належить: невизначеність страховика щодо обсягу нерозподіленого прибутку, недосконале господарське та податкове законодавство, нестабільна економічна, політична ситуації, посилення конкуренції, проблеми із кваліфікованими трудовими ресурсами, іноземна конкуренція. Вважаємо, що більший вплив на фактори фінансової неспроможності страхових організацій, справляють саме внутрішні фактори.

Висновки і пропозиції. Питання банкрутства страхових компаній є надзвичайно актуальною проблемою, адже в умовах кризи в самій Україні безліч страхових компаній було змушено визнати себе банкрутами.

Банкрутство страхової організації – визнана господарським судом нездатність страховика-боржника в повному обсязі задовольнити вимоги кредиторів, страхувальників та інших контрагентів за грошовими зобов'язаннями і (чи) виконувати обов'язки зі сплати інших обов'язкових платежів та податків

Характерними ознаками процесу банкрутства страхових організацій в Україні є скорочення попиту на послуги страховика. Банкрутство страхової організації має наслідки для багатьох. Зокрема, держава втрачає податки, які б одержала від суб'єкта господарювання. Страхувальники змушені достроково розривати договори страхування, а іноді, не отримують і залишок страхової премії, яку б вони могли використати на інший страховий поліс, втрачається довіра не лише до конкретної страхової організації, але і до інституту страхування загалом. Співробітники втрачають роботу, а кредитори недоотримують вкладені кошти. Тому банкрутство, це крайній захід, менеджери страхової компанії мають організувати роботу на такому рівні, щоб банкрутство було майже неможливим.

Список використаних джерел

1. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія і практика: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2009. 328 с.
2. Жумік О. В. Оцінка ймовірності банкрутства українських страхових компаній. Вісник Маріупольського державного університету. Серія : Економіка. 2014. Вип. 8. С. 200-206.
3. Закон України «Про страхування» редакція від 13 лютого 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96> (дата звернення 15. 04. 2020 р.).
4. Кодекс України з процедур банкрутства, 18 жовтня 2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19> (дата звернення 19. 04. 2020 р.).

5. Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2000. 412 с.
6. Ткаченко Н.В. Забезпечення фінансової стійкості страхових компаній: теорія, методологія та практика: моногр. Національний банк України, Університет банківської справи. Черкаси: Черкаський ЦНТІ, 2009. 578 с.
7. Шірінян Л. В. Функціонування накопичувальних фондів попереджувальних заходів у страхуванні на основі державно-приватного партнерства. Економіка України. 2016. № 9. С. 44-55.
8. Шморгун Н. П. Фінансовий аналіз: навч. посіб. К.: ЦНЛ, 2006. 528 с.
9. Юхименко В. М. Діагностика банкрутства страхових організацій на прикладі ПАТ «УСК «Гарант-Авто». Причорноморські економічні студії. 2016. Вип. 6. С. 163-167.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Ільющенко Юрій, магістрант

Науковий керівник: д.е.н., професор Кравчук І.І.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Пошук джерел формування фінансових ресурсів та зменшення витрат виробництва є ключовими проблемами господарської діяльності підприємств. Актуальним постає питання оптимізації джерел формування фінансових ресурсів з напрямками їх використання. Доцільним є поліпшення ефективності управління фінансовими ресурсами за для підвищення фінансових результатів роботи підприємства. Саме тому дослідження теоретико-методологічних і практичних аспектів управління фінансовими ресурсами підприємства вважаємо актуальним та своєчасним.

Обґрунтуванню економічної сутності фінансових ресурсів присвячені праці О. Василика, О. Гудзя, П. Лайко, М. Мниха, А. Поддєрьогіна, С. Мішина, О. Філімоненкова та ін. Вагомий внесок у розвиток теорії та методології управління фінансовими ресурсами зроблений І. Бланком, О. Зарубою, К. Павлюком, В. Палієм, А. Поддєрьогіним, О. Орловим тощо. Водночас, низка питань, пов'язаних з управлінням фінансовими ресурсами підприємств, є недостатньо вивченими та обґрунтованими, що вказує на необхідність проведення окремого дослідження у зазначеному напрямі.

Виклад основного матеріалу. Фінансові ресурси є важливою складовою господарської діяльності будь-якого підприємства. Від їх величини, структури та розміщення залежать результати роботи господарського суб'єкта. У системі фінансового менеджменту фінансовим ресурсам відводиться значна увага. За допомогою управлінського впливу забезпечується ефективне формування та використання фінансових ресурсів

на підприємстві, а отже – створюються умови для підвищення результативності його роботи.

Фінансові ресурси як об'єкт управління є питанням, яке широко обговорюється у наукових колах. Серед вітчизняних науковців заслуговують на увагу праці М. Шкробот, Т. Собчук, В. Данилка, Д. Ситого та інших. Так, вивчаючи управління фінансовими ресурсами підприємств, М. Шкробот стверджує, що «система управління фінансовими ресурсами характеризується взаємозв'язком та безперервною взаємодією двох підсистем (об'єкт та суб'єкт управління)» [1]. Науковець наполягає, що мета функціонування цієї системи «полягає у забезпеченні оптимальних умов формування, використання, оптимізації структури фінансових ресурсів у процесі господарської діяльності для максимізації добробуту власників підприємства в теперішньому і майбутньому періодах» [1].

Т. Собчук акцентує увагу на тому, що система управління фінансовими ресурсами підприємства є складною, відкритою, адаптивною, динамічною імовірнісною системою. Вчений стверджує, що складність «її полягає у неоднорідності складових елементів із взаємозв'язками у структурному різноманітті елементів системи, динамічності їх поведінки (як в цілому, так і окремих елементів)» [2]. Таким чином, поліпшення системи управління фінансовими ресурсами господарський суб'єктів є одним із чинників підвищення ефективності їх діяльності.

В. Данилко та Д. Ситий наполягають, що об'єкти та суб'єкти управління фінансовими ресурсами підприємства є керованими та керуючими системами відповідно. Науковці доводять, що об'єктами управління фінансовими ресурсами підприємства є, в першу чергу, фінансові відносини, що виникають між підприємствами, державою, комерційними структурами, іншими юридичними і фізичними особами. По-друге вчені акцентують увагу на тому, що доходи і нагромадження (прибуток), їх формування, розподіл і використання; фінансові ресурси, джерела їх формування, склад і структура теж слід віднести до об'єктів управління. По-третє – склад, структура і кругообіг капіталу, грошові фонди, їх формування та використання, грошовий обіг у відтворювальному процесі потребують управління [3].

Схематично систему управління фінансовими ресурсами підприємства можна зобразити як певний механізм, серцевиною якого є суб'єкт та об'єкт управління, які перебувають у постійному взаємозв'язку та взаємодії (рис. 1.).

Суб'єктом управління фінансовими ресурсами як правило виступає фінансовий директор, менеджер або, залежно від розмірів підприємства, фінансовий департамент. Об'єкт управління – це безпосередньо обсяги, склад та структура, а також джерела й напрями використання фінансових ресурсів на підприємстві. Від суб'єкта залежить управлінське рішення, яке визначатиме ключові характеристики об'єкта.

Рис. 1. Система управління фінансовими ресурсами підприємства
Джерело: побудовано автором на основі [4].

Висновки. Встановлено, що фінансові ресурси є важливою складовою господарської діяльності підприємства, від якої залежить ефективність його роботи. Система фінансового менеджменту повинна забезпечувати оптимальний склад, структуру та розміщення фінансових ресурсів на підприємстві. Управлінські рішення повинні прийматися зважено, залежно від тих цілей та завдань, які вирішує підприємство на кожному конкретному етапі свого розвитку. Менеджер – це та ключова фігура на підприємстві, яка здатна або ж вивести підприємство на якісно результативний рівень господарських відносин.

Список використаних джерел

1. Шкробот М.В. Сутність та основи функціонування системи управління фінансовими ресурсами підприємств Маркетинг і менеджмент інновацій, 2011, № 3, Т. 2. https://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/mmi2011_3_2_236_240.pdf
2. Собчук Т.М. Фінансові ресурси підприємства як об'єкт управління//Матеріали XIV Міжнародної наукової інтернет-конференції «ADVANCED TECHNOLOGIES OF SCIENCE AND EDUCATION» <http://intkonf.org/sobchuk-tm-finansovi-resursi-pidprijemstva-yak-obekt-upravlinnya/>
3. Данилко В.К., Ситий Д.В. Особливості управління фінансовими ресурсами підприємства за умов ринкової економіки. ВІСНИК ЖДТУ. 2014. № 2 (68). http://www.irbis-nbuv.gov.ua/Vzhdtu_econ_2014_2_17.pdf
4. Шегада Б.Г. Основи управлінського консультування. Донецьк, ТОВ «Епіцентр». 2013. 188 с.

АНАЛІЗ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА В СИСТЕМІ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ

Корзун Катерина, студентка

Науковий керівник: к.е.н., ст. викладач Мартинюк Г.П.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. За умов ринкової економіки у підприємств не залежно від форми власності чи організаційно-правової структури виникають потреби у капіталі, який забезпечує нормальне функціонування діяльності підприємства. Динаміка власного капіталу вказує на якість фінансового менеджменту. Структура та ефективність власного капіталу може відбиватися на іміджі та інвестиційній привабливості підприємства. Як наслідок, виникають питання теоретичного та прикладного характеру з приводу оптимізації структури капіталу, що є складовою фінансових ресурсів підприємства.

Важливе місце у проведенні науково-теоретичного обґрунтування управління капіталом підприємства посідають праці вітчизняних вчених-економістів: О.О. Терещенко, М.Д. Білик, Г.Г. Кірейцев, А.М. Поддєрьогін, В.П. Савчук, а також праці закордонних авторів таких як, У. Шарп, Ю. Брігхем, Л. Гапенскі, С. Росс, Р. Вестерфілд, Б. Джордан та інші. Ватро зазначити, що у більшості наукових праць основний акцент робиться, у першу чергу на, вивченні економічної сутності капіталу, а теоретичне обґрунтування окремих аспектів поняття «структура власного капіталу підприємства» та управління ним з метою оптимізації є недостатньо розробленим.

Виклад основного матеріалу. Фінансовий контролінг забезпечує інформаційними потоками менеджмент підприємства для прийняття рішень, в тому числі і для підвищення ефективності управління власним капіталом. Власний капітал – це залишкова частка в активах підприємства після вирахування всіх його зобов'язань, іншими словами, власний капітал розглядається як чистий капітал або чисті активи суб'єкта господарювання та є базовим джерелом його фінансування [1, с.162].

Власний капітал є одним з найістотніших та найважливіших показників, оскільки він виконує ряд функцій реалізація яких дає змогу досягнути високої ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства:

- визначення ступеню незалежності та впливу його власників на підприємство;
- компенсації понесених збитків, які мають погашатись з власного капіталу;
- розподілу доходів та активів, тобто частки окремих власників у капіталі є основою розподілу фінансового результату та майна в разі ліквідації підприємства [2, с. 694].

Основними джерелами інформації для аналізу власного капіталу є фінансова звітність підприємства. Оцінка ефективності управління власним

капіталом ґрунтується на аналізі складу, структури та динаміки власного капіталу. Проведемо оцінку ефективності управління власним капіталом на прикладі Державного підприємства «Житомирське лісове господарство», яке є юридичною особою, має круглу печатку, штамп, відповідні реквізити, може укладати від власної особи угоди на території України та за кордоном (табл. 1).

Таблиця 1

Аналіз складу, структури та динаміки власного капіталу Державного підприємства «Житомирське лісове господарство», тис. грн.

Показник	2018 р.		2019 р.		Відхилення	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Зареєстрований капітал	6223	18,78	6223	18,82	0	0,00
Капітал у дооцінках	8668	26,16	8668	26,22	0	0,00
Додатковий капітал	16152	48,74	16059	48,58	-93	-0,58
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	2094	6,32	2110	6,38	16	0,76
ВСЬОГО – Власний капітал	33137	100,00	33060	100,00	-77	-0,23

Джерело: таблиця побудована на основі фінансової звітності Державного підприємства «Житомирське лісове господарство» [3]

Відповідно до даних таблиці 1 до складу власного капіталу Державного підприємства «Житомирське лісове господарство», входить: зареєстрований капітал, капітал у дооцінках, додатковий капітал та нерозподілений прибуток. Власний капітал Державного підприємства «Житомирське лісове господарство» складав у 2018 р. 33137 тис. грн., а у 2019 р. – 33060 тис. грн. На протязі досліджуваного періоду найбільшу частку у складі власного капіталу займає додатковий капітал, який складає у 2018 р. – 48,74%, а у 2019 р. – 48,58%. Частка капіталу у дооцінках у 2018 р. складає 26,16%, а у 2019 р. – 26,22%. Частка зареєстрованого (пайового) капіталу на протязі досліджуваного періоду складала: у 2018 р. – 18,78%, а у 2019 р. – 18,82%. Найменшу частку у складі власного капіталу має нерозподілений прибуток, який у 2018 р. складає 6,32%, а у 2019 р. – 6,38%. Власний капітал Державного підприємства «Житомирське лісове господарство» в загальній сумі зменшився на 77 тис. грн., тобто на 0,23%, що є негативною тенденцією та може призвести до підвищення залежності підприємства від кредиторів, позичальників та інших фінансових установ, у яких підприємство позичає кошти. Ватро зазначити, що у період 2018-2019 рр. зменшення власного капіталу відбулося за рахунок зменшення додаткового капіталу на 93 тис. грн. або 0,58%. Але за досліджуваний період збільшення зазнав нерозподілений прибуток на 16 тис. грн. або 0,76%. На протязі досліджуваного періоду змін не зазнав зареєстрований (пайовий) капітал який у 2018-2019 рр. складав 6223 тис. грн. та капітал у дооцінках який у 2018-2019 рр. складав 8668 тис. грн.

Окрім аналізу складу, структури та динаміки є аналіз показників ефективності використання власного капіталу підприємства. До складу яких входять: коефіцієнт фінансової незалежності, коефіцієнт фінансової

залежності та фінансової стабільності, коефіцієнт фінансового ризику індекс постійного активу, коефіцієнт оборотності власного капіталу, рентабельність власного капіталу (за валовим прибутком), рентабельність власного капіталу (за чистим прибутком) період окупності власного капіталу. Проведемо аналіз показників ефективності використання власного капіталу Державного підприємства «Житомирське лісове господарство» (табл. 2).

Таблиця 2

**Аналіз показників ефективності використання власного капіталу
Державного підприємства «Житомирське лісове господарство»**

№ з/п	Показник	2018 р.	2019 р.	Відхилення 2019 до 2018р
1	Коефіцієнт фінансової незалежності	0,71	0,75	0,04
2	Коефіцієнт фінансової залежності	0,29	0,25	-0,04
3	Коефіцієнт фінансової стабільності	2,44	3,02	0,58
4	Коефіцієнт фінансового ризику	0,41	0,33	-0,08
5	Індекс постійного активу	1,07	0,97	-0,1
6	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	3,72	3,09	-0,63
7	Рентабельність власного капіталу (за валовим прибутком)	0,78	0,52	-0,26
8	Рентабельність власного капіталу (за чистим прибутком)	0,07	0,03	-0,04
9	Період окупності власного капіталу	14,51	36,13	21,62
10	Рентабельність власного капіталу за моделлю Du Pont, в тому числі:	0,07	0,03	-0,04
10.1	Рентабельність продаж	0,02	0,01	-0,01
10.2	Коефіцієнт оборотності активів	2,64	2,32	-0,31
10.3	Фінансовий важіль	1,41	1,33	-0,08

Джерело: таблиця побудована на основі [3].

Відповідно до даних таблиці 2 коефіцієнт фінансової незалежності складав у 2018 р. – 0,71, а у 2019 р. – 0,75. За досліджуваний період цей коефіцієнт збільшився на 0,04, збільшення даного коефіцієнта є позитивним, адже вказує на те що підприємство не залежить від позикових коштів і здатне фінансувати 75% активів за рахунок власних коштів у 2019 р. Коефіцієнт фінансової залежності за досліджуваний період зменшився на 0,04 та у 2018 р. складав 0,29, а у 2019 р. – 0,25. Коефіцієнт фінансової стабільності Державного підприємства «Житомирське лісове господарство» у 2018 р. складав 2,44, а у 2019 р. – 3,02 таке значення даного показника вказує на те що підприємство є фінансово стабільним. Коефіцієнт фінансового ризику за досліджуваний період зменшився з 0,41 у 2018 р. до 0,33 у 2019 р., тобто зменшився на 0,08, таке значення показника вказує на те що підприємство є фінансово стійки та рівень його фінансових ризиків знаходиться на нормальному рівні.

Висновки. В ході проведено дослідження було визначено, що аналіз ефективності функціонування власного капіталу є невід’ємною частиною фінансового контролінгу. Разом з тим власний капітал виконує ряд функцій реалізація яких дає змогу досягнути високої ефективності фінансово-

господарської діяльності підприємства. Розглянувши всі показники ефективності використання власного капіталу Державного підприємства «Житомирське лісове господарство» було визначено, що воно є фінансово стійким та стабільним, фінансові ризики компанії знаходяться в межах норм.

Список використаної літератури

1. Ареф'єва О.В., Мягих І.М., Росумака Т.Г. Власний капітал підприємства та проблеми його формування. Інтелект-XXI, 2016. № 6. С. 161–169. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/int_XXI_2016_6_18
2. Любар О.О. Болехівська В.В., Сімаков О.О. Економіка і суспільство. 2019. № 20. С. 693–700. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/20_ukr/90.pdf
3. Офіційний сайт Державного підприємства «Житомирське лісове господарство» URL: <https://ztlis.com.ua/>

АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ТА СТРУКТУРИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ЯК ОСНОВА ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ

Костенко Анастасія, студентка

Науковий керівник: к.е.н., ст. викладач Мартинюк Г.П.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Відсутність у керівництва своєчасної, повної й точної інформації не лише про теперішній, але й про майбутній фінансовий стан підприємства є однією із причин фінансової кризи підприємства. Для того, щоб виявити відхилення фактичних показників від планових необхідно впровадити систему фінансового контролю на підприємстві, яка дозволяє вчасно їх корегувати.

Система контролінгу, яка використовується для потреб підприємств побудована на основі праць західних та вітчизняних вчених, які є економістами: Є. Майер, Р. Манн, Д. Хан, А. Дайле, М.С. Пушкар, Л.О. Сухарева, С.М. Петренко, Л.О. Коваленко, Л.М. Ремньова, О.О. Козакова, С.Г. Фалько. Але питання, що безпосередньо пов'язані з розкриттям сутності фінансового контролінгу, його функцій і завдань, а також з особливостями організації на підприємстві системи фінансового контролінгу в сучасних умовах не отримали достатнього вивчення та дослідження в наукових публікаціях.

Виклад основного матеріалу. Н.К. Гоуга розглядає фінансовий контролінг, як невід'ємний елемент цілісної системи контролінгу, який має свою спрямованість та відрізняється сферою охопленої ним діяльності.[1, с.7].

На думку А.М. Кармінського основним завданням фінансового управління є постійна підтримка відповідного рівня рентабельності та забезпечення ліквідності. У відповідності зі своєю Сервісна функція

фінансового контролінгу полягає у забезпеченні формування джерел фінансування; складання балансів та звіту про прибутки-збитки; проведення поточного контролю за виконанням таких планів та постійний контроль за важливими фінансовими показниками; здійснювати аналіз відхилень та розробляти пропозиції щодо управлінських заходів. [3, с.98].

О.А. Кузаєва підкреслює, що фінансовий контролінг – це не лише внутрішній контроль за діяльністю підприємства, але ефективна координуюча взаємозв'язуюча система між фінансовим аналізом, інформаційною базою та внутрішнім фінансовим контролем [4, с.57].

Отож, підсумовуючи вищезазначене зрозуміло те, що фінансовий контролінг комплексне поняття, що має великий вплив на діяльність підприємства та за допомогою координуючих дій здійснює забезпечення його діяльності на основі взаємопов'язаних координуючих дій між різними етапами циклу.

Фінансовий аналіз ґрунтується як на горизонтальному, так і на вертикальному аналізі.

Тому, горизонтальний аналіз є складовою системи фінансового аналізу, що використовується для вивчення у часі динаміки фінансових показників. Він проявляється в таких основних формах: порівняння фінансових показників поточного року з показниками попереднього року; порівняння фінансових показників поточного року з такими ж показниками, але попереднього року; порівняння фінансових показників за певний проміжок часу(наприклад, за декілька років) для проведення трендового аналізу.

Порівняння аналогічних показників діяльності аналізованого підприємства із спорідненими підприємствами дають можливість виявити причини відмінностей в ефективності використання усіх видів ресурсів на підприємстві і активування резервів на кожному з таких об'єктів, які вибрані для порівняння. Окрім того, дане порівняння допомагає оцінити конкурентоспроможність підприємства, що дуже важливо в сучасних ринкових умовах.

Структурний розклад окремих показників – основна характеристика вертикального аналізу. Під час його проведення розраховують питому вагу окремих складових фінансових показників, а також аналізують вплив кожної складової на кінцевий результат. Основними видами такого аналізу є структурний аналіз:

- активів;
- капіталу;
- грошових потоків.

Результати такого аналізу зазвичай використовуються для проведення оптимального використання підприємством його грошових коштів та ефективної інвестиційної діяльності.

Вертикальний і горизонтальний аналіз застосовуються при аналізі динаміки та структури активів, джерел утворення майна підприємства.

Розглянемо їх застосування на прикладі Державного підприємства «Житомирське лісове господарство». (табл. 1, 2)

Таблиця 1

Аналіз динаміки та структури активів Державного підприємства «Житомирське лісове господарство»

Види активів	2016 р.		2017 р.		2018 р.		Відхилення показників базисного року від звітнього		
	Сума, тис. грн.	Структура, %	Сума, тис. грн.	Структура, %	Сума, тис. грн.	Структура, %	+, - тис. грн.	%	пунктів стр-ри
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Необоротні активи утримуванні для продажу та груп вибуття	197	0,48	-	-	-	-	-197	-	-
Необоротні активи	33789	82,42	35430	79,38	35279	75,52	1490	104,41	-6,90
Оборотні активи	7011	17,10	9204	20,62	11417	24,44	4406	162,84	7,34
Валюта балансу	40997	100	44634	100	46714	100	5717	113,94	-

* таблиця побудована на основі фінансової звітності Державного підприємства «Житомирське лісове господарство» [2]

Активи Державного підприємства «Житомирське лісове господарство» - усі ресурси, якими воно володіє та використовує у своїй діяльності. Аналізуючи дані у таблиці спостерігаю, що розмір активів у 2016 році склав – 40997 тис. грн.. Однак, у 2018 році їх розмір зріс на 5717 тис. грн., що становить 13,94 %. Необоротні активи утримуванні для продажу та груп вибуття у 2016 році становили 197 тис.грн, проте у 2018 році дана стаття відсутня, тобто підприємство здійснило їх реалізацію. Необоротні активи у звітному періоді порівняно з базисним зросли на 4,46%. Щодо оборотних активів спостерігається значне зростання порівняно з базисним роком на 4406 тис.грн , тобто на 62,84 %. Основну частину в структурі активів 2018 року займають необоротні активи – 75,52%. Це означає, що підприємство володіє великою частиною основних засобів: приміщень, машин, обладнання та іншим. Щодо базисного року, то необоротні активи займали ще більшу частку – 82,42 %. Тобто спостерігається поступове зменшення необоротних активів, а саме – на 6,9 %, а також поступове зростання оборотних активів на 7,34%.

Тому, я рекомендую Державному підприємству «Житомирське лісове господарство» вивільнити необоротні активи, тобто зменшити їх частку, оскільки воно потребує витрат на обслуговування і як результат розмістити їх в оренду та отримувати доходи, або ж реалізувати. При цьому необхідно пам'ятати, що розмір нематеріальних активів, які залишаться після часткового вивільнення повинен забезпечувати безперебійну діяльність підприємства.

Окрім аналізу динаміки та структури активів Державного підприємства «Житомирське лісове господарство», тобто аналізу активів підприємства хоча провести також аналіз пасивів підприємства. Даний аналіз зображений у Табл. 2.

Таблиця 2

Аналіз динаміки та структури джерел утворення майна підприємства

Види пасивів	2016 р.		2017 р.		2018 р.		Відхилення показників базисного року від звітного		
	Сума, тис. грн.	Ст-ра, %	Сума, тис. грн.	Ст-ра, %	Сума, тис. грн.	Ст-ра, %	+ , - тис. грн.	%	пун-в ст-ри
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Власний капітал	30847	75,24	31938	71,56	33173	71,01	2326	107,54	-4,23
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Поточні зобов'язання і забезпечення	10150	24,76	12696	28,44	13577	29,06	3427	133,76	4,31
Валюта балансу	40997	100	44634	100	46714	100	5717	113,94	-

* таблиця побудована на основі фінансової звітності Державного підприємства «Житомирське лісове господарство»[2]

Майно Державного підприємства «Житомирське лісове господарство» - це сукупність виробничих та невиробничих фондів та інших об'єктів вартість яких відображена у балансі. У пасиві балансу відображаються усі джерела утворення майна. Отож, проаналізуємо структуру джерел утворення майна Державного підприємства «Житомирське лісове господарство».

Якщо аналізувати динаміку абсолютних показників власного капіталу, то спостерігається поступове зростання, а саме з 2016-2018рр. він зріс на 2326 тис.грн., тобто на 7,54%. Також підприємство протягом зазначеного періоду невикористовувало у своїй діяльності довгострокові зобов'язання і забезпечення. Проте використовувало поточні зобов'язання і забезпечення, які у звітному періоді зросли на 33,76% порівняно з базисним, що у сумі складає 3427 тис.грн.

Використовуючи вертикальний аналіз проаналізуємо структуру джерел утворення майна підприємства. У 2016 році частка власного капіталу складала 75,24 %, проте у 2018 році частка зменшилась на 4,23% і становить 71,01. Це пояснюється тим, що поточні зобов'язання зросли на 4,31 %.

Висновки. В ході проведеного дослідження встановлено, що поняття фінансовий контролінг – це інструмент, комплексне поняття, що має великий вплив на діяльність підприємства та за допомогою координуючих дій здійснює забезпечення його діяльності на основі взаємопов'язаних координуючих дій між різними етапами циклу, а також внутрішній контроль за фінансовими операціями та фінансовою діяльністю. Визначено, що фінансовий аналіз ґрунтується на горизонтальному та вертикальному аналізі, а також це є доказом того, що вони все-таки є основою фінансового контролінгу.

Проаналізовано, що для забезпечення позитивної динаміки та структури активів Державного підприємства «Житомирське лісове господарство» рекомендовано вивільнити необоротні активи, тобто зменшити їх частку, оскільки воно потребує витрат на обслуговування і як результат розмістити їх в оренду та отримувати доходи, або ж реалізувати. При цьому необхідно пам'ятати, що розмір нематеріальних активів, які залишаться після часткового вивільнення повинен забезпечувати безперерійну діяльність підприємства. Аналіз динаміки та структури джерел утворення майна підприємства має оптимальні показники, які є основою для успішної господарської діяльності.

Список використаної літератури

1. Гогуа Н.К. Організація контролінгу в будівельному бізнесі з урахуванням ризиків: монографія / СІП РІА, 2000. – 184 с.
2. Офіційний сайт державного підприємства «Житомирське лісове господарство». – Режим доступу: <https://ztlis.com.ua/informacija/finansova-zvitnist.html>
3. Контролінг : підручник / А.М. Карминський, С.Г. Фалько, А.А. Жевага, Н.Ю. Іванова ; під ред. А.М. Карминського, С.Г. Фалько. - 2-ге вид. перероб. – М. : Фінанси і статистика. ИНФРА. – М. – 2009. – 336 с.
4. Кузаєва О.А. Вдосконалення механізму функціонування контролінгу і фінансового контролю : монографія / Видавницько-торгова корпорація «Дашков і Ко», 2006. – 144 с.

ВДОСКОНАЛЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ ЗЕМЛІ – ВАЖЛИВИЙ РЕЗЕРВ НАДХОДЖЕНЬ ДО МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Літвінов Михайло, Гудзь Ольга, магістранти

Науковий керівник: к.е.н., професор Дема Д.І.

Актуальність проблеми. Земля є одним із важливих об'єктів оподаткування в багатьох країнах світу, не є виключенням серед них і Україна. Податок на землю відноситься до місцевих податків та є одним із основних джерел податкових надходжень місцевих бюджетів. Досліджуючи еволюцію запровадження земельного податку слід відмітити, що в механізмі його адміністрування постійно відбуваються зміни, які мають як позитивні, так і негативні сторони. Значні зміни в оподаткуванні землі відбулися з початком проведення фінансової децентралізації місцевих органів самоврядування. Вищенаведене вказує на необхідність проведення досліджень в частині обґрунтування вдосконалення оподаткування землі, зокрема в частині обґрунтування пільг як для юридичних, так і фізичних осіб.

Аналіз останніх досліджень. Дослідження механізму оподаткування землі перебуває в полі зору багатьох українських дослідників. Основними напрямками таких досліджень є як об'єкт оподаткування, так і платники податку, ставки податку, оцінка земельних угідь, надання пільг платникам податку, терміни сплати податку. Залишається актуальним питання щодо віднесення надходжень від цього податку до державного та місцевих бюджетів, особливо в процесі проведення реформи децентралізації органів місцевого самоврядування. Оподаткування землі знайшло відображення в наукових працях М. Демяненка, Д. Деми, Б. Гузар, П. Лайка, П. Боровика, С. Юшка, Л. Тулуша та ін. Разом з тим, на сьогодні необхідні дослідження механізму оподаткування землі, які потребує децентралізація місцевих органів самоврядування.

Метою статті є дослідження еволюції розвитку та трансформації механізму оподаткування землі, визначення ролі цього податку у формуванні доходів місцевих бюджетів.

Основний матеріал. В Україні оподаткування землі було запроваджено Законом України «Про систему оподаткування», де було передбачено плату за землю, як загальнодержавний податок[1]. Пізніше, Законом України «Про плату за землю» було визначено механізм адміністрування цього податку[2]. Платниками плати за землю, згідно з цим законом, були власники земельних ділянок та землекористувачі, включаючи орендарів землі. В запровадженні плати за землю було застосовано різний підхід до оподаткування земельних ділянок сільськогосподарського призначення та земель іншого призначення. Так, наприклад, ставка податку з 1 гектара для ріллі, сінокосів та пасовищ становила 0,1 % від грошової оцінки землі, а для інших земель – 1,0%. Крім цього, ставки податку залежали від того чи мала земля грошову оцінку, чи ні. Запровадження такого механізму оподаткування землі привело до значного податкового навантаження на сільськогосподарських товаровиробників.

Для пошуку шляхів зниження податкового тиску на аграрний сектор, з 1 січня 1999 року було запроваджено фіксований сільськогосподарський податок, яким було змінено механізм оподаткування землі для значної кількості сільськогосподарських підприємств[3]. Фіксований сільськогосподарський податок практично є різновидом земельного податку, який визначав платниками податку лише сільськогосподарських товаровиробників. На сьогодні, відповідно до Податкового кодексу України оподаткування землі здійснюється в складі податку на майно, який віднесено до місцевих податків, що позитивно позначилося на збільшенні доходів місцевих бюджетів[4]. Також збережено можливість власників земельних ділянок сільськогосподарського призначення обирати один із двох варіантів оподаткування землі: через податок на майно чи єдиний податок платників четвертої групи та сплату податку помісячно чи поквартально. Зміни в оподаткуванні власників земельних ділянок позитивно вплинули на збільшення податкових надходжень до місцевих бюджетів. Так, за даними

Державної казначейської служби України в 2019 році до місцевих бюджетів надійшло 270,5 млрд грн. податкових платежів(без урахування міжбюджетних трансфертів), проти 229,5 млрд грн в 2017 році[7,8]. Також зросли надходження місцевих податків і зборів та надходження від оподаткування землі(табл..1).

Таблиця 1

Структура місцевих податків і зборів України

Види податків і зборів	2017 р.		2019 р.		2019р.до 2017р.,млн. грн
	млн.. грн	%	млн.. грн	%	
Податок на майно	29056	55,3	37994	51,6	9037
в т.ч.: земельний податок	9649	18,3	13349	18,1	3700
орендна плата	16735	31,8	19486	26,5	2751
транспортний податок	246	0,5	276	0,4	30
Єдиний податок	23388	44,5	35270	47,9	11882
в т.ч. 4 група	4270	8,1	5273	7,2	1003
Збір за місця для паркування ТЗ	73	0,1	115	0,2	42
Туристичний збір	70	0,1	196	0,3	126
Всього податків і зборів	52587	100,0	73575	100,0	20988

Розраховано за даними [7,8]

Дані таблиці 1 показують, що надходження від місцевих податків і зборів лише за останні два роки зросли майже на 40%, або на 20988 млн грн. Також зросли податкові надходження від землі. Так, в 2019 році надійшло 13349 млн грн. земельного податку та 19486 млрд грн. орендної плати за землю, проти 9649 млрд грн і 16735 млрд грн в 2017 році, відповідно.

Важливим резервом для збільшення надходжень від оподаткування землі до місцевих бюджетів є передача земель сільськогосподарського призначення, що знаходяться за межами населених пунктів з державної власності в комунальну власність об'єднаннях територіальних громад. Так, в 2018 році Держгеокадастр передав об'єднаним територіальним громадам 1,46 млн гектарів земель, що знаходяться за межами населених пунктів, значна частина, яких до цього часу перебувала в тіньовому обробітку[5]. Таким чином, громади зможуть її передавати в оренду через торги на аукціонах на більш вигідних для них умовах. Запровадження продажу права оренди землі через аукціони є досить позитивним напрямом збільшення надходжень місцевих бюджетів. Для підтвердження цього, можна навести аналогічні дані щодо передачі земельних паїв їх власниками в оренду сільськогосподарським підприємствам та передачі державної землі в оренду через аукціони.

Слід відмітити, що в оподаткуванні землі існує значна кількість пільг, які на нашу думку, є необґрунтованими. Зокрема, надання пільги щодо ведення особистого селянського господарства на земельній ділянці площею 2 гектари є не що інше як узаконене ухилення від сплати цього податку. В багатьох країнах світу значна частина фермерських господарств має таку або меншу площу, але доходи від оподаткування вирощеної на цій площі

сільськогосподарської продукції не звільняються від оподаткування. На нашу думку, для вирішення цього питання необхідно на законодавчому рівні визначити площу земельної ділянки, яка дійсно необхідна для вирощування сільськогосподарської продукції для власного споживання. З іншої сторони, в сільському господарстві працюють тисячі суб'єктів підприємництва, які через застосування спрощеної системи оподаткування також мають пільги щодо сплати земельного податку. В цьому випадку, держава надає можливість зменшити сплату податків малим бізнесом через застосування цього режиму оподаткування та мати пільгу по сплаті земельного податку.

Висновки. Механізм оподаткування землі знаходиться в процесі постійного вдосконалення. Головним здобутком цього вдосконалення на сьогодні є те, що цей податок віднесено до місцевих податків та сплачується за місцем розташування земельної ділянки, а надходження від його сплати є важливим джерелом доходів місцевих бюджетів. В той же час, на сьогодні, необхідно оптимізувати надання пільг окремими категоріям фізичних осіб та встановити для всіх власників особистих селянських господарств граничну величину земельної ділянки, яка не підлягає оподаткуванню. На нашу думку, розмір цієї ділянки не повинен перевищувати площу в розмірі 0,15 гектара.

Список використаних джерел

1. Закон України « Про систему оподаткування» від 25 червня 1991 р., №1251. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1251-12#Text>
2. Закон України «Про плату за землю» в редакції від 03.липня1992 р.№ 2535 із змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2535-12#Text>
3. Закон України « Про фіксований сільськогосподарський податок» від 17 грудня 1998 р., №320. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/320-14#Text>
4. Податковий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
5. Уряд передав 1,46 млн га землі за межами населених пунктів у власність 659 ОТГ. URL. decentralization.gov.ua/news/10381
6. Державні паї торік здавалися в оренду дорожче, ніж приватні – Держгеокадастр. URL: www.ukrinform.ua/rubric-economy/2631878-derzavni-pai-torik-zdavalisa-v-orendu-dorozce-niz-privatni-derzgeokadastr.html
- 7.Річний звіт про виконання Державного бюджету за 2017 рік. URL: www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/richniy-zvit-pro-vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu-ukraini-za-2017-rik
- 8.Річний звіт про виконання Державного бюджету за 2019 рік. URL: www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/richnij-zvit-pro-vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu-ukrayini-za-2019-rik

МЕТОДИ ДЛЯ ОЦІНКИ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ

Невмержицька Віра, магістрантка

Науковий керівник: к.е.н., доцент Куровська Н. О.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. В умовах ринкової економіки у діяльності кожного підприємства основним завданням є отримання максимального прибутку. У цьому контексті особливої уваги набуває проведення аналізу у процесі управління витратами підприємства. Від ефективності механізму управління витратами залежить прибутковість підприємства. Управління і раціональне використання є однією з головних характеристик результативності використання витрат підприємства, що утворює важливість їх детального аналізу. Щоб визначити рівень механізму управління витратами потрібно комплексно оцінити його рівень. Теоретичні аспекти оцінювання витрат висвітлені в працях Давидовича І. Є., Голова С. Ф., Пилипенка А. А., Крушельницької О. В., Ясинської А. І. та ін. Проте питання всебічного аналізу управління витратами потребують подальших досліджень.

Виклад основного матеріалу. Ефективність функціонування підприємства потребує раціонального використання всіх наявних ресурсів та зумовлює закономірність переходу до єдиної системи управління витратами. Проблеми зниження витрат виробництва є важним аспектом, оскільки вони є внутрішнім чинником функціонування господарювання будь-якої структури. Дефініцію управління витратами Крушельницька О. В. визначила «у якості складного багатоаспектного та динамічного процесу, що включає управлінські дії, метою яких є досягнення високого економічного результату діяльності підприємства; система принципів та методів розробки і реалізації управлінських рішень, заснованих на використанні об'єктивних економічних законів» [2, с. 125].

У процесі досконалого вивчення механізму управління витратами необхідно застосовувати існуючі загальнонаукові методи та конкретно наукові (специфічні) методи (табл.).

Таблиця

Методи для оцінювання витрат підприємства

Назва методу	Характеристика методу
1	2
Загальнонаукові методи	
Метод порівняння	Порівняння фактичних показників звітного періоду з плановими чи договірними зобов'язаннями дає змогу визначити ефективність системи витрат.
Метод аналізу	Дозволяє зробити висновок про минулий, теперішній і майбутній стани економічної діяльності підприємств (планово-фактичний аналіз)

Метод синтезу	Дозволяє розглянути механізм управління витратами як єдине ціле, що є однією із головних частин діяльності підприємства
Конкретнонаукові (специфічні) методи	
Метод управління витратами «дірект-костінг»	Для можливості організації достовірного, доцільного, якісного та ефективного управління витратами та можливості прийняття оперативних обґрунтованих управлінських рішень
1	2
Метод «стандарт-костінг»	Визначення суми очікуваних витрат на виробництво і реалізацію виробів, обчислення собівартість одиниці виробу для визначення цін, а також складання звіту про доходи
Метод CVP-аналіз	Оцінка впливу величини та структури витрат, обсягу продажу продукції на прибуток, аналіз його залежність від рівня цін і структури виробництва, а також обґрунтування маркетингової стратегії.
Метод LCC-аналіз	Планові витрати визначаються за кожною стадією життєвого циклу продукту – розроблення, виведення на ринок, зростання, зрілість і спад
Бенчмаркінг витрат	Застосування знань і досвіду підприємств-лідерів в управлінні витратами

Джерело: адаптовано [3].

Загальнонаукові методи використовуються на базовому рівні, для яких не потрібно багато часу. Найпоширенішим методом в економічному аналізі є метод порівняння, застосовується в зіставленні досліджуваних даних і фактів економічної діяльності. Метод управління витратами «дірект-костінг» характеризується розподілом затрат в залежності від характеру їх взаємозв'язку з обсягами виробництва продукції. Метод «дірект-костінга» проявляється в:

- обов'язковій класифікації витрат на постійні й перемінні;
- калькулювання скороченої собівартості (на основі лише перемінних витрат) по об'єктах або по центрах відповідальності;
- особливої побудови звіту про доходи (маржинальний підхід);
- оцінці запасів незавершеного виробництва і готової продукції по скороченій собівартості [1].

Система "Standard costing" була викладена у першій чверті XX ст. у статтях американського вченого Д. Ч. Гаррісона, трансформувалась в два положення:

- 1) витрати повинні бути відображені у порівнянні зі стандартними (нормативними);
- 2) відхилення, виявлені за допомогою порівнянь фактичних витрат зі стандартними, повинні бути ідентифіковані з причинами, що їх викликали [1].

Плюсами використання методу «стандарт-костінг» є заздалегідь визначення очікуваних витрат, менш трудомістка техніка введення виробничих витрат, також облік ведеться за методом виключення, що зумовлює легке ведення бухгалтерського обліку. Метод CVR-аналіз (аналіз точки беззбитковості) зіставляє в собі витрати підприємства, дохід від реалізації і прибуток, залежність яких дає змогу визначити дохід від реалізації. Переваги CVR-аналізу: можна визначити обсяг продажу, при якому досягається беззбитковість виробництва; легкість у використанні й простота [3].

Недоліки методу: будь-яка зміна у механізмі витрат суттєво вплине на кінцевий результат, проявляється поділ витрат на постійні та змінні, неможливе графічне зображення методу, якщо аналізуємо більше, ніж три одиниці продукції. Новим методом є LCC-аналіз, або розрахунок витрат за етапами життєвого циклу продукції. Він застосовується в довгостроковому управлінні, тому що охоплює період у кілька років. Планові витрати визначають за кожною стадією життєвого циклу продукту розробка, виведення на ринок, зростання, зрілість і спад [3].

Метод бенчмаркінг затрат є доволі простим, являє собою запозичення досвіду у підприємств-лідерів в однієї галузі щодо управління витратами. Цей метод порівняно з іншими допомагає швидко розвинути і покращити виробничі процеси і стан витрат. Крім того, використання бенчмаркінгу призводить до значного зниження витрат на маркетингові дослідження.

Від вибору методу залежить не тільки кінцевий фінансовий результат (прибуток підприємства), але і логістична система, виробничі процеси, стан виробництва та сегмент споживачів.

Критеріями для вибору оптимального методу управління витратами є:

- мета процесу управління витратами (підтримання розходів, короткочасне скорочення, постійне скорочення);
- стадія життєвого циклу товару (впровадження товару на ринку, збільшення обсягу продажу, стадія зрілості, стадія спаду);
- структура організації (лінійна, функціональна, комбінована);
- величина підприємства (мікро, мале, середнє, велике);
- рівень освіти робітників;
- позиціонування підприємства (новачок, послідовник, претендент на лідерство, лідер).

Висновки. За результатами дослідження встановлено, що існує багато методів для проведення аналізу управління витратами підприємства. Проаналізувавши загальнонаукові і конкретнонаукові методи необхідно зазначити, що вибір та застосування конкретного методу являє собою індивідуальний підхід для кожного підприємства. Отже, від правильно обраного методу або їх компонування залежить ефективність механізму управління затратами і загальний стан підприємства.

Список використаних джерел

1. Гаррісон Ч. Стандарт-кост. Система нормативного обліку собівартості: навч. посібник. Оргоблік, 1933. 204 с.
2. Крушельницька О. В. Удосконалення системи управління витратами на підприємствах. Вісник ЖДТУ, 2010. С. 125–129.
3. Шутько Т. І. Ефективна економіка № 12, 2014 URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3681>

ОЦІНКА ЙМОВІРНОСТІ БАНКУТСТВА ТОВ «БЕРДИЧІВСЬКИЙ ПИВОВАРНИЙ ЗАВОД» ЗА МОДЕЛЯМИ Е. АЛЬТМАНА ТА Г.СПРІНГЕЙТА

Петрук Юлія, студентка

Науковий керівник: к.е.н., ст. викладач Мартинюк Г.П.

Постановка проблеми. Сукупність факторів економічної та політичної нестабільності можуть здійснювати вагомий вплив на діяльність підприємства і його фінансовий потенціал та спричиняти можливість банкрутства. Однак в сучасних економічних умовах більшість підприємств не проводять системні дослідження оцінки фінансового стану та здійснення аналізу банкрутства підприємства. Традиційні моделі діагностики банкрутства, розроблені Е. Альтманом та Г.Спрінгейтом, у вітчизняній практиці підприємств використовуються не часто та не є популярними. В даній роботі здійснено аналіз фінансового стану досліджуваного підприємства за допомогою даних моделей банкрутства та показана їх доцільність.

Аналіз основних досліджень і публікацій. В українській економічній науці питання запровадження системи раннього попередження та реагування у практику підприємств цікавило багатьох сучасних науковців, серед яких можемо виділити напрацювання О.О. Терещенко, А.М. Поддєрьогіна, О.М. Барановської, О.І. Продіус, С.О. Черкасової, В.В. Вітлінського, Т.І Єфименко, О.П. Савчука, В.М. Федосова та ін. В зарубіжній практиці питаннями розроблення методів та моделей банкрутства займалися Г. Спрінгейт, Е. Альтман, У. Бівер та Дж. Таффлер, М. Беніш, Г. Тішоу, Р. Ліс, Ж. Конан і М. Гольдер та ін. Незважаючи на досягнення науковців, система раннього попередження та реагування і надалі розвивається.

Метою дослідження є аналіз фінансового стану та можливість банкрутства за моделями Е. Альтмана та Г.Спрінгейта, на основі даних ТОВ «Бердичівський пивоварний завод».

Викладення основного матеріалу. Для аналізу показників раннього попередження банкрутства ТОВ «Бердичівський пивоварний завод», вперш за все здійснено системне однофакторне (одновимірне) дослідження показників фінансової звітності протягом трьох років. «Система раннього попередження

та реагування - це особлива інформаційна система, яка сигналізує керівництву про потенційні ризики та шанси, які можуть насуватися на підприємство як із зовнішнього, так із внутрішнього середовища» [3, с.155-158].

Таблиця 1

Оцінка фінансового стану ТОВ «Бердичівський пивоварний завод»

Назва показника	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Відхилення
Загальна вартість активів, тис. грн	68161	83079	101861	49,44
Вартість необоротних (постійних) активів, тис. грн	29942	43014	54235	81,13
Вартість оборотних (мобільних) активів, тис. грн	38219	40065	47626	26,61
Дебіторська заборгованість, тис. грн	16879	10113	17510	4,29
Кредиторська заборгованість, тис. грн	6626	6789	8010	20,89
Власний капітал, тис. грн	61283	76290	93851	53,14
Залучений капітал, тис. грн	6878	6789	8010	16,46
Коефіцієнт співвідношення необоротних і оборотних активів	0,78	1,07	1,14	42,31
Рентабельність операційної діяльності, %	21	16,5	20	-4,76
Рентабельність підприємства, %	19,84	15,4	18,57	-6,40
Рентабельність активів, %	21,97	15,91	18,79	-14,47

Джерело: побудовано на основі фінансової звітності ТОВ «Бердичівський пивоварний завод».

Провівши оцінку фінансового стану підприємства за 3 роки, ми бачимо, що відбулося збільшення майже за всіма показниками: загальна вартість активів збільшилась на 49%, вартість необоротних на 81 %, власний капітал збільшився на 53,14%. Дані показники вказують про те, що відбувається економічне зростання і підвищення активності на ринку, збільшення власного капіталу завжди свідчить про зміцнення фінансового стану підприємства. Слід зауважити, що рентабельність підприємства в 2018 р. у порівнянні з 2016 р., зменшилась по активах на 14,47%, але в порівнянні з 2017 р. рентабельність по всім показникам збільшилась. Проаналізувавши всі показники, можемо дати таку оцінку фінансового стану підприємства: підприємство є фінансово стабільним з позитивною тенденцією розвитку та з укріпленням і підвищенням активності на ринку.

В наступній таблиці ми проведемо системне дослідження обраного підприємства за допомогою методики дискримінантного багатofакторного аналізу, в який покладено сепаратне дослідження за моделлю прогнозування банкрутства, розробленою американським економістом Е. Альтманом. Модель банкрутства за Е. Альтманом є однією із найпростіших та наочних. «Банкрутство — це реалізація катастрофічних ризиків підприємства в процесі його господарської діяльності, внаслідок якої воно не може задовільнити в установлені строки вимоги, що пред'явлено зі сторони кредиторів та виконати зобов'язання перед бюджетом» [2].

В даній таблиці ми спрогнозували можливість банкрутства для нашого підприємства. Згідно за першою моделлю дискримінантний показник становить 9,79, при граничному рівні 2,675. Даний показник є доволі великим завдяки складовій Х4. Адже власний капітал є доволі високим 93851 тис.грн, довгострокових зобов'язань підприємство взагалі немає, а поточні зобов'язання мінімальні – 8010 тис.грн. Це свідчить про незалежність підприємства від позикових коштів та можливість здійснювати свою господарську діяльність на базі власних ресурсів.

Підприємство на даний момент не потерпає від кризи, а працює доволі успішно і має потенціал для розвитку в найближчі роки. Даний висновок зроблено на базі результатів 2-ох моделей.

За даними фінансової звітності підприємства проведено дослідження з метою попередження банкрутства досліджуваного підприємства за допомогою дискримінантного багатофакторного аналізу в який покладено дослідження Г.Спрінгейта. За результатами аналізу інтегральний показник становить 3,49 при граничному показнику 0,862. Це значить, що нашому підприємству не загрожує банкрутство в найближчі роки. Підприємство активно проводить господарську діяльність і є доволі успішним та перспективним.

Висновки. Проведений аналіз фінансового стану та можливості банкрутства вказав на те, що підприємство працює стабільно, має тенденцію збільшення власного капіталу, відображає економічне зростання та розвиток. Аналіз банкрутства підприємства за моделями Е. Альтмана та Г.Спрінгейта підтверджує високий фінансовий потенціал та мінімальну вірогідність банкрутства. Такі результати спричинені тим, що власний капітал доволі високий, а довгострокові зобов'язання взагалі зникли, залишились лише короткострокові. Підприємство є доволі фінансово самостійним та незалежним.

Список використаних джерел

1. Терещенко О.О. Навч. посіб-ник. К.: КНЕУ, 2003. 554 с.
2. Король В. А. Фінанси підприємств: навчальний посібник [Електронний ресурс]/ В.А. Король. Режим доступу : <http://pulib.if.ua/book/55>.
3. Мойсеєнко І.С. Фінансове планування на підприємстві. *Фінанси України*. 2000. №9. с. 155-158.

ПОДАТОК НА ПРИБУТОК ЯК ДЖЕРЕЛО ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ БЮДЖЕТУ

Пляс Іван, магістрант

Науковий керівник: к.е.н., ст. викладач Мартинюк Г.П.

Постановка проблеми. Приведення податкової системи країни до європейських стандартів вимагає інтегрування України в європейський

економічний простір. Разом з тим фіскальні надходження від не прямих податків не забезпечують належного рівня державних доходів і тому прибуткове оподаткування являються ключовим в наповненні державного та зведеного бюджетів.

Однак, динамічний розвиток бізнесу та постійне реформування прямого оподаткування вимагає проведення ретельного аналізу надходжень податку на прибуток підприємств у складі доходів бюджету держави для визначення ефективності його функціонування та надання пропозицій щодо підвищення його ролі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій Засади прямого оподаткування знайшли відображення у наукових доробках багатьох вчених та податківців таких як, Д. Дема, К. Швабій, І. Шевчук, та інші. Проблеми наповнення державного бюджету стали об'єктами дослідження таких науковців: О. Сафонова, Н. Куць, В. Пікулі, Р.Безус, Г. Мартинюк. Однак науковців в більшій мірі цікавить механізм адміністрування податку на прибуток, а проблеми наповнення бюджету через сплату податку на прибуток залишаються не достатньо дослідженими.

У процесі дослідження використано комплекс економічних методів, зокрема: абстрактно-логічний – для теоретичних узагальнень та формування висновків; аналізу та синтезу – з метою дослідження чинників, що впливають на наповнення бюджету від сплати податку на прибуток.

Результати дослідження. Питання адміністрування податку на прибуток підприємств знаходяться в центрі уваги як законодавчих і виконавчих органів влади, так і платників податків, представників великого і середнього бізнесу, науковців, фінансистів, юристів та ін. Однак, сучасний стан та механізм функціонування податку на прибуток підприємств та його фіскальна роль у формуванні дохідної частини бюджету держави все ще не відповідають вимогам і критеріям розвинених країн.

Так на думку Куць Т.В., та Пікулі В.А економічна сутність податку на прибуток підприємств розкривається через сукупність фінансових відносин між державою і платником податків з приводу вилучення частини прибутку у прямій залежності від його розміру з метою формування фінансової бази держави для виконання останньою своїх соціально-економічних функцій [2]. Разом з тим в наукових доробках Г. П. Мартинюк стверджується що система оподаткування повинна бути зорієнтована на наукові принципи та ключові пріоритети [3].

Оскільки, податок на прибуток є невід'ємним податковим інструментом фіскальної політики будь-якої держави то за допомогою даного інструменту можна стимулювати та підтримувати економічне зростання суспільного добробуту. Інноваційний вектор розвитку держави допоможе спрямовувати діяльність платників податків у суспільно корисних напрямках та підвищить податкову культуру.

Разом з тим одним з найважливіших факторів економічного зростання будь-якої країни, а також підвищення соціально-економічних показників держави є насамперед активна діяльність суб'єктів господарювання, зокрема вітчизняних підприємств, які прагнуть максимізувати свій прибуток з метою підвищення рівня капіталізації підприємств, що можливо лише за умов оптимальної системи оподаткування прибутку.

Податок на прибуток, основні положення якого регулюються Податковим кодексом України, декларується та сплачується суб'єктами великого та середнього бізнесу та згідно Бюджетного кодексу повністю зараховується до державного бюджету. Суб'єкти малого бізнесу в основному реєструються платниками єдиного податку, що зараховується до бюджетів об'єднаних територіальних громад.

Зміни Податкового кодексу щодо адміністрування досліджуваного податку позитивно вплинули на стан податкових надходжень та доходів зведеного бюджету в цілому (табл. 1).

Таблиця 1.

Динаміка податку на прибуток у ВВП та в доходах зведеного бюджету України за 2015-2019рр., млрд грн.

Показник	2015	2016	2017	2018	2019
ВВП	913,3	1082,6	1316,6	1408,9	1454,9
Доходи зведеного бюджету, у т.ч.:	273,0	314,5	398,6	445,5	442,8
податкові надходження	208,1	234,4	334,7	360,6	354,0
Частка податкових надходжень у ВВП, %	22,8	21,7	25,4	25,6	24,3
Частка податкових надходжень у доходах зведеного бюджету, %	76,2	74,5	84,0	80,9	79,9
Податок на прибуток підприємств	33,0	40,4	55,1	55,8	55,0
Частка податку на прибуток у ВВП, %	3,6	3,7	4,2	4,0	3,8
Частка податку на прибуток підприємств в доходах зведеного бюджету, %	12,1	12,8	13,8	12,5	12,4
Частка податку на прибуток підприємств в податкових надходженнях, %	15,9	17,2	16,5	15,5	15,5

Джерело: власні дослідження.

Як показують результати дослідження в Україні з 2015 по 2019рр. суттєво зріс валовий внутрішній продукт що призвело до подвійного зростання доходів Зведеного бюджету. Оскільки в дохідній частині бюджету переважають податкові надходження та через лібералізацію податкового законодавства їх ріст незначний із 76,2 до 79,9%. Що стосується податку на прибуток то його ріст складає з 33 до 55 млрд грн. Через зменшення розміру ставки податку його частка в податкових надходженнях бюджету скоротилася 0,4%.

В наукових дослідженнях Р. М. Безус, стверджується що податкова система України вимагає змін, суть яких не повинна містити формального

характеру. Очевидно, що прийшов час оцінки необхідності таких податків, які своїм існуванням, по суті, не створюють можливості для шахрайств і, одночасно, ліквідувати існуючі схеми ухилення від оподаткування та отримання необґрунтованих відшкодувань [1].

Однак на думку О. Сафонові надмірна фіскальна орієнтація податкової політики є одним із чинників охолодження ділової активності в Україні, що здійснює додатковий негативний тиск на динаміку ВВП, промислового виробництва та інвестицій [4].

Результати досліджень. Податок на прибуток підприємств відіграє важливу роль у формуванні доходів зведеного бюджету країни. Сучасні зміни в оподаткуванні прибутку підприємств, спрямовані на підвищення економічної активності підприємницької діяльності, зниження ставки податку, на жаль, не дали очікуваних результатів щодо суттєвого збільшення надходжень податку на прибуток підприємств до бюджету.

Список використаних джерел

1. Безус Р. М. Податок з доходу підприємства як системоутворюючий елемент бездефіцитної бюджетної політики. Інвестиції: практика та досвід. 2010. № 24. С. 44-46.
2. Куць Т.В., Пікуля В.А Економіко-правові аспекти податку на прибуток підприємства. <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/11/291.pdf>
3. Мартинюк Г. П. Теоретичні аспекти системи оподаткування доходів фізичних осіб. Бізнес інформ №2. 2019. с. 396 - 401.
4. Сафонова О. Д. Податкова система України: сучасний стан та вплив на економіку країни Економіка харчової промисловості. 2013. № 3. С. 13-17.

МІСЦЕВІ ПОДАТКИ ТА ЇХ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Поліщук Людмила, магістрантка

Науковий керівник: к.е.н., ст. викладач Мартинюк Г.П.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Місцеві податки і збори були запроваджені для того, щоб місцеві органи самоврядування мали змогу отримати кошти, що перебувають у їх одноосібному розпорядженні, задля здійснення їх повноважень. Кошти, зібрані на місцях є та важливим джерелом формування дохідної частини місцевих бюджетів. Податкові повноваження створюють можливості місцевим органам самоврядування наповнювати місцеві бюджети, здійснювати стимулювання підприємницької активності фізичних та юридичних осіб свого адміністративно-територіального району, забезпечувати розвиток місцевого господарства, ефективно використовувати місцеві природні ресурси тощо.

Питання формування доходів місцевих бюджетів присвячені наукові дослідження багатьох науковців: О.Д. Борзенкової, Н.В. Васильєвої, О.А. Вінницької, І.С. Волохової, Т.Е. Городецької, О.Ю. Гостєвої, Г.В. Даудової та інших.

Проблематика формування доходів місцевого бюджету за рахунок місцевого оподаткування, висвітлена у них, потребує подальшого дослідження та вивчення, враховуючи щорічні зміни в структурі податкових надходжень.

Метою дослідження є визначення ролі місцевих податків і зборів у формуванні дохідної бази місцевих бюджетів.

Результати дослідження. Доходи місцевих бюджетів формуються за рахунок «місцевих податків і зборів, неподаткових надходжень та державних трансфертів, які забезпечують значні надходження до місцевих бюджетів, реальну фінансову автономію органів місцевого самоврядування і місцевих органів державної влади» [1, с. 19].

На сьогодні, відповідно до Податкового Кодексу України (ст. 10), до місцевих податків належать: «податок на майно, єдиний податок, збір за місця для паркування транспортних засобів; туристичний збір» [2].

За 2014-2018 роки зросли податкові надходження до місцевих бюджетів про, що свідчить рис 1.

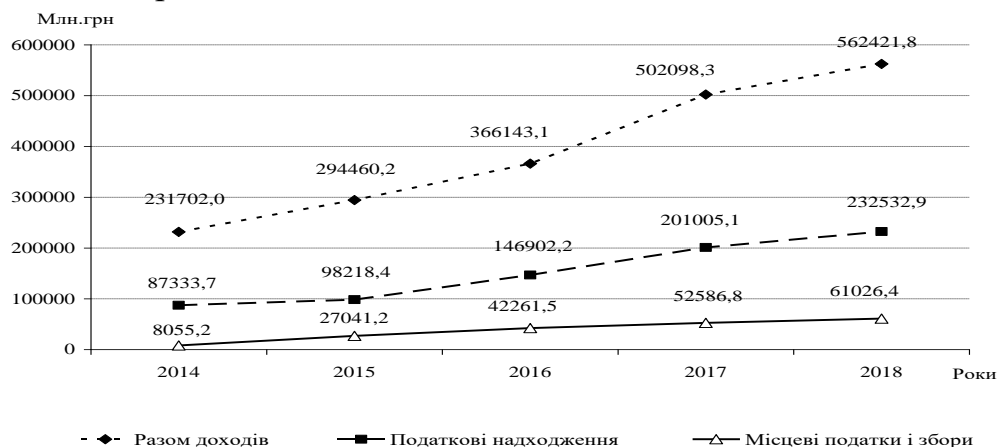

Рис. 1. Динаміка податкових надходжень до дохідної частини місцевих бюджетів

У 2018р. до місцевих бюджетів надійшло податків 232532,9 млн грн, що на 145199,2 млн грн (в 2,7 рази) більше ніж в 2014р., і що більше за відповідний показник 2017р. на 31527,8 млн грн (на 15,7%). Стосовно місцевих податків і зборів також спостерігаємо позитивну тенденцію. У 2018р. до місцевих бюджетів надійшло місцевих податків і зборів в сумі 61026,4 млн грн, що на 52971,2 млн грн (в 7,6 разів) більше ніж в 2014р., і що більше за відповідний показник 2017р. на 8439,6 млн грн (на 16,0%).

За рахунок податкових надходжень доходи місцевих бюджетів у 2018р. були сформовані на 41,3%, що краще від 2017р. на 1,3% і більше від 2014р. на 3,7%. За період дослідження значно зросла роль місцевих податків і зборів у формуванні дохідної частини місцевого бюджету. За рахунок місцевих податків і зборів доходи місцевих органів влади у 2018р. були сформовані на 10,9%, що

краще від 2017р. на 0,4%, менше від 2016р. на 0,6%, більше від 2015р. на 1,7% і більше від 2014р. на 7,4%. Найбільша частка місцевих податків і зборів у формуванні доходів місцевого бюджету була в 2016р. – 11,5%

У 2018р. основними джерелами наповнення місцевого бюджету України місцевими податками і зборами є майновий податок і єдиний податок. Сума податку на майно, що зараховується до місцевого бюджету в 2018р. рівна 61026,4 млн грн (у структурі надходжень рівна 51,2%), що на 31227,1 млн грн (в 697 разів) більше ніж в 2014р., і що більше за відповідний показник 2017р. на 2215,9 млн грн (на 7,6%). Збільшилися надходження до місцевого бюджету єдиного податку. Сума отриманого єдиного податку в 2018р. рівна 29564,2 млн грн (у структурі надходжень рівна 48,4%), що на 22150,9 млн грн (в 4 разів) більше ніж в 2014р., і що більше за відповідний показник 2017р. на 26,4%.

Висновки. Проведений аналіз виконання дохідної частини місцевого бюджету показав, що за період дослідження значно зросла роль місцевих податків і зборів у формуванні дохідної частини місцевого бюджету. За рахунок місцевих податків і зборів доходи місцевих органів влади у 2018р. були сформовані на 10,9%, що краще від 2017р. на 0,4%, менше від 2016р. на 0,6%, більше від 2015р. на 1,7% і більше від 2014р. на 7,4%. Найбільша частка місцевих податків і зборів у формуванні доходів місцевого бюджету була в 2016р. – 11,5%. У 2018р. основними джерелами наповнення місцевих бюджетів місцевими податками і зборами є майновий податок (51,2%) і єдиний податок (48,4%).

Список використаних джерел

1. Борзенкова О. Д. Роль місцевих податків і зборів в формуванні місцевих бюджетів України / О. Д. Борзенкова // Економіка: реалії часу. – 2015. – № 5. – С. 18-23.
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010р. № 2755 (Редакція від 01.07.2019 р)– Режим доступу: <http://minrd.gov.ua/fizichnim-osobam/zakonodavstvo/kodeksi/53771.html>
3. Веб-портал Державної казначейської служби України <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=400657>

СИСТЕМА ПОКАЗНИКІВ РАНЬОГО ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА РЕАГУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ АНТИКРИЗОВОГО КОНТРОЛІНГУ

Прокопова Анжела, студентка

Науковий керівник: к.е.н., ст. викладач Мартинюк Г.П.

Постановка проблеми та аналіз досліджень. Особливо в період нестабільності, пандемії та фінансової кризи для підприємств постає проблема ефективного управління ризиками. Ефективне управління надає можливість

використання додаткових шансів успішного виходу із кризи та поліпшення діяльності.

У науковій літературі подані численні напрацювання щодо дослідження антикризового фінансового контролінгу на підприємствах: Г.М. Азаренкової, Н.М. Давиденко, І.В. Зятковського, Л.О. Лігоненко, І.О. Бланка, О.О. Терещенка, О.А. Островської, У. Кристека, В. Гляйснера, Б. Вайсенбергер.

Результати дослідження. Терещенко О.О. стверджує, що для своєчасної «ідентифікації чинників, які сигналізують про той чи інший напрям розвитку окремих показників, внутрішніх і зовнішніх параметрів діяльності підприємства, вжиття превентивних заходів доцільно впроваджувати систему раннього попередження та реагування (СРПР). Система раннього попередження та реагування — це особлива інформаційна система, яка сигналізує керівництву про потенційні ризики та шанси, які можуть насуватися на підприємство як з боку зовнішнього, так і внутрішнього середовища» [3].

Разом з тим Romeike F. Констатує, що до побудови системи контролінгу на підприємстві у СРПР інтегруються елементи як стратегічного, так і оперативного контролінгу. Завданням СРПР є не лише виявлення загроз, а й ідентифікація потенційних шансів і додаткових можливостей для підприємства. При цьому, слід врахувати, що шанси і ризики підприємства є тісно взаємопов'язані і є «двома сторонами однієї медалі» [5].

На нашу думку процес створення системи раннього попередження ДП «Ємільчинський лісгосп АПК» складається з шести етапів:

- визначення сфер спостереження;
- визначення індикаторів які вказують викикнення негативних проців;
- розрахунок меж граничних значень індикаторів і безпечних інтервалів; формування конкретних аналітичних завдань для створених аналітичних центрів;
- формування каналів інформаційних потоків;
- узагальнення одержаних аналітичних висновків та формування пропозицій.

Одним з найважливіших інструментів системи раннього попередження та методом прогнозування банкрутства підприємств є дискримінантний аналіз [2].

Аналіз фінансового стану ДП «Ємільчинський лісгосп АПК» за 2016-2018 рр. наведено в табл. 1. З даних таблиці можна зробити висновок, про значні постійні витрати й високу чутливість прибутку до зміни доходу від реалізації продукції. Аналіз показав, що рентабельність підприємства 2018 році зросла в порівнянні з 2016 на 1,7 %, тобто у 2018 році на 1 грн вкладеного капіталу приходить 6,0 грн. прибутку.

Таблиця 1

Оцінка фінансового стану ДП «Смільчинський лісгосп АПК» за 2016-2018 рр.

Назва показника	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Відхилення 2018 р.у % до 2016р.
Загальна вартість активів, тис. грн	6669	6517	10140	152,05
Вартість необоротних (постійних) активів, тис. грн	2763	3935	5287	191,35
Вартість оборотних (мобільних) активів, тис. грн	3906	6517	4853	124,24
Дебіторська заборгованість, тис. грн	1083	711	1316	121,51
Кредиторська заборгованість, тис. грн	4823	4336	6602	136,89
Власний капітал, тис. грн	1846	2181	3538	191,66
Залучений капітал, тис. грн	4823	3411	6602	136,89
Коефіцієнт співвідношення необоротних і оборотних активів	0,7	0,6	1,1	157,1
Рентабельність операційної діяльності, %	1,7	1,4	0,5	29,4
Рентабельність підприємства, %	4,3	2,2	6,0	139,5
Рентабельність активів, %	15,2	7,3	23,3	153,3

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства 2016-2018 рр.

Рентабельність операційної діяльності — свідчить про ефективність операційних витрат. На досліджуваному підприємстві на 1 грн. витрат припадає 1,7 грн. прибутку у 2016 році, в порівнянні з 2018 роком, показник зменшився на 1,2 пункти.

Отже, недоліком однофакторного дискримінантного аналізу є те, що в ДП «Смільчинський лісгосп АПК» вартість активів та власного капіталу зросла, а рентабельність операційної діяльності за цей же період зменшилась. Це призводить до необ'єктивного прогнозування банкрутства і тому вирішення цієї проблеми може бути вирішеним шляхом використання багатфакторного дискримінантного аналізу. Фінансисти науковці алгоритм лінійної багатфакторної дискримінантної функції представляють у наступній формі:

$$Z = a_0 + a_1x_1 + a_2x_2 + a_3x_3 + \dots + a_nx_n,$$

де $a_1, a_2, a_3, \dots, a_n$ — коефіцієнти (ваги) дискримінантної функції; $x_1, x_2, x_3, \dots, x_n$ — показники (змінні) дискримінантної функції.

У 1968 р. Е. Альтман запропонував модель, яка має такий вигляд:

$$Z = 1,2A + 1,4B + 3,3C + 0,6D + 1,0E$$

В межах дослідження ДП «Смільчинський лісгосп АПК» за 2016-2018 рр. проведемо оцінку банкрутства з використанням моделі Е. Альтмана табл. 2.

Таблиця 2

Оцінка банкрутства ДП «Ємільчинський лісгосп АПК»
за 2016-2018 рр. за моделлю Е. Альтмана

Показник	2016р.	2017 р.	2018р.
А – оборотні активи / валюта балансу;	0,6	0,4	0,5
В – сума чистого прибутку (непокритого збитку) та резервного капіталу / валюта балансу;	0,1	0,07	0,2
С – прибуток до оподаткування / валюта балансу;	0,2	0,09	0,2
Д – власний капітал (ринкова вартість корпоративних прав) / позичковий капітал;	0,4	0,4	0,5
Е – чистий дохід / валюта балансу	4,7	4,7	4,8
Z (інтегральний показник рівня загрози банкрутства)	6,46	5,82	6,64
Імовірність банкрутства	Низька	Низька	Низька

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності підприємства 2016-2018 рр.

З розрахунків бачимо, що протягом досліджуваного періоду підприємству не загрожує банкрутство. Фінансовий стан підприємства задовільний протягом досліджуваного періоду. Діяльність підприємства прибуткова. Фінансове становище є стабільним.

Висновки та пропозиції. Сучасні умови ведення бізнесу вимагають запровадження інноваційних технологій швидкої ідентифікації та управління ризиками. До фінансових технологій, які дозволяють вирішити ці завдання відноситься система раннього попередження та реагування. Ефективна система раннього попередження і реагування має передбачати зведення в одне ціле інформації про окремі ризики, що мають місце у різних сферах діяльності та параметрах підприємства. З проведеного дослідження можна стверджувати, що ДП «Ємільчинський лісгосп АПК» протягом досліджуваного періоду підприємству не загрожує банкрутство. Фінансовий стан підприємства задовільний протягом досліджуваного періоду. Діяльність підприємства прибуткова та фінансове становище є стабільним.

Список використаних джерел

1. Аналіз фінансового стану як інструмент запобігання кризі та виведення підприємства з неї // О.М. Барановська // Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури. – 2008. – № 12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuu.gov.ua/portal/natural/vpabia/2008_12/stat/UDK%20334.htm.pdf

2. Управління фінансовою санацією підприємств // Терещенко О.О. Підручник. – К.: КНЕУ, 2006.

3. Управління фінансовою санацією підприємства // Салига С. Я. та ін – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 240 с.

4. Discriminant Analysis // William Klecka. – Newbury Park, CA : SAGE publications, Inc., 1980. – P. 7–8

АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СПОЖИВЧОГО КРЕДИТУВАННЯ ДОМОГОСПОДАРСТВ В УКРАЇНІ

Сліпковська Валентина, магістрантка

Науковий керівник: к.е.н., доцент Шубенко І. А.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. З розвитком ринкової економіки зростає спектр кредитних послуг, що надають комерційні банки. Ефективність кредитної діяльності комерційних банків на сьогодні є необхідним, якщо не життєво вирішальним фактором існування банків на банківському ринку України, оскільки кредитний портфель, як правило, становить не менше половини всіх активів комерційного банку. Напрямок споживчого кредитування вже досить давно є доволі популярним як серед банків через високу прибутковість, так і серед споживачів, так як дає отримати необхідні кошти на споживчі потреби.

Проблеми споживчого банківського кредитування досліджували у свої працях різні вітчизняні науковці: Алескерова Ю., Великий Ю., Виклюк М., Вудвуд В., Гаврилко Т., Муляр М., Сова О., Стороженко О., Харабара В. М. та ін. Однак, постає необхідність додаткових досліджень, спрямованих на вивчення аспектів розвитку банківського споживчого кредитування фізичних осіб з урахуванням сучасних тенденцій щодо умов та особливостей.

Метою дослідження є аналіз розвитку та динаміки споживчого банківського кредитування фізичних осіб в Україні.

Основний матеріал. Банківський споживчий кредит – це кредит комерційного банку, що відповідає принципам кредитування і надається фізичним особам на споживчі цілі, що не мають зв'язку з будь-якою професійною діяльністю [1, с. 134].

Отримання фізичним особам кредитів, що мають назву споживчих, дає можливість придбати споживчі товари тривалого користування на прийнятних умовах (особливо це проявляється у випадку, коли відсотки частково компенсуються продавцем), компенсувати витрати до заробітної плати за рахунок використання пільгового періоду за допомогою платіжної картки. Як зазначає Гаврилко Т. О. споживче кредитування забезпечує збільшення платоспроможного попиту населення, що зумовлює як підвищення рівня задоволення його соціальних потреб, так і посилює процеси економічного зростання в країні [2, с. 110].

Споживче кредитування є привабливим для банків, оскільки є високодохідним. Частка процентних доходів банків, що забезпечується споживчими кредитами, сягнула 29%. Надзвичайна прибутковість цього напряму стимулює банки його активно розвивати. Зростання в 2019 році було забезпечене завдяки вищим доходам домогосподарств та оптимістичним споживчим настроям [4, 5]. Динаміка споживчих кредитів в Україні за 2015-2019 рр. показана в табл. 1.

Таблиця 1.

**Показники динаміки споживчих кредитів в Україні
за 2015-2019 рр.**

Роки	Споживчі кредити, млн. грн	Абсолютна зміна, млн. грн		Темп зростання		Темп приросту, %	
		базис.	ланц.	базис.	ланц.	базис.	ланц.
2015	104879	-	-	-	-	-	-
2016	101528	-3351	-3351	0,968	0,968	-3,2	-3,2
2017	122066	17187	20538	1,164	1,202	16,4	20,2
2018	151625	46746	29559	1,446	1,242	44,6	24,2
2019	173702	68823	22077	1,656	1,146	65,6	14,6

Джерело: розраховано за даними НБУ [3].

Дані табл. 1 засвідчують, що споживчі кредити отримані домогосподарствами за 2019 рік у сумі 173702 млн. грн перевищують даний показник за 2018 рік на 22077 млн. грн або на 14,6%, та більше від суми споживчих кредитів від 2015 року на 68823 млн. грн або на 65,6%.

Споживчі кредити домогосподарствами брали в в трьох основних валютах: гривні, долари США та євро. Показники динаміка споживчих кредитів за 2015-2019 рр. в розрізі валют розраховані в табл. 2.

Таблиця 2.

**Показники динаміки споживчих кредитів в Україні в основних
валютах в гривневому еквіваленті за 2015-2019 рр.**

Роки	Споживчі кредити, млн. грн	Абсолютна зміна, млн. грн		Темп зростання		Темп приросту, %	
		базис.	ланц.	базис.	ланц.	базис.	ланц.
Валюта: гривня							
2015	65652	-	-	-	-	-	-
2016	64859	-793	-793	0,988	0,988	-1,2	-1,2
2017	93436	27784	28577	1,423	1,441	42,3	44,1
2018	125413	59761	31977	1,910	1,342	91,0	34,2
2019	158339	92687	32926	2,412	1,263	141,2	26,3
Валюта: долари США							
2015	36268	-	-	-	-	-	-
2016	34901	-1367	-1367	0,962	0,962	-3,8	-3,8
2017	26965	-9303	-7936	0,743	0,773	-25,7	-22,7
2018	24796	-11472	-2169	0,684	0,920	-31,6	-8,0
2019	14418	-21850	-10378	0,398	0,581	-60,2	-41,9
Валюта: Євро							
2015	1140	-	-	-	-	-	-
2016	1034	-106	-106	0,907	0,907	-9,3	-9,3
2017	901	-239	-133	0,790	0,871	-21,0	-12,9
2018	771	-369	-130	0,676	0,856	-32,4	-14,4
2019	503	-637	-268	0,441	0,652	-55,9	-34,8

Джерело: розраховано за даними НБУ [3].

Показники табл. 2 показують, що гривневі споживчі кредити отримані домогосподарствами за 2019 рік становлять 91,2% від всіх споживчих кредитів, що перевищує суму споживчих кредитів в національній валюті за 2018 рік на 32926 млн. грн або на 26,3%, та більше від суми споживчих кредитів в гривні від 2015 року на 92687 млн. грн або в 2,4 рази. Споживчі кредити отримані домогосподарствами в доларах США за 2019 рік становлять 14418 млн. грн (8,3% від всіх споживчих кредитів), що менше суми споживчих кредитів в доларах США за 2018 рік на 10378 млн. грн або на 41,9%, та менше від суми споживчих кредитів в доларах США від 2015 року на 21850 млн. грн чи на 60,2%. Споживчі кредити отримані домогосподарствами в Євро за 2019 рік становлять 503 млн. грн (0,3% від всіх споживчих кредитів), що менше суми споживчих кредитів в євро за 2018 рік на 268 млн. грн або на 34,8%, та менше від суми споживчих кредитів в євро від 2015 року на 637 млн. грн чи на 55,9%. За даною таблицею можна зробити висновок, що при споживчому кредитуванні населення маємо тенденцію до їх зростання у національній валюті, та зниження в іноземній валюті.

Перспективи розвитку споживчого кредитування на домогосподарств В Україні на 2020 рік представлені на рис. 1. Прогнозується, що у 2020 році обсяги споживчих кредитів зростуть до суми 176 299 млн. грн, а це в свою чергу свідчить про значні перспективи розвитку споживчого кредитування в Україні. Розрахований коефіцієнт регресії показує, що в середньому за досліджуваний період сума споживчих кредитів зростала на 16 078 млн. грн щорічно.

Надзвичайна прибутковість споживчого кредитування) стимулює банки його активно розвивати. Станом на кінець 2019 року частка процентних доходів від фізичних у процентних доходах платоспроможних банків України рівна 28,9%, що відповідно більше від даного показника станом: на 01.01.19 року 3,4%; більше на 01.01.18 року на 8,2%; на 01.01.17 року на 13,1%. Десяток з платоспроможних банків демонструє річний приріст чистого портфеля споживчих кредитів понад 30%. Деякі з них збільшили портфель більш ніж вдвічі за рік [4, 5].

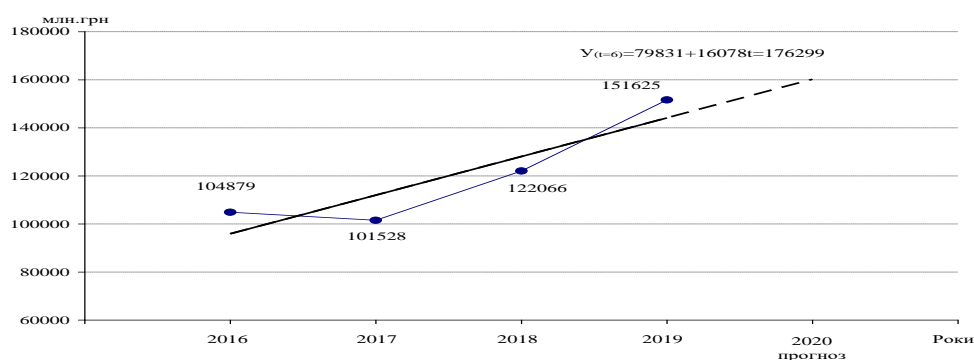

Рис. 1. Прогноз розвитку споживчого кредитування домогосподарств в Україні
Джерело: розраховано за даними НБУ [3].

Важливим фактором у процесі розвитку послуг банківського споживчого кредитування повинна бути конкурентна боротьба. Наслідком такої боротьби стали б нові підходи банків до пропозиції послуг на ринку споживчого кредитування і розширення спектра даних послуг; зниження вимог до рівня забезпечення кредитів і підвищення кредитного ризику; оптимізація практики стягування банками комісійних платежів наряду з банківськими відсотками по операціями кредитного характеру.

Висновки. Споживче кредитування відіграє все більшу роль у забезпеченні приватного споживання. Тривале поступове збільшення доходів населення та зниження стандартів роздрібногo кредитування банками стимулювали зростання цього сегмента кредитування. Основними напрямками кредитування фізичних осіб мають стати: вдосконалення різних аспектів споживчого кредитування пов'язаних з оптимізацією організаційної структури банків в напрямку забезпечення якісно нової системи управління споживчими кредитами; проведення оптимізації споживчого кредитування враховуючи рівень видового ризику з визначенням потенційної ефективності; зростання обсягів і видів споживчого кредитування з метою прибуткової реалізації концепції банку; робота в напрямку встановлення оптимальних кредитних ставок і умов кредитування з метою залучення нових позичальників споживчих кредитів; використання удосконалених методик оцінки фізичних осіб як майбутніх власників кредитних карток.

Список використаних джерел

1. Виклюк М. І., Лесів А. В., Янкович Я. Я Сучасний стан банківського споживчого кредитування. *Економіка і управління*. 2018. № 4. С. 133-137.
2. Гаврилко Т. О. Споживче кредитування в Україні. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2019. Т. 30(69), № 5(1). С. 110-116.
3. Грошова статистика НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial#1ms> (дата звернення 28.05.2020)
4. Звіт про фінансову стабільність за грудень 2019 року. Публікація НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-pro-finansovu-stabilnist-gruden-2019-roku> (дата звернення 25.05.2020)
5. Таблиці і графіки у тексті звіту, грудень 2019 року. Публікація НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-pro-finansovu-stabilnist-gruden-2019-roku> (дата звернення 25.05.2020.)

ОБ'ЄКТИВНІ ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ СТАРТАПІВ В УКРАЇНІ

Верещак Ольга, магістрантка

Науковий керівник: к. е. н., доцент Недільська Л. В.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Стартап є першим необхідним етапом життєвого циклу інновацій. Активно працююча система підтримки стартапів є основою активізації інноваційної діяльності, зростання обсягів інноваційних продуктів, експорту високотехнологічних товарів. Аналіз сучасних наукових праць демонструє, що парадоксальним є обмежене коло напрацювань стосовно створення та просування стартапів. Серед вітчизняної наукової спільноти стартапи стали об'єктом досліджень Касьяненко В.О., Котенко Н.В., Маляр М. М., Поліщук В. В., Шаркаді М. М. та ін. Однак, проблеми впровадження та фінансування стартапів набувають все більшої актуальності та потребують поглибленого вивчення.

Основний матеріал. На основі аналізу стартапів у 137 країнах світу, сервіс Startup Ranking розробив рейтинг, в якому Україна у 2019 р. посіла 42 місце (279 стартапів), випередивши Білорусію, Литву і Естонію. Перше місце в рейтингу займає США – 65 148 стартапів, друге місце у Індії – 7 764 стартапів і третє у Великобританії з 5 265 стартапами [2].

За інтегральним показником SR Score найбільший рейтинг з українських стартапів має Serpstat – 275 позиція із 80 871, також в першу 1000 входять ще 5 вітчизняних стартапів.

У рейтингу глобального індексу інновацій серед країн з найбільш інноваційною економікою у 2019 р. Україна посіла 42-ге місце, опустившись на одну позицію порівняно з попереднім роком [4]. Локомотивом української інноваційної конкурентоспроможності є креативність ідей, знання і технології та людський капітал, оскільки саме ці індикатори найбільш виразно виділяються на тлі загальних тенденцій (рис. 1). Підтримка та розвиток цих складових інноваційного розвитку слугують основою для отримання конкурентних переваг України серед інших держав світу.

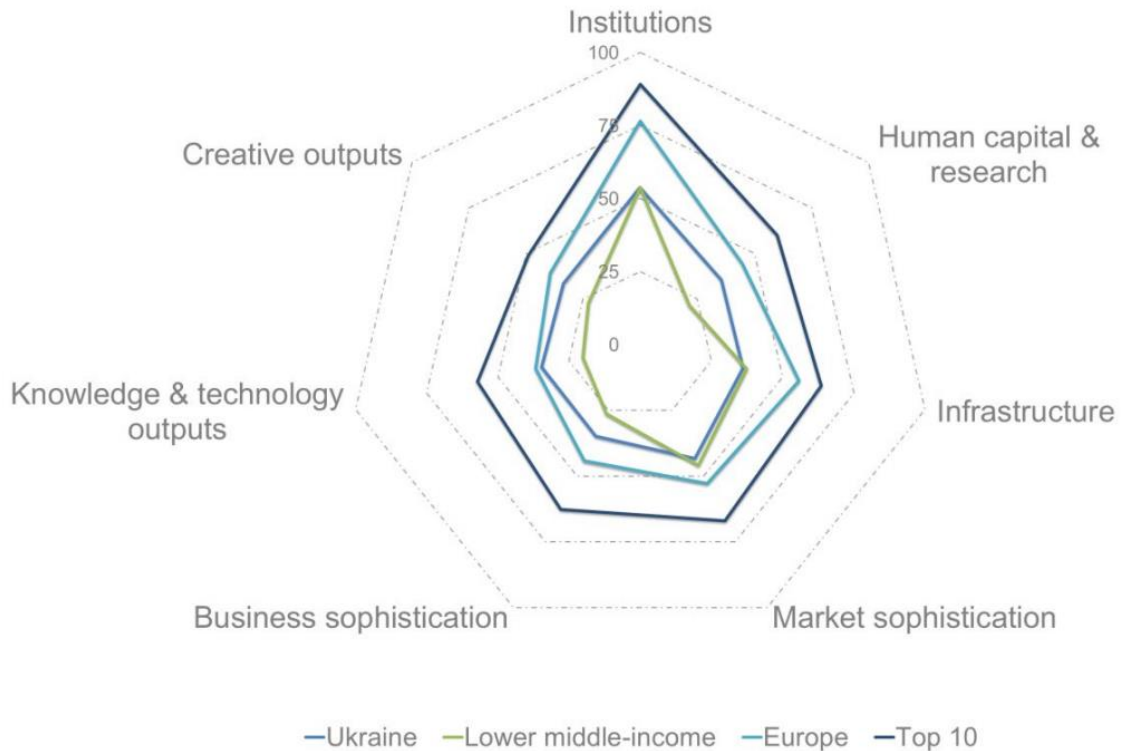

Рис. 1. Сильні та слабкі сторони України у Глобальному інноваційному індексі, 2019 р.

Джерело: Global Innovation Index 2019 [4].

В порівнянні зі світовими лідерами, українська система стартапів лише розпочинає свій розвиток, про що свідчать: низька поінформованість, відсутність інфраструктури, незначні обсяги інвестицій, обмеженість можливостей залучення іноземного капіталу, високі системні ризики. Обнадійливим є той факт, що велика частка стартапів у всьому світі припадає на ІТ-сектор, який в Україні розвивається досить успішно і, попри складну економічну ситуацію в країні, демонструє стійкі темпи зростання [2]. Створення сприятливого середовища для розвитку стартапів в Україні в майбутньому зможе забезпечити певний приріст економіки.

На даному етапі розвитку підприємництва в Україні спостерігається значне піднесення у розвитку вітчизняних стартапів. Однак, як свідчать результати SWOT-аналізу, мала зацікавленість держави в сучасних інноваційних проектах та значні системні ризики стримують молоді компанії у нарощенні конкурентоспроможності.

Таблиця 1

Матриця SWOT -аналізу умов розвитку стартапів в Україні

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Широкі можливості монетизації на ринках збуту	1. Необхідність великих фінансових інвестицій для розробки та підтримки проекту
2. Наявність програм підтримки малого бізнесу	2. Невпізнаваність нової торгової марки
3. Відсутність конкурентів	3. Затрати на маркетинг

4. Широка спрямованість стартапів: від сфери послуг до біотехнологій	4. Проблеми у пошуку інвесторів 5. Відсутність інфраструктури підтримки стартап проектів в Україні
Можливості	Загрози
1. Спрямування на новітні технології та інновації 2. Венчурне фінансування 3. Перспективи загального економічного зростання країни 4. Залучення іноземних інвесторів	1. Є ймовірність низької успішності проекту на виході 2. Високі ризики 3. Довготривалість впровадження 4. Складна економічна ситуація в країні

Джерело: власні дослідження.

Основним бар'єром розвитку стартапів в Україні є відсутність замовників, які б хотіли купувати кінцевий продукт. Тому стартапи, які створюються в Україні початково зорієнтовуються на споживачів з ринків Європи, Азії, США тощо. Залучаючи іноземного інвестора, у авторів стартапів з'являється більше можливостей довести свою ідею до серійного продукту чи послуги і вийти на великі фондові ринки (ІРО).

Окрім того, в Україні повинна бути розроблена система сприяння ефективному функціонуванню стартапів з боку держаних органів управління, місцевих органів самоврядування та спеціальних громадських організацій. Така системна взаємодія здатна забезпечити результативність поширення стартапів на вітчизняному ринку з метою підвищення значущості інноваційних технологій та залучення інвестицій у розвиток вітчизняної економіки. Для розвитку стартапів, як зазначають Баб'ячок Р.І. та Кульчицький І.І., «Україні необхідна зважена та ефективна державна підтримка малого підприємництва в інноваційній сфері та в галузі венчурного інвестування за такими напрямками:

- 1) розробка нормативно-правової бази, яка б регламентувала правові відносини у сфері інвестування в інновації;
- 2) створення банку інновацій;
- 3) організація системи підготовки менеджерів інновацій;
- 4) ведення державного реєстру структур, які працюють у сфері нетрадиційного (венчурного) інвестування;
- 5) створення системи гарантій та страхування інтересів інвесторів;
- 6) забезпечення гарантій прав компаній на інтелектуальну власність;
- 7) розробка ефективного механізму створення та використання коштів венчурного фонду;
- 8) розробка процедури допуску на український ринок іноземного капіталу;
- 9) розробка методології оцінки ринкових перспектив комерціалізації науково-технічної продукції в межах реалізації стартапів» [1].

Наразі, в Україні є перспективні розробки, однак, існуючі проблеми значно стримують їх просування на ринок. До таких проблем слід віднести: 1) обмеженість платформ, де оприлюднюється інформація про стартапи; 2)

відсутність системних програм підтримки наукомістких проектів; 3) недосконала система фінансування фундаментальних досліджень; 4) недостатність навиків у стартаперів до ведення переговорів щодо просування бізнес-ідей; 5) недовіра існуєючої моделі взаємодії між науковцями, науковими інституціями, бізнесом і владою; 6) відсутність системи мотивації перспективних, креативних та ініціативних молодих науковців.

Висновки. Отже, підтримка стартапів має бути системною та комплексною. Передусім, належну роль у сприянні розвитку стартапів потрібно відвести формуванню добросовісної підприємницької культури та популяризації міжнародних програм і грантів у середовищі українських новаторів. При цьому, особливу увагу необхідно зосередити на збільшенні бюджетного фінансування, що в результаті сприятиме розвитку економіки загалом та забезпечить створення додаткових потужностей і робочих місць з наступним нарощенням податкових надходжень до бюджету. Окремого місця заслуговують соціально-спрямовані інноваційні проекти, державна підтримка яких забезпечуватиме виконання державою її соціальної функції.

Список використаних джерел

- 1) Баб'ячок Р.І., Кульчицький І.І. Основні тенденції розвитку стартапів в Україні - проблеми, перешкоди і можливості. 2018. URL: <https://www.civic-synergy.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/Osnovni-tendentsiyi-rozvytku-startapiv-v-Ukrayini-1-1.pdf> (дата звернення 26.05.2020 р.)
- 2) Дячук М.І. Перспективи розвитку стартап компанії в Україні. URL: <https://www.businesslaw.org.ua/perspektyvy-rozvytku-startup-kompanii-v-ukraini/>
- 3) Топ - Во всем мире. URL : <https://www.startupranking.com/top> (дата звернення 26.05.2020 р.)
- 4) Global Innovation Index 2019. *World Intellectual Property Organization* : website : <https://www.wipo.int/publications/en/details.jsp?id=4434&plang=EN>

АНАЛІЗ СТАНУ РОЗВИТКУ РИНКУ ФАКТОРИНГУ В УКРАЇНІ

Волощук Марія, магістрантка

Науковий керівник: к. е. н., доцент Недільська Л. В.

Актуальність дослідження. Ринок факторингу в Україні перебуває на затишній стадії становлення. Через нестабільну економічну ситуацію надання факторингових послуг не може відбуватись належним чином та розвиватись так швидко як, наприклад, в країнах Європи та Америки.

Вагомий внесок у дослідження теоретико-методичних аспектів розвитку ринку факторингових послуг зробили Ф.Ю. Андрійчук, О.М. Обривкіна, В.Л. Пластун, В.Я. Плаксієнко, Т.Б. Прийдак, Н.М. Третяк, В.В. Шевченко та ін. У

їхніх публікаціях розкрито теоретичні та практичні аспекти управління дебіторською заборгованістю та особливості розвитку ринку факторингу в Україні.

Метою дослідження є аналіз стану ринку факторингу в Україні на сучасному етапі та оцінка перспектив розвитку цієї галузі.

Основний матеріал: Серед сегментів вітчизняного фінансового ринку факторинг нині розглядають як одну з перспективних складових, яка здатна забезпечити ефективне управління обіговими коштами підприємств за рахунок прискорення оборотності дебіторської заборгованості. Факторингові операції є фінансовим інструментом, який враховує інтереси всіх суб'єктів комерційної угоди з одночасним вирішенням питань виробничого характеру, створює умови для розвитку середнього та малого бізнесу, вироблення гнучких механізмів управління дебіторською заборгованістю, що сприяє розвитку економіки України в умовах глобалізації [5].

Досвід розвинених країн свідчить, що операції факторингу для фінансових установ – це прибутковий бізнес, який, однак, має низку ризиків та перешкод. «На кінець 2019 р. в Державному реєстрі фінансових установ містилася інформація про 641 фінансову компанію, які отримали ліцензію на право надавати послуги факторингу. Впродовж 2019 р. фінансові компанії уклали понад 31 тис. договорів факторингу загальною вартістю 56469,4 млн грн. Чинними на кінець 2019 р. залишалось 17161 договорів факторингу» [3].

Серед укладених договорів факторингу найбільша їх частка належить сфері послуг (84%) (рис. 1).

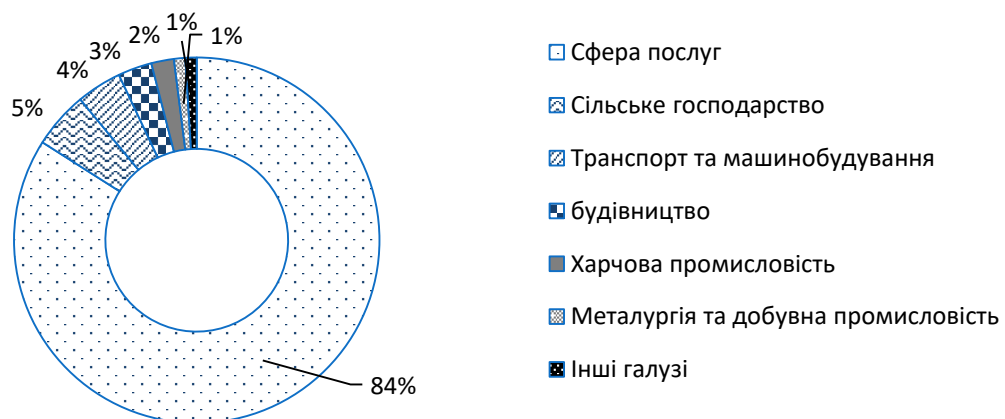

Рис. 1. Розподіл вартості договорів факторингу за галузями економіки, 2017 р.

Джерело: наведено за даними [1, 2].

- До основних тенденцій розвитку ринку факторингу в Україні відносять:
- значне переважання операцій відступлення проблемної заборгованості за кредитами над класичним торговим факторингом;
 - зосередженість ринку у секторі банківських установ (понад 90% ринку) на противагу спеціалізованим компаніям;
 - джерелами фінансування факторингу у переважній більшості випадків виступають власні кошти факторів та інші не значні джерела;

- частіше всього факторинг не вимагає згоди боржника [4, с. 53]

В Україні ринок факторингу залишається одним із найбільших небанківських фінансових ринків за обсягом наданих послуг. Передусім, варто відмітити внутрішній потенціал розвитку ринку факторингу, який підтверджує його важливість і перспективність. Поряд з цим, зовнішні можливості формують сприятливе середовище для активного поширення факторингових послуг серед усіх сфер діяльності в різноманітних галузях економіки держави (табл. 1).

Таблиця 3

Матриця SWOT-аналізу ринку факторингу в Україні

S	W
1. Підвищення якості факторингових послуг 2. Активний розвиток факторингового фінансування по регіонах 3. Широкі можливості по нарощенню факторингового портфеля 4. Розширення асортименту антикризового факторингового продукту, а також розвиток міжнародного факторингу. 5. Активний розвиток світового ринку факторингу 6. Наявність міжнародного законодавства у сфері факторингу з обґрунтованими принципами та підходами	1. Недостатність власних ресурсів фінансових установ для розвитку бізнесу 2. Обмежена пропозиція з боку факторингових компаній при зростаючому попиті на факторингові послуги 3. Нестача кваліфікованого персоналу фінансових установ 4. Недосконалість ризик-менеджменту факторингових компаній 5. Висока вартість факторингових послуг
O	T
1. Потенціал і можливості для розвитку усіх галузей економіки 2. Висока оборотність капіталу багатьох господарюючих суб'єктів 3. Висока дохідність капіталу на кредитному ринку 4. Можливості розширення клієнтської бази 5. Забезпечення підвищення ефективності планування та розподілу грошових потоків	1. Недосконалість вітчизняної законодавчої та нормативної баз, що регламентують факторингові операції 2. Недосконалість бізнес-процесів 3. Нестача кваліфікованого управлінського персоналу суб'єктів господарювання 4. Недосконалість інформації про факторингові послуги

Джерело адаптовано за даними [5] та доповнено автором.

Проте вагомими є ціла низка системних та внутрішніх проблем, що перешкоджають якісному та ефективному розвитку ринку факторингу. Зокрема, обмеженість фінансових ресурсів фінансових компаній чинить серйозні перешкоди щодо активного поширення факторингових послуг, а недосконалість вітчизняного законодавства зумовлює високі ризики щодо надійності та успішності таких операцій.

Висновок: Отже, сучасний стан ринку факторингу в Україні характеризується помірними темпами розвитку, що зумовлено низкою об'єктивних причин внутрішнього та зовнішнього впливу. Така ситуація

потребує скоординованих управлінських підходів з боку основних державних регуляторів та системного удосконалення фінансового ринку.

Список використаної літератури

1. Аналітичний огляд ринку небанківських фінансових послуг України за 2017 рік. Офіційний сайт РА «Рюрик». URL: http://rurik.com.ua/documents/research/non_banks_2017.pdf
2. Біла книга "Майбутнє регулювання ринку факторингу". Офіційний сайт НБУ. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/White_paper_factoring_2020.pdf?v=4
3. Огляд ринків. Офіційний сайт НКДРРФП. URL: https://nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/FK/FK_IV_kv_2019.pdf
4. Савчук О. Надання факторингових послуг небанківськими установами. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. №9. 50-54.
5. Сисоєв О.В. Моніторинг ринку факторингу в Україні. *Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки*. 2019. 1(41). 108-113.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ І НАПРЯМИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

Носальська Людмила, магістрантка

Науковий керівник: к. е. н., доцент Стойко О. Я.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Невід'ємною частиною сучасного фінансового ринку є банківські послуги. Покупцями на цьому ринку є юридичні особи, домашні господарства та окремі фізичні особи. Послуги банків є поки що недостатньо сформованою частиною банківського підприємництва. Її метою є збільшення доходів банків та підвищення рівня задоволеності клієнтів, їх купівельної спроможності, що в свою чергу сприяє розвитку національної економіки України. Вирішення вказаного питання вимагає використання наукових принципів та дієвих способів управління банківськими послугами. Окремі аспекти цієї проблеми були висвітлені в наукових працях вітчизняних вчених, але дотепер ще не розроблений єдиний системний підхід до управління банківськими послугами.

Банківські інновації не лише підвищують рівень конкурентоспроможності банку, але й залучають клієнтів, задовольняють їх швидко мінливі потреби під впливом науково-технічного прогресу, відображають рівень інтелектуального потенціалу працівників банку, можливості розвитку інноваційних банківських продуктів та послуг. Розвиток ринку банківських послуг знаходиться у прямій залежності від спроможності комерційних банків змінюватися та пристосовуватися до потреб клієнтів.

Проблеми функціонування та розвитку ринку банківських послуг висвітлені у наукових дослідження таких вітчизняних вчених: О. І. Барановського, А. І. Басова, В. А. Галанова, Ю. В. Головіна, О. В. Дзюблюка, А. І. Жукова, А. Н. Іванова, О. І. Лаврушина І. О. Лютого, А. М. Мороза, Л. О. Примостки, М. І. Савлука, Т. С. Смовженко та ін. Дані проблеми розглядалися і в роботах зарубіжних учених, таких як: Б. Бухвальд, Дж. Еванс, Ф. Котлер, З. де Куссерг, Же.-Ж. Ламбен, Б. Маруа, Д. Норкотт, М. Портер, П. Роуз тощо. Однак потребують окремого дослідження тенденції розвитку ринку банківських послуг, зокрема в умовах цифрової трансформації економіки.

Основний матеріал. Ринок банківських послуг є однією із важливих та невід'ємних складових сучасної ринкової економіки. Водночас, збільшується інтерес до різних сторін діяльності комерційних банків і способів їх управління. На думку окремих фахівців, «банки поступово перетворилися на основні посередники у перерозподілі капіталів, у забезпеченні безперервності процесу економічного відтворення» [5].

Сьогодні банківський сектор України перебуває у складній ситуації, тому що програма реформ щодо вдосконалення банківської системи, запропонована Національним банком України, призвела до значного зменшення кількості банків та докорінних змін у функціонуванні найважливіших системних банків. Водночас факторами негативного впливу на діяльність вітчизняної банківської системи залишаються політична та військова нестабільність, інфляційні процеси та загальна економічна дестабілізація [2].

Поряд з цим, не завжди виваженим є втручання НБУ у функціонування вітчизняної банківської системи. Враховуючи кризові тенденції на світових фінансових ринках актуальності набуває питання формування надійної та ефективної банківської системи як в теоретичному, так і в практичному плані.

Детальна інформація про зміни кількості банків України, які надають банківські послуги клієнтам відображена в табл. 1.

Упродовж 2016 р. спостерігалось різке скорочення кількості суб'єктів ринку, близько 21 комерційних банків збанкрутували та стільки ж перебувають на межі банкрутства та ліквідації. За станом на 01 вересня 2019 р. ліцензію Національного банку України мали 76 банківських установ (в т.ч. 21 банк з іноземним капіталом). З початку 2019 р. по 1 березня 2019 р. кількість функціонуючих банківських установ скоротилася на один комерційний банк.

Таблиця 1

Кількість банків України, які надають банківські послуги клієнтам

Банки	Роки						
	2015	2016	2017	2018	03.2019	06.2019	09.2019
Платоспроможні	117	96	82	77	77	76	76
Державні	7	6	5	5	5	5	5
Іноземні	25	25	23	21	21	21	21
Приватні	85	65	54	51	51	50	20
Неплатоспроможні	3	4	2	1	1	0	0

Джерело [4]

Структуру чистих активів банківського сектору України за складовими за період, що досліджується, наведено на рис. 1.

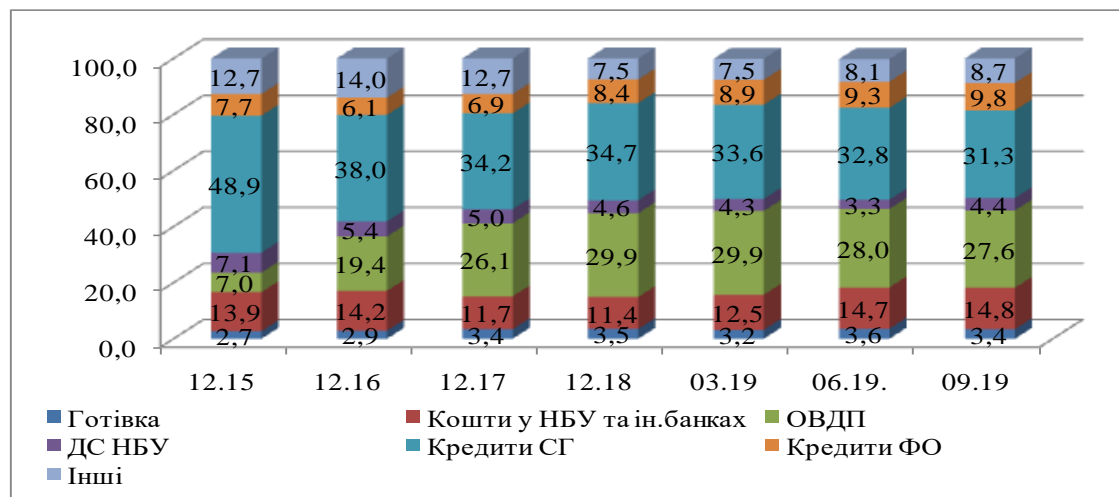

Рис. 1. Структура чистих активів сектору за складовими
Джерело [4]

Банківську діяльність можна визначити через банківські послуги, які банк надає своїм клієнтам, з метою отримання прибутку та задоволення інтересів споживачів. Як стверджують вітчизняні експерти, «ринок банківських послуг переживає кризову спадну фазу свого розвитку, аналіз дає можливість виявити декілька проблем у банківській сфері: політична та фінансова нестабільність у країні; низька якість банківських активів; зниження ліквідності банківських активів; недосконала нормативно-правова база в державі; високий ступінь вразливості банківської системи до валютно-курсової політики в країні, що проводиться Національним банком України» [6].

Наразі важливою проблемою вітчизняної банківської системи є нестача ресурсів для кредитування реального сектору економіки, для фінансування ефективних інвестиційних проектів. Залучення вільних грошових коштів населення на довгостроковий період є одним із шляхів вирішення цієї проблеми. Проте банківська система України не відрізняється стабільністю, а

тому й не викликає довіри у вкладників, тим більше в довгостроковій перспективі.

Розвиток банківського сектору економіки при сучасних умовах вимагає створення нових, нестандартних інноваційних банківських продуктів, впровадження яких означає перехід на новий рівень розвитку фінансових послуг як в окремому регіоні, так і у державі в цілому. Саме фінансова інновація показує творчий підхід до оновлення банківських послуг та дає можливість для вирішення проблем банківської системи у кризовий період.

Сьогодні лідером серед банків з впровадження інновацій в Україні є АТ КБ «ПриватБанк». На думку ряду фахівців, «інноваційна політика цього банку орієнтована на впровадження на українському ринку принципово нових, провідних банківських послуг, які надають клієнтам нові можливості управління своїми фінансами. ПриватБанк першим в Україні запропонував своїм клієнтам послуги Інтернет-банкінгу «Приват24» та GSM-банкінгу, а також послуги з продажу через мережу своїх банкоматів та POSтерміналів електронних ваучерів провідних операторів мобільного зв'язку та IP-телефонії» [7].

Окрім ПриватБанку, інновації на сьогодні активно впроваджують «Альфа-Банк», «Промінвестбанк», «Райффайзен Банк Аваль» та ін. Досить великого поширення сьогодні набувають інновації як Private Banking. Елементи Private Banking вже впроваджує ряд українських банків, зокрема, «ПриватБанк», «АльфаБанк», «ОТП Банк», «Укрсиббанк» та ін.

Щодо надання нестандартних банківських послуг VIP-клієнтам, то вітчизняні експерти виділяють наступні: «довірче управління активами клієнта та членів його родини, формування банками індивідуальних інвестиційних портфелів VIP-осіб і управління ними, забезпечення фінансового управління на підприємствах, якими володіють такі особи, податкове планування та розроблення індивідуальних фінансових схем для оптимізації грошових потоків і т.д.» [3].

Головним напрямком розвитку ринку банківських послуг стає використання інновацій в дистанційному банківському обслуговуванні. Дистанційне банківське обслуговування являє собою технологію, у якій проведення банківських операцій не вимагає візиту до банку. На думку низки експертів, «дистанційне банківське обслуговування клієнтів, що опосередковується сучасними засобами комунікації (починаючи з телефону і персонального комп'ютера і закінчуючи Інтернетом та мобільним зв'язком), спроможне реалізувати вже не лише такі традиційні послуги, як доступ до рахунків, отримання виписок та здійснення платежів, а й забезпечення повномасштабного управління коштами на цих рахунках, включаючи розміщення депозитів, конвертування валюти, формування інвестиційного портфеля» [2].

Важливим аргументом впровадження новітніх інформаційних технологій і фінансових інновацій у банківській діяльності є вихід на ринок

нового мобільного банку «Monobank», який у своїй діяльності застосовує нові підходи до обслуговування клієнтів і запроваджує сучасні технології щодо надання послуг за допомогою інтернет-мережі. «Monobank» є проектом Інтернет-банкінгу, що складається з мобільного додатку та кредитної картки, емітованої АТ «Універсал банк». Клієнти «Monobank» отримують сервіси споживчого кредитування, при цьому емісія, обслуговування та перевипуск картки у разі втрати безкоштовні. Розрахунки карткою передбачають можливість «кешбеку» у розмірі до 20 % в залежності від операції. Користувачам мобільного додатку також доступні перекази між фізичними особами, комунальні платежі, поповнення мобільного рахунку, оплата штрафів, податків, єдиного соціального внеску, онлайн-ігор, інші види платежів та підтримка у месенджерах (Viber, Telegram, Facebook Messenger) [1].

Висновки та пропозиції. Проведений аналіз дозволив виявити основні напрями розвитку вітчизняного ринку банківських продуктів, а саме:

- з метою залучення банками довгострокових вкладів (депозитів) фізичних осіб потрібно створювати позитивну репутацію банку, впроваджувати нові продукти, які дадуть можливість інвестувати кошти як банку, так і вкладників у спільні проекти;

- для зменшення втрат банку у випадку дострокового зняття вкладу доцільно надати вкладнику можливість самому пропонувати термін дії депозитної угоди;

- для урізноманітнення кредитних продуктів слід започаткувати можливість придбання об'єктів нерухомості за спільні кошти банку і клієнта з подальшим повним викупом частки банку за рахунок коштів клієнта;

- з метою підвищення рівня фінансової грамотності громадян потрібно проводити тренінги, семінари, та вебінари, на яких працівники банку зможуть надавати потенційним банківським клієнтам необхідну інформацію про свої послуги.

Список літератури

1. Гладких Д. М. Ризики та можливості банківської системи України в умовах розвитку інформаційної економіки *Національний інститут стратегічних досліджень. Аналітична записка. Серія «Економіка»*. 2019. № 4. 11 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-09/ANALIT%20GLADKYH%20ECONOMICS%20%23%204%202019_0.pdf (дата звернення: 07.05.2020).

2. Золотарьова, О. В., Галаганов В. О. Сучасний стан та перспективи розвитку банківської системи України. *Проблеми економіки та політичної економії*. 2017. № 1. С. 83–98

3. Козьменко С. М., Васильєва Т. А., Леонов С.В. Маркетинг банківських інновацій. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2011. № 1. С. 13-28.

4. Огляд банківського сектору, серпень 2019 року. *Офіційний сайт Національного банку України*. URL: <https://bank.gov.ua/news/all/oglyad-bankivskogo-sektoru-serpen-2019-roku> (дата звернення: 07.05.2020).

5. Огляд банківського сектору. *Офіційний сайт Національного банку України*. 2018. Вип. 6 URL: <https://bank.gov.ua/docscatalog/document?id=64628171> (дата звернення: 07.05.2020).

6. Марценюк-Розарьонова О. В., Шмігельська В. В. Аналіз сучасного стану ринку банківських послуг в Україні та напрями його розвитку. *Ефективна економіка*. 2018. № 10. http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2018/45.pdf (дата звернення: 07.05.2020).

7. Польова О. Л., Кісик А. О. Сучасні тенденції на ринку банківських послуг в Україні. *Економіка та держава*. 2017. № 10. С. 22–27.

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ

Павлушко Ольга, магістрантка

Науковий керівник: к. е. н., доцент Стойко О. Я.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Система іпотечного кредитування займає унікальне місце в національній економіці. Іпотечне кредитування в більшості економічно розвинених країн не тільки є основною формою поліпшення житлових умов, але й суттєво впливає на економічну ситуацію в країні загалом. Водночас система іпотечного кредитування являє собою багатоступеневий механізм, що складається із взаємозалежних підсистем і визначається тим, що він є одним із найперевіреніших у світовій практиці надійним засобом залучення позабюджетних інвестицій у житлову сферу [4].

Основна проблема розвитку іпотечного кредиту в Україні полягає у обмеженості вільних фінансових ресурсів і пошуку інвесторів. Одним із ключових завдань комерційних банків при поповненні "довгих" зобов'язань є перетворення заощаджень домогосподарств в інвестиції. Іпотечні позики дають змогу мобілізувати значну частину заощаджень населення та кошти інвесторів та спрямувати їх переважно до таких важливих галузей економіки, які пов'язані з будівництвом житла. Іпотечний кредит - це механізм, що забезпечує взаємозв'язок між грошовими ресурсами населення, банками та підприємствами будівельної галузі, направляючи їх у реальний сектор економіки [3]. Державна підтримка розвитку іпотечних позик є однією з головних умов досягнення реального економічного зростання в країні.

У науковій економічній літературі аспекти іпотеки та іпотечного кредитування, розглядаються комплексно. Варто виділити наукові праці багатьох науковців, зокрема, О. І. Барановського, Т. М. Гордіцаєвої, Н. З. Блащук-Дев'яткіної, В. М. Швець, А. П. Кущик та ін. Однак, є ще низка невіршених питань, які вимагають поглибленого дослідження та нових розробок щодо удосконалення системи іпотечного кредитування.

Основний матеріал. Система іпотечного кредитування відіграє значну роль у фінансовому механізмі економічного стимулювання та стійкого розвитку національної економіки. Ефективне функціонування механізму іпотечного кредитування потребує створення сприятливих умов та забезпечення належної інституційної та інфраструктурної підтримки.

Процес іпотечного кредитування відноситься до тієї частини відносин, яка пов'язана з використанням специфічної форми зниження ризику неповернення кредитів за допомогою застави нерухомого майна, включаючи цілісний майновий комплекс та земельні ділянки.

На думку Гордіцаєвої Т. М., на стримування ринку іпотечного кредитування впливають такі фактори:

- нездатність банків використовувати міжнародні схеми реінвестування через існуюче українське законодавство;
- неспроможність багатьох банків позичати кошти на міжнародних ринках капіталу через їх неповну відповідність вимогам міжнародного законодавства;
- наявністю інших прибутковіших напрямів діяльності;
- загальна недовіра населення до українських банків та побоювання щодо втрати свого житла в разі банкрутства банку-кредитора;
- відсутність розуміння населенням процесів іпотечного фінансування [4].

Виділимо фактори впливу на сучасну модель вітчизняного ринку іпотечного кредитування та їх наслідки (рис. 1).

Дані рис. 1 свідчать про використання переважно депозитної моделі іпотечного кредитування, відсутність на вітчизняному іпотечному ринку спеціалізованих установ, гарантійних фондів іпотечного страхування, відповідної ринкової інфраструктури. І як наслідок, ці фактори призводять до низької ефективності, високих системних ризиків, завищення ціни для кінцевого позичальника.

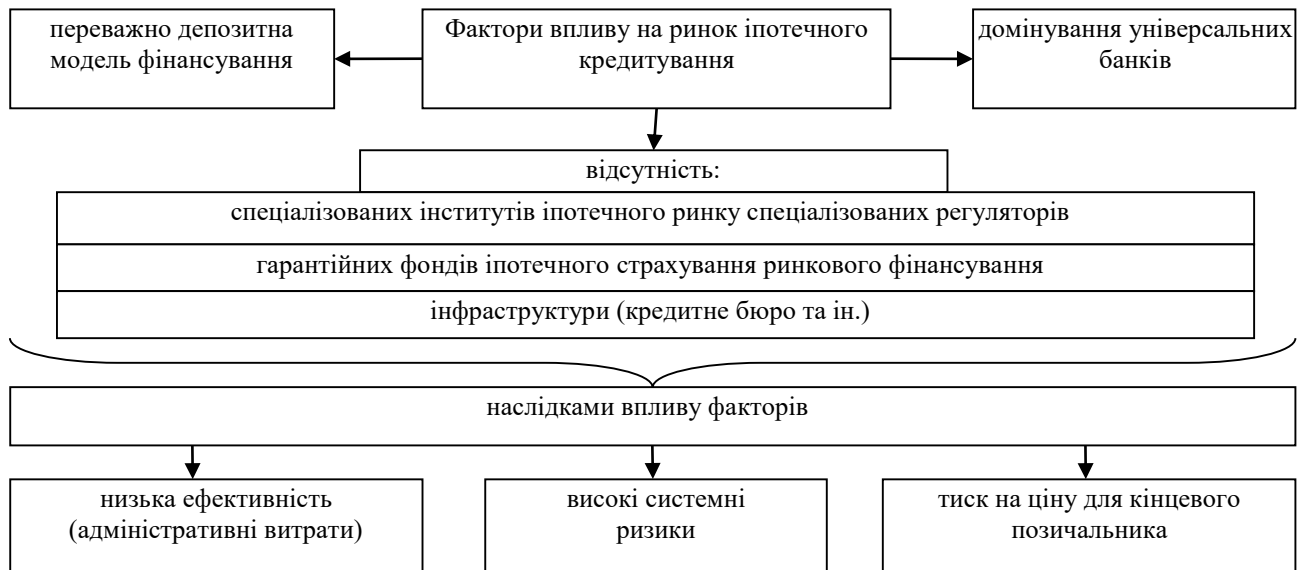

Рис. 1. Фактори впливу на сучасний ринок іпотечного кредитування та їх наслідки

Джерело: сформовано автором на основі [3; 4].

Становлення і розвиток ринку іпотечного кредитування потребують створення відповідних правових та економічних передумов (табл. 1).

Таблиця 1

Передумови іпотечного кредитування

Передумови	Характеристика змісту передумов
Економічні	- стабільність цін та обмінного курсу національної валюти, оскільки це необхідний елемент у довгостроковому інвестуванні; - загальне економічне зростання, яке призведе і до розвитку іпотечного ринку
Правові	- правові гарантії приватної власності на нерухоме майно (кредитор матиме юридичні гарантії щодо однозначного встановлення права власності позичальника та наявних обтяжень на нерухоме майно, яке було запропоноване для передачі в іпотеку); - правова єдність земельної ділянки та розміщених на ній будівель, споруд і багаторічних насаджень (для уникнення проблем при передачі майна в заставу); - правове регулювання організації та діяльності іпотечних банків.

Джерело: сформовано автором на основі [5].

З метою забезпечення доступу позичальників до фінансових ресурсів на ринку іпотечного капіталу необхідно провести низку різноманітних заходів щодо зниження величини банківських процентних ставок. Пропонуємо проводити ці заходи на основі економічного й адміністративного підходів (рис. 2).

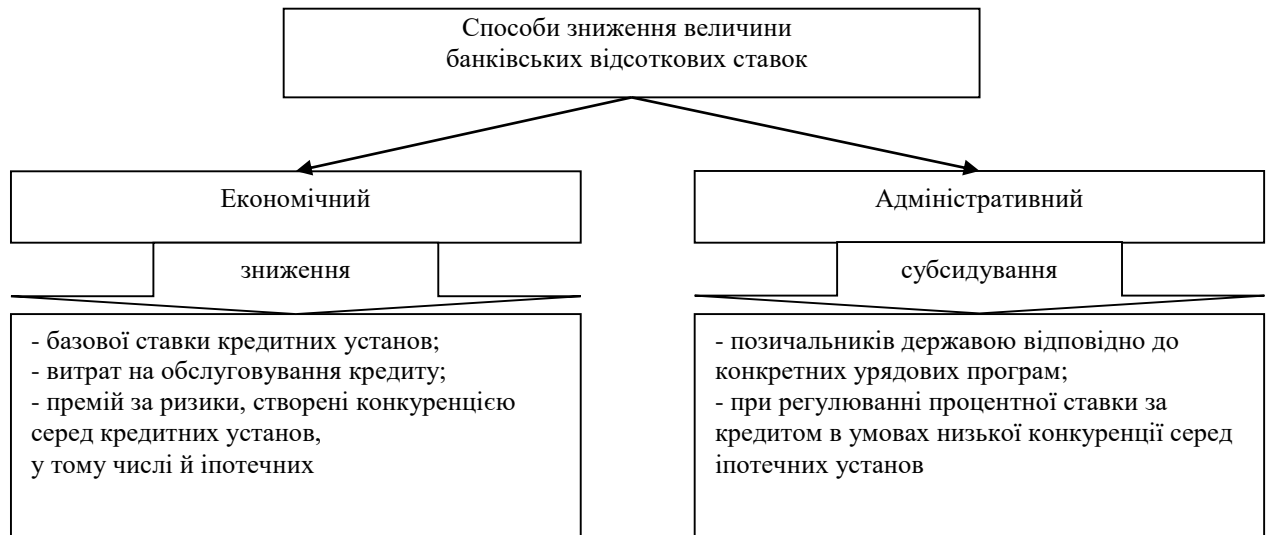

Рис. 2. Підходи до зниження величини банківських процентних ставок

Джерело: сформовано автором на основі [2].

Досвід зарубіжних країн показує, що «існує щонайменше два підходи до формування іпотечного ринку та участі держави в цьому процесі. Перший підхід – європейський (німецький) – базується на жорсткому законодавчому визначенні правил роботи спеціалізованих іпотечних банків і вимогах до іпотечного пулу («передусім максимально забезпечити житлом населення», прибутковість для банків та інвесторів в іпотечні цінні папери є помірною). Другий – американський – прибутковість для банків та інвесторів в іпотечні цінні папери є помірною зорієнтований на законодавчу базу щодо банкрутства та застави («житлом забезпечити ринок», тому й прибутки банків на цьому ринку вищі)» [6]. Кожна держава самостійно вирішує який із цих підходів можна використовувати у практичній площині, а ми підтримуємо думку окремих авторів, що з «огляду на уроки світової економічної кризи, яка почалась у США для України є доречним європейський досвід функціонування ринку іпотечного кредитування» [6].

В Україні досі не сформовано довгострокового фінансового ринку, інструментами якого є іпотечні цінні папери. З огляду на те, що іпотечні цінні папери забезпечуються заставою нерухомості, то вони є привабливішими для інвестування ніж акції та звичайні облігації підприємств. Для активізації іпотечного кредитування необхідно розробити механізм запровадження іпотечних цінних паперів як на законодавчому рівні, так і у практичній площині. Використання іпотечних цінних паперів дасть змогу підвищити ділову активність на фондовому ринку та залучити додаткові фінансові ресурси в економіку держави.

Для удосконалення механізму іпотечного кредитування з урахуванням зарубіжного досвіду необхідно здійснити такі заходи:

- удосконалити чинну законодавчу базу щодо оціночної діяльності нерухомості при банківському іпотечному кредитуванні;
- дотримуватись жорстких позицій щодо умов кредитування в іноземній валюті, оскільки надмірна валютизація ринку житлового іпотечного

кредитування є постійним джерелом валютного, кредитного ризиків та ризику ліквідності;

- створити умови для залучення ресурсів у сферу іпотечного кредитування, створення фінансових інструментів або механізмів, які б забезпечували кредиторам можливість отримання ресурсів у необхідних обсягах і за відносно низькою ринковою вартістю;

- забезпечити активну та стабільну участь держави у процесах, що відбуваються на іпотечному ринку, адже ринки, за твердженням відомого мільярдера-фінансиста Джорджа Сороса, не є раціональними і саморегульованими структурами, тому що вони є структурами неповноцінними, схильними до «економічних бульбашок», а відтак потребують «настроювання» з боку влад [1].

Висновки та пропозиції. Стан іпотечного кредитування в Україні цілком залежить від економічної та політичної ситуації, яка існує в країні. На сучасному етапі дуже важливим є проведення банківської реформи для усунення першочергових проблем розвитку іпотечного кредиту, тому головним напрямом виділяємо саме допомогу з боку держави в розрізі державних програм фінансування на розвиток житлового банківського іпотечного кредитування. Водночас розвиток ринку іпотечного кредитування вимагає ефективного функціонування ринку нерухомості, ринку кредитів та акцій, а також страхових ринків та супутніх послуг. Для вдосконалення фінансового механізму надання іпотечних позик необхідно отримати такі фінансові інструменти, як іпотечні облигації. Покриті облигації повинні стати пріоритетним фінансовим інструментом для збору коштів на іпотечному ринку, оскільки вони дозволяють здійснювати рефінансування іпотечних позик за низькими процентними ставками та підтримувати право власності на іпотечні активи емітентом.

Список літератури

1. Барановський О.І. Економіка «мільних бульбашок». *Економіка і прогнозування*. 2009. № 1. С. 7-23.
2. Бассова О. О. Стан та перспективи розвитку іпотечного кредитування в Україні. *Економіст*. 2008. № 9. С. 73-78.
3. Блащук-Дев'яткіна Н. З. Ринок іпотечного кредитування житла в Україні : особливості функціонування у 2004-2010 роках. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vldfa/2010_18/Blashchuk_devjatkina.pdf (дата звернення: 07.05.2020).
4. Гордіца Т. М. Шляхи мінімізації іпотечного кредитного ризику банківських установ в умовах світової фінансової кризи. *Регіональна економіка*. 2009. № 1. С. 147-155.
5. Приходько Т. В. Основні засади формування та розвитку земельної іпотеки в Україні. *Економіка та управління АПК*. 2012. Вип. 8. С. 67-74.
6. Шморгай М. Б. Проблеми розвитку сучасного ринку іпотеки в Україні. *Збірник науково-технічних праць Національного Геотехнічного університету України*. 2011. С. 308-314

АНАЛІЗ ПРИБУТКОВОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Лисак Наталія, магістрантка

Науковий керівник: к.е.н., доцент Абрамова І.В.

Постановка проблеми. Україна – це держава аграрного бізнесу, тому важливим є питання функціонування сільськогосподарських підприємств. Як і всі інші комерційні підприємства вони працюють з метою отримання прибутків. Сам же процес формування і використання прибутку є дуже складним та актуальним у будь-який період часу і потребує правильних рішень з боку управлінців підприємства.

Питання щодо прибутковості підприємств аграрного сектору є актуальним і широко досліджуваним як вітчизняними вченими так і закордонними. Так процесу формуванню прибутку сільськогосподарських підприємств присвячені праці М. В. Ван Бреда, Дж. Фостера, Я. В. Соколової, Ю. А. Ніженської, Л. Л. Мельника, С. М. Онисько, А. М. Поддєрьогіна, С. Ф. Покропивного, І. А. Бланка, М. Я. Дем'яненка, О. О. Мороза, Й. С. Завадського та інших.

Виклад основного матеріалу. У ринковій економіці результати діяльності сільськогосподарського підприємства, а саме його прибутковість, оцінюються системою абсолютних і відносних показників. Прибуток визначається як головна економічна ціль функціонування підприємства, результат його діяльності та розвитку, мотиваційний фактор та показник успішності підприємства. Нормою прибутку вважається показник рентабельності, обчислений відсотковим співвідношенням суми чистого прибутку до обсягу товарообігу чи вартості всього капіталу. Рентабельність – це якісний вартісний показник, що характеризує рівень віддачі витрат або міру використання наявних ресурсів у процесі виробництва й реалізації товарів, робіт та послуг [2, с.10].

У таблиці 1 проаналізовано показники ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств Житомирської області.

Таблиця 1

Аналіз показників ефективності сільськогосподарських підприємств Житомирської області

Показник	Роки			2018 р. до 2016р.,%
	2016	2017	2018	
Кількість с/г. підприємств, з них	1103	1267	1297	117,6
Прибуткові	840	973	939	117,8
Збиткові	263	294	358	136,1
Одержаний прибуток, тис. грн.	2722718,8	2702118,3	2927476	107,5
В розрахунку на 1 підприємство, тис. грн.	2468,5	2132,7	2257,1	91,4
Одержаний збиток, всього групою підприємств, тис. грн.	242959,9	795633,6	519752	213,9
В розрахунку на 1 підприємство, тис. грн.	220,3	628,0	400,7	181,9
Відсоток прибуткових с/г. підприємств,%	76,2	76,8	72,4	95,0
Рентабельність операційної діяльності	25,2	17,9	17,3	68,7

Площа с/г. угідь, тис. га	531,1	559,2	602,3	113,4
Прибуток на 1 га с/г. угідь, грн.	5126,6	4832,1	4860,5	94,8

Джерело: розраховано за даними [1]

Проаналізувавши дані таблиці 1 можна зробити висновки про збільшення сільськогосподарського виробництва в регіоні, адже можна простежити тенденцію зростання кількості аграрних підприємств з 1103 у 2016 році до 1297 у 2018 році, тобто відбулося збільшення на 117,6 %. Також простежується тенденція до збільшення прибутку від господарської діяльності, який у 2016 р. становив 2722718,8 тис. грн., у 2017р. - 2702118,3 тис. грн., у 2018 р. – 2927476 тис. грн., тобто порівняно з 2016р. збільшився на 107,5 %. Проте відстежується і негативна динаміка у показниках, таких як збиткові підприємства, яких у 2016 р. було 263, у 2017 р. – 294 та у 2018 р. – 358, відбулося збільшення на 136,1 % та зменшення показника рентабельності операційної діяльності, який у 2016 р. склав 25,2 %, у 2017 р. – 17,9 %, у 2018 р. – 17,3 %, тобто показник впав порівняно з 2016 р. на 68,7 %. Коливання цього показника свідчить про потребу детального розгляду процесу управління рентабельністю на підприємствах.

Опираючись на статистичні дані Головного управління статистики у Житомирській області спробуємо спрогнозувати як себе поведе показник прибутковості сільськогосподарських підприємств у 2019-2022 р. Результати відображені на рис.1.

Таблиця 2

Динаміка прибутковості сільськогосподарських підприємств Житомирської області

Показник	2013 р.	2014р.	2015 р.	2016 р.	2017р.	2018р.	2018р. до 2013р. +/-
Одержаний прибуток, тис. грн	381703,8	984511,0	2652805,2	2722718,8	2702118,3	2927476	2545772

Джерело: розраховано за даними [1]

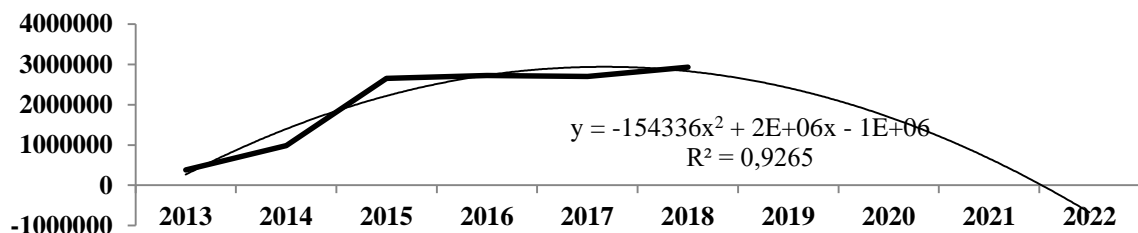

Рис. 1. Прогноз прибутку сільськогосподарських підприємств Житомирської області

Результати, отримані за допомогою прогнозування, свідчать про те, що є загальна тенденція до зростання величини прибутку, що є позитивним явищем. Підтвердженням цьому є той факт, що обсяг чистого прибутку починаючи з 2013 року почав стрімко збільшуватися і в 2018 році підприємства отримали прибутки на суму 2927476 тис. грн., тобто більше від 2013 року на 2545772 тис. грн. Причинами такої тенденції стало значне

збільшення кількості сільськогосподарських підприємств та площ сільськогосподарських угідь.

Тобто, використовуючи рівняння тренда можна спрогнозувати, що з ймовірністю 93 % прибуток підприємств Житомирської області у 2019 році складе 5437536 тис. грн., у 2020 році – 5122496 тис. грн., у 2021 році – 4498784 тис. грн., у 2022 році – 3566400 тис. грн., отже, якщо довіряти прогнозу, то з 2020 року динаміка прибутковості почне спадати. Але на сучасному етапі розвитку суспільства й науково-технічного прогресу ріст прибутку може бути змінено через застосування: нових, передових технологій і сучасного обладнання; більш ефективних засобів матеріально-технічного призначення; заходів раціональної організації праці; нових додаткових послуг; дешевшої сировини, матеріалів; економічно вигідних паливно-енергетичних ресурсів; ефективної маркетингової діяльності; вдосконалених інформаційних систем в управлінні; зв'язків із зарубіжними партнерами (для залучення споживачів). Тобто результат кінцевої діяльності можна коригувати відповідними діями.

Висновки. Отже, відповідно до вище викладеного варто зазначити наступне. Сільськогосподарське підприємство як і будь-яке інше підприємство має на меті отримання максимального прибутку. Саме тому аналіз показників прибутковості має здійснюватися на постійних умовах, адже це дасть можливість керівництву певним чином впливати на результативність діяльності і у період зменшення даного показника знайти причини спаду, особливо в умовах сучасної конкуренції. Як видно з вище проаналізованих таблиць, у період з 2013 по 2017 роки простежується тенденція до зростання показника прибутковості, а отже аграрний сектор Житомирської області працює ефективно та й в загальному прибуток виступає важливим стимулом розвитку господарств.

Список використаної літератури

1. Офіційний сайт Головного управління статистики у Житомирській області [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.zt.ukrstat.gov.ua/>
2. Ніженська Ю. А. Особливості аналізу прибутку і рентабельності сільськогосподарських підприємств / Ю. А. Ніженська // Управління розвитком. - 2014. - № 3. - С. 9-12.

АНАЛІЗ СТАНУ МАЙНОВОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Іванченко Микола, магістрант

Науковий керівник: д.е.н., доцент Віленчук О. М.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. В умовах швидкоплинності економічних процесів, постає необхідність захисту майнових інтересів юридичних та фізичних осіб для своєчасної локалізації ризиків природного та антропогенного характеру. Об'єктивна необхідність розвитку майнових видів страхування зумовлена потребою у цивілізаційному розподілі ризиків і відповідальності між суб'єктами страхування й врахуванням їх фінансово-економічних інтересів та потреб у страховому процесі. Економічний зміст майнового страхування полягає у функціонування механізму відшкодування збитків страхувальникам, спричинених внаслідок руйнації або пошкодження майна у разі настання страхових подій.

Системним дослідженням питань розвитку страхового ринку та формування системи страхових відносин приділено значну увагу в наукових працях таких вчених, як: В. Базилевич, О. Віленчук, О. Зальотов, О. Заруба, О. Козьменко, Р. Мамчур, С. Осадець, В. Шолойко та ін. Проте питання, пов'язані з оцінкою сучасного стану майнового страхування та шляхів удосконалення страхових відносин у сучасних умовах господарювання потребують подальших досліджень.

Виклад основного матеріалу. Специфіка майнового страхування знаходиться у стрімкому розвитку шляхом постійного збільшення кількості страхових послуг. Це свідчить про розвиток та ефективну діяльність страхових компаній, а також збільшення прибутків у населення. Адже страхування майна у структурі займає найвагомішу частину, і тому є перспективним напрямом розвитку страхування з метою забезпечення якості та безпеки існування людини, стабільних взаємовідносин та фінансово-економічного зростання держави в цілому.

Економічна зумовленість майнового страхування полягає в акумулюванні фінансових прийомів для компенсації втрат суб'єктам, створюючи найсприятливіші умови в процесі здійснення безперебійного процесу суспільного відтворення [2, с. 238]. Страхування майна фізичних осіб відбувається насамперед в добровільній формі, проте переважна більшість майна юридичних осіб має страхуватись обов'язково, передусім те, що має високу оціночну вартість [3]. Зокрема, у 2019 р. кількість страхових компаній в Україні становила 233, 23 з яких – зі страхування життя, а порівнюючи до 2018 р., кількість їх скоротилась на 48, з яких зі страхування життя – на 7 [1].

Стан майнового страхування за 2017–2019 рр. у розрізі страхових премій та страхових виплат зображений у табл. 1.

Таблиця 1

Динаміка майнового страхування в Україні, 2017-2019 рр.

Вид страхування	Роки			2019 р. до 2017 р., ±
	2017	2018	2019	
<i>Страхові премії, млн грн</i>				
Автостраховання	10613,0	12975,1	15 110,2	4 497,2
Страховання: фінансових ризиків	5594,4	5135,5	4 397,6	-1 196,8
майна	5098,9	6440,2	6 604,8	1 505,9
вантажів та багажу	4 686,7	2 899,0	2 835,0	-1 851,7
від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ	3 598,1	4497,1	4 746,3	1 148,2
Страховання кредитів	365,0	1113,6	1 102,3	737,3
Всього страхових премій	29956,1	33060,5	34796,2	4840,1
<i>Страхові виплати, млн грн</i>				
Автостраховання	4997,8	5831,6	6 714,7	1716,9
Страховання фінансових ризиків	1879,2	1585,0	1624,6	-254,6
Страховання майна	262,5	1423,6	1160,5	898,0
Страховання вантажів та багажу	66,1	122,1	214,9	148,8
Страховання від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ	167,2	262,4	215,2	48,0
Страховання кредитів	261,3	78,0	49,6	-211,7
Всього страхових виплат	7634,1	9302,7	9979,5	2345,4

Джерело: розраховано за даними [1].

За результатами проведеного аналізу встановлено, що у період 2017-2019 рр. сума страхових премій збільшилась з 29956,1 до 34796,2 або на 4840,1 млн грн. Зокрема, за досліджуваний період найбільше зросла сума з автостраховання – на 4 497,2 млн грн, зі страхування майна – на 1 505, 9 млн грн, від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ – на 1 148,2 млн грн та зі страхування кредитів – на 737,3 млн грн [1]. Проте, зі страхування вантажів та багажу і фінансових ризиків протягом досліджуваного періоду – навпаки зменшилась відповідно на 1 851,7 та 1 196,8 млн грн [1]. Відтак, за 2017-2019 рр. зросли страхові виплати з 7634,1 до 9979,5 млн грн або на 2345,4 млн грн у процесі зростання виплат з автостраховання на 1716,9 млн грн, страхування майна – на 898,0 млн грн, страхування вантажів та багажу – на 148,8 млн грн, від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ – на 48,0 млн грн, проте виплати скоротились за видами майнового страхування: фінансових ризиків та страхування кредитів – на 254,6 та на 211,7 млн грн відповідно [1].

Вважаємо за необхідне проаналізувати структуру страхових виплат у 2019 р. (рис. 1).

Рис. 1. Страхові виплати за видами майнового страхування, 2019 р.
Джерело: побудовано за даними [1].

Найбільшу питому вагу у 2019 р. займало автострахування – 67,2 %, страхування фінансових ризиків – 16,2 %, страхування майна – 11,8 %, страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ і вантажів та багажу – по 2,2 %, страхування кредитів – лише 0,5 % [1].

Отже, подальший розвиток майнового страхування потребує системних заходів, спрямованих на розробку та впровадження інноваційних продуктів, орієнтованих на вирішення двох ключових завдань: по-перше, підвищення страхового захисту страхувальників та третіх осіб (вигодонабувачів) за рахунок розширення асортименту страхових послуг; по-друге, забезпечення платоспроможності, ліквідності та рентабельності страхової діяльності у розрізі окремих видів страхування. Пріоритетними завданнями страхових компаній сегментів майнових видів страхування є формування і реалізація сучасних бізнес-процесів, які можуть оптимізувати операційну, інвестиційну та фінансову діяльність компаній та підвищити їх конкурентоспроможність.

Висновки та пропозиції. За результатами проведеного дослідження встановлено, що страховий ринок потребує проведення всебічного моніторингу для виявлення основних причин, що стримують його розвиток та впровадження заходів з метою покращення ситуації на страховому ринку. У цьому напрямку основними складовими ефективного функціонування страхового захисту, і й майнових інтересів господарюючих суб'єктів, є реалізація внутрішніх та зовнішніх чинників впливу на діяльність страховиків. До внутрішніх чинників необхідно віднести впровадження інноваційної складової у процес страхування, підвищення рівня капіталізації страхових компаній та зростання соціальної відповідальності працівників до різних груп стейкхолдерів у процесі формування та реалізації страхових послуг. До зовнішніх факторів варто віднести формування сприятливого інвестиційного клімату в державі, забезпечення дієвого механізму державного регулювання вітчизняного ринку страхових послуг, а також поширення страхової культури та довіри суспільства до страхового бізнесу.

Список використаних джерел

1. Інформація про стан і розвиток страхового ринку України, 2019 URL: https://www.nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/SK/sk_2019.pdf
2. Мамчур Р. М. Основні тенденції розвитку майнового страхування в сільському господарстві. Науковий вісник Національного університету

біоресурсів і природокористування України. Сер. : Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. 2013. Вип. 181(4). С. 237-243.

3. Марценюк-Розарьонова О., Шуляк О. Майнове страхування, його особливість, значення та перспективи розвитку URL: <http://econjournal.vsau.org/files/pdfa/2140.pdf>

ДИНАМІКА НАДХОДЖЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО ПОДАТКУ ТА ЙОГО РОЛЬ У ФОРМУВАННІ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ

Кузнєцова В.Ю., студентка

Науковий керівник: ст. викладач Дем'янюк І. В.

Постановка проблеми. Місцеві бюджети мобілізують фінансові ресурси та використовують їх для виконання покладених на органи місцевого самоврядування функцій. Одним із найвагоміших податків на власність є податок на землю. Головною перевагою є те, що надходження від плати за землю мають стабільний характер та від нього майже неможливо ухилитись

Аналіз останніх публікацій. Сучасні науковці Г. Вознюк, А. Завгородній, Ю. Ковальчук, Н. Кучерявенко, А. Романов, Ю. Турянський у своїх працях окреслюють сутності податків. Податок на землю вивчають Ю. Брикайло, М. Дем'яненко, О. Дем'янчук, О. Жураківська, В. Заєць, А. Кулик, М. Нудьга, М. Пецкович, Д. Сацький, Б. Струмінська, В. Соколенко та ін. Проте поза увагою дослідників залишилась значна кількість теоретичних та практичних питань, які потребують уточнення та застосування нових підходів до їх вирішення.

Постановка завдання. Метою статті є висвітлення ролі земельних податків у формуванні доходів місцевих бюджетів в загальному по Україні.

Виклад основного матеріалу. «Земельний податок – це обов'язковий платіж, що стягується з власників земельних ділянок та земельних часток (паїв), а також постійних землекористувачів» [2]. «Чинний механізм нарахування та стягнення податку на землю регламентується низкою законодавчих актів, головним з яких є Податковий кодекс України» [2], що з 02.12.2010 р. вступив у дію, а це призвело до втрати чинності Закону України "Про плату за землю".

Земельний податок входить до складу місцевого бюджету. Органи місцевого самоврядування самостійно встановлюють ставки плати за землю й пільги щодо земельного податку, що сплачується на відповідній території [1]. Об'єктами оподаткування земельним податком є: земельні ділянки, які перебувають у власності або користуванні; земельні частки (паї), які перебувають у власності [3].

Схематично місце земельних податків у структурі податкових надходжень до місцевих бюджетів України можемо представити на рисунку 1.

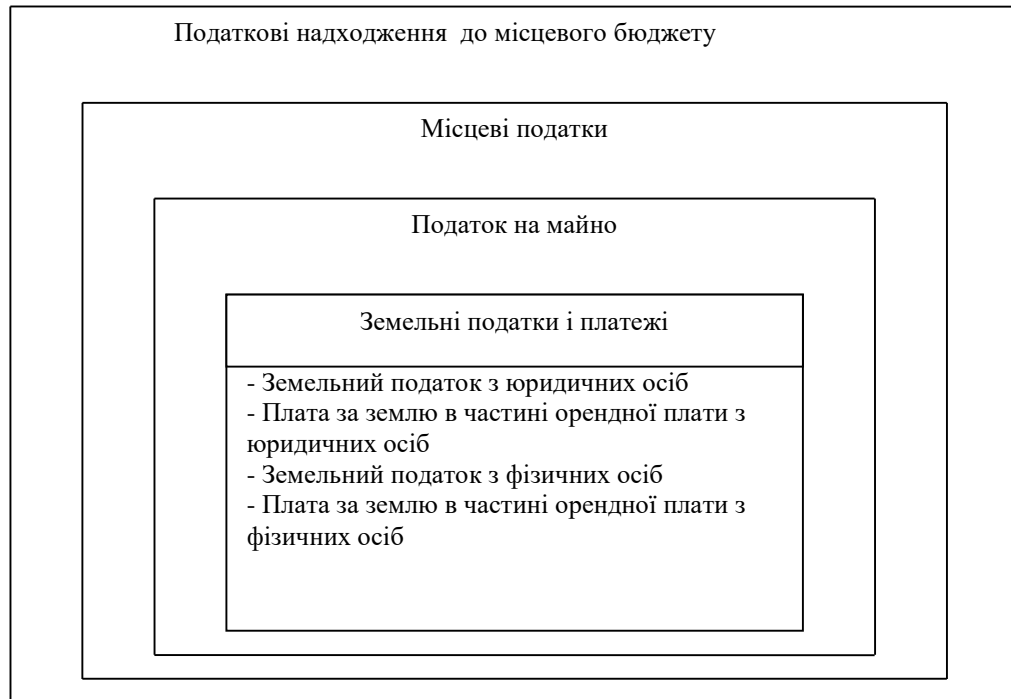

Рис.1. Місце земельних податків у структурі податкових надходжень до місцевих бюджетів

Джерело: складено автором на основі даних [4].

Податкові надходження до місцевого бюджету України формуються за рахунок податків, в т.ч. і за рахунок земельних податків. В таблиці 1 проаналізуємо роль земельних податків у формуванні податкових надходжень до бюджету.

Таблиця 1

Динаміка і структура податкових надходжень до місцевих бюджетів

Податки	2015 р.		2016 р.		2017 р.		2018 р.		2018 р.+, - до 2015 р.
	млн. грн	%*	млн. грн	%*	млн. грн	%*	млн. грн	%*	
Податкові надходження	98218,4	100,0	146902,2	100,0	201005,1	100,0	232532,9	100,0	134314,5
в т.ч.									
Місцеві податки	27041,2	27,5	42261,5	28,8	52586,8	26,2	61026,4	26,2	33985,2
Податок на майно	16011,1	16,3	24989,4	17,0	29056,1	14,5	31272,0	13,4	15260,9
Земельні податки і платежі	14831,5	15,1	23323,7	15,9	26384,5	13,1	27321,1	11,7	12489,6

Джерело: розраховано на основі даних Звіту про виконання бюджету за 2015-2018 рр. [2]

Дані таблиці 1 показують, що земельні податки і платежі в 2018 році рівні 27321,1 млн.грн., що перевищує рівень 2017 року на 936,6 млн.грн чи на 3,5%, а в порівнянні з 2015 роком надходження від земельних податків збільшилися на 12489,6 млн.грн чи на 84,2%. Визначено, що питома вага

земельних податків в 2018 році є такою: в податкових надходженнях до місцевого бюджету рівна 11,7% (це найменше значення за період дослідження, найбільше – 15,9%).

Дослідження надало можливість встановити:

- земельний податок з юридичних осіб в 2018 році був сплачений до бюджету у сумі 8241,2 млн.грн., що менше ніж у 2017 році на 21,1 млн.грн чи на 0,3%, а в порівнянні з 2015 роком сума отриманого податку зросла на 4682,4 млн.грн чи на 131,6%..

- земельний податок з фізичних осіб в 2018 році був сплачений до бюджету у сумі 1629,4 млн.грн., що перевищує рівень даного податку у 2017 році на 242,0 млн.грн чи на 17,4%, а в порівнянні з 2015 роком сума отриманого податку зросла на 1128,3 млн.грн чи на 225,2%..

- плата за землю в частині орендної плати з юридичних осіб в 2018 році досягла суми в 15288,1 млн.грн., що перевищує рівень даного платежу у 2017 році на 586,5 млн.грн чи на 4,0%, а в порівнянні з 2015 роком сума отриманого платежу зросла на 5874,2 млн.грн чи на 62,4%..

- плата за землю в частині орендної плати з фізичних осіб в 2018 році досягла суми в 2162,4 млн.грн., що перевищує рівень даного платежу у 2017 році на 129,2 млн.грн чи на 6,4%, а в порівнянні з 2015 роком сума отриманого платежу зросла на 804,7 млн.грн чи на 59,3%.

В 2018 році земельний податок сплачений до зведеного бюджету за рахунок орендної плати з юридичних осіб – на 56,0% (+6,2% до 2015 року і – 1,2% до 2017 року); земельного податку з юридичних осіб – на 30,2% (-7,5% до 2015 року і + 0,2% до 2017 року); орендної плати з фізичних осіб – на 7,9% (+2,6% до 2015 року і +0,7% до 2017 року); земельного податку з фізичних осіб – на 7,9% (-1,2% до 2015 року і +0,2% до 2017 року).

Висновки. Нинішній етап розвитку вітчизняної економіки має стимулювати реформування податкової системи та пошук нових джерел наповнення бюджетів усіх рівнів. Одним із таких джерел є земельний податок. Щоб забезпечити високі темпи зростання питомої ваги плати за землю у формуванні доходів місцевих бюджетів потрібно переглянути ставки податку в частині орендної плати з юридичних і фізичних осіб.

Список використаних джерел

1. Брикайло Ю. Земельний податок 2019: ставки, пільги, відповідальність. URL: <https://dreamdim.ua/uk/zemelnyj-podatok-2019-stavky-pilgy-vidpovidalnist/>

2. Державна казначейська служба України: офіційний сайт. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu>

3. Жураківська О. Плата за землю – 2019: Нарахування і сплата. URL: <https://buh-ua.com.ua/uk/doc/53881/plata-za-zemlju-2019-narahuvannja-splata>

4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755 (редакція від 29.12.2019) – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

Оленюк Дмитро, студент

Науковий керівник: к. е. н., доцент Л. В. Недільська

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Український агробізнес донині перебуває у кризовому становищі, яке сформувалося під впливом різноманітних чинників системного і несистемного характеру. Основні з них породжені нестабільними умовами політичної, економічної, фінансової, правової та інформаційної сфер. Існуючі загрози можуть впливати на ефективність виробництва, раціональне використання ресурсів, фінансову незалежність і стійкість підприємства, а також знижувати рівень його платоспроможності та ліквідності активів.

Сучасні реалії господарювання зумовлюють необхідність впровадження системи управління фінансово-економічною безпекою сільськогосподарських товаровиробників, яка б гарантувала стабільність виробництва та зниження до мінімуму існуючих загроз. З метою забезпечення діяльності підприємства, ключовим напрямом управління є забезпечення стійкості фінансово-економічного стану підприємства та ліквідація наявних ризиків.

Питання забезпечення фінансово-економічної безпеки сільського господарства є об'єктом дослідження багатьох вітчизняних вчених, таких як: В. Андрійчук, О. Жидяк, Ю. Лузан, О. Николук, О. Пристемський, П. Саблук, Г. Сидор, В. Синчак та ін. Однак, незважаючи на значну наукову базу у зазначеному напрямі, дана тема потребує продовження і поглиблення досліджень.

Основний матеріал. Науковці по-різному трактують «фінансово-економічну безпеку», виходячи з різних рівнів господарювання. Деякі вчені розділяють поняття «фінансова безпека» та «економічна безпека», пояснюючи це тим, що фінансова діяльність охоплює управління грошовими потоками підприємства, а економічна діяльність включає управління виробничо-господарськими процесами. Проте поняття «фінансово-економічна безпека підприємства» є узагальнюючим, яке характеризує складний цілісний механізм, а тому, самостійне функціонування його складових є неможливим. О. Жидяк вважає, що «фінансова безпека – це такий динамічний стан фінансових відносин, за якого б створювались сприятливі умови та необхідні ресурси для розширеного відтворення, економічного росту та підвищення життєвого рівня населення, удосконалення національної фінансової системи для успішної протидії внутрішнім і зовнішнім факторам дестабілізації фінансового стану в державі» [1].

Механізм забезпечення фінансової безпеки виконує низку важливих функцій:

- захисна – відіграє роль щита, який забезпечує стабільність фінансового стану підприємства від впливу зовнішніх та внутрішніх чинників, та

підтримання його на відповідному рівні;

- інформаційна – забезпечує надходження інформаційних потоків для проведення відповідних досліджень рівня фінансової безпеки сільськогосподарського підприємства;

- прогностична – забезпечує можливість прогнозування рівня фінансової безпеки на основі визначення ряду коефіцієнтів;

- контрольна – передбачає контроль за рівнем фінансової безпеки на підприємстві з метою вчасного виявлення загроз та розробки інструментів їх нівелювання.

Тимощенко К. до індикаторів рівня фінансової безпеки суб'єктів підприємництва відносить: фінансову незалежність підприємства; абсолютну ліквідність; співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості; оборотність власного капіталу; рентабельність капіталу; рентабельність власного капіталу та продукції тощо [5]. Цей перелік можна доповнити такими показниками, як: фінансова стійкість; платоспроможність; ліквідність капіталу; маневреність грошових коштів та ін.

Фінансово-економічна безпека сільськогосподарських підприємств має низку специфічних рис і особливих характеристик. Передусім, базуючись на достатності фінансових ресурсів для фінансування діяльності, фінансова безпека аграріїв є проявом їх захищеності та гарантією сталості економічного зростання. Таким чином, фінансову безпеку можна розглядати з позиції забезпеченості агробізнесу фінансовими ресурсами у такій кількості, яка б змогла задовольнити їх виробничі потреби.

Модель визначення рівня фінансової безпеки сільськогосподарського підприємства має наступний вигляд:

$$P\Phi B = \sum x_i \quad (1),$$

де: РФБ – рівень фінансової безпеки;

x_i – складові показника рівня фінансової безпеки на рівні сільськогосподарського підприємства, до яких відносять: фінансову стійкість, фінансову незалежність, платоспроможність, ліквідність, рентабельність капіталу тощо.

Достатнім може вважатися рівень фінансової безпеки, якщо виконується наступна умова:

$$\sum x_{i\min} \leq P\Phi B \leq \sum x_{i\max} \quad (2),$$

де: $x_{i\min}$ – мінімальні значення нормативних показників рівня фінансової безпеки;

$x_{i\max}$ – максимальні значення нормативних показників рівня фінансової безпеки.

Наразі, основним джерелом забезпечення діяльності сільськогосподарських товаровиробників є власні кошти. В умовах обмеженості дрібних та середніх агровиробників у власних фінансових ресурсах, потужними інвесторами інноваційного розвитку сільського господарства виступають банківські установи, інвестиційні фонди, інші

приватні інвестори, держава тощо. Так у 2018 р. суб'єктами аграрного сектору економіки було освоєно (використано) капітальних інвестицій у сумі 66104,08 млн грн, а у 2019 – 59 129,47 млн грн (табл. 1).

Таблиця 1

Структура капітальних інвестицій у сільське господарство за 2018-2019 рр., млн грн

№ з/п	Джерела фінансування	2018 р.		2019 р.		Відхилення, +/-
		млн грн	п. с.	млн грн	п. с.	
1.	Кошти державного бюджету	116,66	0,18	252,26	0,43	135,60
2.	Кошти місцевих бюджетів	80,86	0,12	105,88	0,18	25,02
3.	Власні кошти підприємств	57 378,07	86,80	53 704,87	90,83	-3 673,20
4.	Кредити банків та інші позики	8 400,80	12,71	5 030,35	8,51	-3 370,45
5.	Кошти вітчизняних інвесторів*	97,12	0,15	-	-	-
6.	Кошти іноземних інвесторів*	4,07	0,01	-	-	-
7.	Інші джерела фінансування	26,49	0,04	17,85	0,03	-8,64
Всього		66 104,08	100,00	59 129,47	100,00	-6 974,61

Джерело: наведено за даними Державної служби статистики України [2].

У 2019 р. українські аграрії отримали на 6974,61 млн грн менше фінансування, ніж у 2018 р., а отже рівень фінансової безпеки сільського господарства знизився. Також, данні таблиці свідчать про суттєве зменшення обсягів банківського кредитування, що пов'язано з високим рівнем ризику у сільському господарстві. Держава намагається підтримувати агровиробництво, про що свідчить збільшення фінансування з державного та місцевих бюджетів на 135,6 млн грн та 25,02 млн грн відповідно, але цього недостатньо, щоб покрити усі потреби аграріїв. Можна спостерігати негативний приріст власних капіталовкладень на 3673,2 млн грн, причиною чого може бути виведення капіталу власниками агробізнесу через можливо понесені втрати, зміну напрямів діяльності тощо.

Висновки. Фінансова безпека – складний багатогранний механізм, який виступає індикатором рівня забезпеченості сільськогосподарських товаровиробників фінансовими ресурсами. Мінімізувати ризики від зниження рівня фінансової безпеки можна з допомогою використання різних видів страхування, спектр яких є досить широким на ринку, але водночас дорогим, через високий ризик у господарській діяльності особливо тих господарств, які працюють в галузі рослинництва. Окрім того, для управління рівнем фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств необхідно періодично залучати зовнішніх аудиторів, а також систематично проводити внутрішній аудит.

У подальшому існує перспектива проведення досліджень по розробці механізму визначення рівня фінансової безпеки, зокрема, способів подолання загроз, які мають вплив на рівень фінансової безпеки в аграрному секторі економіки України.

Список використаних джерел

1. Жидяк О. Р. Механізм забезпечення фінансової безпеки сільського

господарства: теоретичний аспект. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2012. Вип. 22.7. С. 122-126. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/mehanizm-zabezpechennya-finansovoyi-bezpeki-sil'skogo-gospodarstva-teoretichniy-aspekt/viewer> (дата звернення: 20.05.2020).

2. Капітальні інвестиції за джерелами фінансування за видами економічної діяльності. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 26.05.2020).

3. Нестерчук Ю. О., Мельник К. М. Напрями реалізації системи фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств. *Збірник наукових праць УНУС*. 2016. Вип. 88(2). С. 39-48. URL: <http://lib.udau.edu.ua/bitstream/123456789/6216/3/5.pdf> (дата звернення: 01.05.2020).

4. Пристемський О. С. Фінансова безпека як базис розвитку сільського господарства. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки*. 2014. Вип. 8(7). С. 125-128. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2014_8\(7\)_31](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2014_8(7)_31)

5. Тимощенко К. С. Фінансовий механізм фінансової безпеки суб'єктів підприємництва : дис. канд. ек. наук. Дніпропетровськ, 2015. 219 с. URL: <https://cutt.ly/fyLAF3g> (дата звернення: 30.05.2020).

ВАРТІСНА ОЦІНКА БІЗНЕСУ

Толочко Вікторія, магістрантка

Науковий керівник: д. е. н., доцент Віленчук О. М.

Постановка проблеми. Серед пріоритетних завдань підприємницької діяльності суб'єктів господарювання є проведення моніторингу вартісної оцінки бізнесу. Даний показник віддзеркалює поточне фінансово-економічне становище підприємства з урахуванням внутрішніх та зовнішніх чинників ринкового середовища. Власники бізнесу зацікавлені у постійній його капіталізації, що вимагає професійних дій фінансових менеджерів, спрямованих на оптимізацію процесу управління активами та капіталом, розрахованого на середньо та довгострокову перспективу.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженням теоретико-методичних аспектів управління вартістю бізнесом займалися такі вчені, як: І. Астраханцева, О. Клочник, Н. Мамонтова, Н. Пойда-Пасик, О. Терещенко та ін. Проте, окремі аспекти оцінки вартості бізнесу потребують додаткової аргументації та наукового обґрунтування.

Основний матеріал. Вартісна оцінка бізнесу це комплексне поняття яке потребує дослідження різних складових вартості, а саме: інвестиційної; балансової для цілей оподаткування, ліквідаційної та страхової. Інвестиційна вартість – визначається для залучення інвестиційних ресурсів в об'єкт підприємницької діяльності. Балансова вартість – це вартість основних та оборотних засобів підприємства на певний проміжок часу. Вартість для цілей оподаткування – розраховується для сплати податків та інших обов'язкових платежів на загальнодержавному та місцевому рівнях. Ліквідаційна вартість – сума фінансових ресурсів, яку підприємство планує отримати від реалізації (ліквідації) активів довготривалого використання, після завершення часу їх корисної експлуатації. Страхова вартість – це оціночна або фактична вартість об'єкта страхування на момент укладання договору страхування.

З позиції економічної теорії, вартість розглядається як ціна, визначена з урахуванням цінності матеріальних і нематеріальних активів, а також очікувань щодо здатності приносити економічні ефекти (користь) у майбутньому [3, с. 136]. Базовим елементом формування вартості виступає капітал підприємства. Відтак, вартість капіталу, як узагальнений показник ціни всіх ресурсів підприємства може відобразитися у такій послідовності: 1) для підприємства, що залучає кошти (як власні, так і позикові), – це плата за користування фінансовими ресурсами; 2) для інвестора – як рівень дохідності, очікуваний ним від вкладання капіталу в дане підприємство; 3) в разі залучення позикових коштів – це мінімальний рівень рентабельності, який має забезпечити беззбиткову діяльність підприємств [5, с. 118].

Одним із ключових пріоритетів фінансового управління є управління вартістю суб'єкта господарювання для забезпечення максимізації ринкової

вартості власного капіталу, тобто ринкової капіталізації підприємства [7, с. 186]. Процес управління вартістю підприємства передбачає певну етапність, спрямовану передусім на забезпечення стратегічної конкурентоспроможності. Це вимагає: по-перше, підвищення вартості підприємства в інтересах власників та інших зацікавлених осіб; по-друге, генерування позитивного грошового потоку на підприємстві, здатного приносити чистий прибуток його власникам; по-третє, забезпечення приросту вартості підприємства і кожного окремо взятого підрозділу на підприємстві.

Оцінювання вартості бізнесу базується на використанні науково обґрунтованих методах дослідження. Зокрема, використовуються дохідний, ринковий та майновий підходи. Застосування різних методів оцінювання вартості підприємства дозволяє діагностувати його фінансово-економічне становище з різних точок зору. В рамках реалізації того чи іншого підходу застосовуються різноманітні методи. Їх змістовна характеристика відображена в табл. 1.

Таблиця 1.

Підходи та методи до оцінювання ринкової вартості підприємства

Науковий інструментарій для оцінювання вартості бізнесу		Зміст та характеристика вартості бізнесу
Підходи	Методи	
Дохідний	Дисконтування грошових потоків	Базується на концепції оцінювання вартості майбутнього Cash-flow суб'єкта підприємницької діяльності, відповідно до окремих періодів
	Визначення капіталізованої вартості доходів	Капіталізація передбачає процес нарощування ринкової вартості підприємства (компанії)
Ринковий	Порівняння мультиплікаторів	Даний метод забезпечує можливість оцінювання ринкової вартості підприємства, виходячи з зіставлення різних показників, що застосовуються на підприємствах однакового профілю
	Порівняння продажів (транзакцій)	Зазначений метод базується на оцінюванні вартості компанії, виходячи з ринкової вартості реалізації подібних об'єктів
Майновий (витратний)	Оцінювання за відновною вартістю активів (витратний підхід)	Представлений метод базується на показниках первісної вартості активів, величини їхнього зносу та індексації
	Розрахунок чистих активів	Під вартістю чистих активів розуміється різниця суми активів організації, що приймається до розрахунку, і суми зобов'язань, прийнятих до розрахунку
	Розрахунок ліквідаційної вартості	Даний метод застосовується для визначення суми фінансових ресурсів або інших активів, яку підприємство може відшкодувати завдяки реалізації необоротних активів після завершення терміну їх корисної експлуатації

Джерело власні дослідження

Використання сучасних методів оцінювання вартості бізнесу, необхідно розглядати як системо утворюючий елемент подальшого управління підприємством. Для потенційних інвесторів першочергове значення мають два ключових параметри, а саме: 1) фактична оціночна вартість підприємства на поточний момент часу, 2) потенційна вартість суб'єкта підприємницької діяльності через певний проміжок часу. За умов наявної позитивної траєкторії зростання вартості бізнесу підвищується фінансово-економічний інтерес до даного об'єкта серед потенційних інвесторів.

З позиції фінансового менеджменту, оцінювання вартості підприємства дозволяє вирішити такі задачі: а) розрахувати дійсну вартість бізнесу; б) встановити вартісний розрив між фундаментальною (внутрішньою) та дійсною вартістю; в) встановити чинники, здатні позитивно впливати на зростання ринкової вартості, а також мінімізувати вплив тих чинників, які стримують даний процес; г) визначити величину потенційної вартості та дослідити її динаміку в залежності від раціонального використання внутрішніх та зовнішніх резервів підприємства; г) представити прогноз величини синергічного ефекту і зміни ринкової вартості у результаті здійснення реструктуризації та модернізації підприємства. Відтак, можна стверджувати, що своєчасне володіння об'єктивною інформацією про ринкову вартість бізнесу є необхідною умовою для прийняття тактичних й стратегічних рішень на підприємстві.

Сучасні виклики, що постали перед економікою України полягають у максимізації вартості окремих бізнесів, так і капіталізації країни в цілому. Активізація даного процесу пов'язана із залученням інвестиційного капіталу в різні галузі та сфери національної економіки, створенням додаткових робочих місць тощо. Лише за умов раціонального поєднання людського, інтелектуального, соціального та фінансового капіталів з різноманітними засобами виробництва, створюються якісні умови для нарощування вартості бізнесу, а відтак і забезпечення належного рівня добробуту суспільства.

Висновки. Отже, формування процесу оцінювання вартості бізнесу необхідно розглядати як динамічну підсистему загального управління суб'єктом підприємницької діяльності. Здійснення постійного моніторингу коливань змін вартісної оцінки підприємства та виявлення ключових факторів (внутрішніх та зовнішніх), що мають на неї прямий (або опосередкований) вплив є об'єктивною потребою з огляду на забезпечення його інвестиційної привабливості. Подальше удосконалення методики оцінювання вартості бізнесу має сприяти використанню дієвих важелів, спрямованих на зростання ринкової ціни підприємства у середньо та довгостроковій перспективі.

Список використаної літератури

1. Астраханцева І.А. Фінансове моделювання вартості підприємств в невизначених економічних умовах. *Фундаментальні дослідження*. 2011. № 4. С. 154–160.

2. Ключник О.С., Кондратюк О. В. Вдосконалення комплексної оцінки фінансового стану підприємства. *Науковий вісник Рівненського інституту ВНЗ «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»* 2010. № 1. С. 120–127.

3. Мамонтова Н.А. Управління вартістю компанії: теоретико-методологічні аспекти *Актуальні проблеми економіки*. 2010. №8. С. 135–139.

4. Мендрул О.Г. Вартість підприємств: бази оцінки. *Державний інформаційний бюлетень про приватизацію*. 2002. №3. С.44-48.

5. Пойда-Носик Н.Н., Петришинець Л.В. Управління вартістю і структурою капіталу під-приємства як елемент фінансової безпеки. *Фінанси України*. 2010. №6. С. 117–124.

6. Постанова Кабінету Міністрів України від 10 грудня 2003 р. № 1891 «Про внесення змін до Методики оцінки майна».

7. Терещенко О.О., Бабяк Н.Д. Фінансовий контролінг: навчальний посібник Київ : КНЕУ, 2013. 407 с.

8. Macdonald Blair. Business Valuation Guide. URL: <http://www.perthbusinessvaluations.com/2013/BusinessValuationGuide.pdf>Chichester. 2008. 439 p.

ФІСКАЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Стретович Олена, магістрантка

Науковий керівник: к.е.н., ст. викладач Мартинюк Г. П.

Постановка проблеми. Сьогодні в момент підвищення фінансової нестабільності спричиненої бюджетним дефіцитом, зростанням суми державного боргу, особливої актуальності набуває питання ефективності податкової системи в напрямку підвищення фіскального потенціалу оподаткування. У зв'язку з цим важливим є дослідження формування дохідної частини бюджетів різних рівнів від надходжень окремих видів податків.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженням проблеми фіскальної ефективності податкової політики України щодо формування доходів бюджетів різних рівнів займалися багато вітчизняних науковців. І. Мартинець [1] проведено дослідження фіскальної ефективності ПДФО в системі прямого оподаткування України; С. Осадчук проаналізувала тенденції оподаткування доходів фізичних осіб [2]; Л. Стригуль та В. Зозуля провели дослідження сучасного стану функціонування системи оподаткування доходів фізичних осіб [3]; В. Узун-Куртогло та І. Долженко розраховували показники фіскальної ефективності оподаткування доходів фізичних осіб [4] тощо. Відзначаючи велику увагу з боку багатьох науковців до проблеми фіскальної ефективності ПДФО існує необхідність проведення подальших наукових

досліджень, бо від вибору тієї чи іншої моделі оподаткування залежить формування дохідної частини бюджетів.

Метою дослідження є визначення ролі та фіскальної ефективності ПДФО у формуванні дохідної частини бюджетів України на державному та місцевому рівнях.

Основний матеріал. Суттєвою складовою податкової системи України регулювання ефективних зав'язків між оподаткуванням та формуванням дохідної частини бюджетів. Оскільки надходження від податку, є важливою складовою у формуванні доходів зведеного бюджету, оскільки фіскальне значення податків полягає саме у їх сплаті, а від так і формуванні доходів бюджету. ПДФО є одним з головних в структурі податкових надходжень в Україні (табл. 1).

Таблиця 1.

Динаміка та фіскальна ефективність ПДФО у зведеному бюджеті України за 2015-2019 рр.

Показники	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2019 р. - +, - до 2015 р.
Доходи зведеного бюджету (без урахування міжбюджетних трансфертів), млн грн	652031,0	782859,5	1016969,5	1184290,8	1289779,8	637748,8
Податкові надходження до зведеного бюджету, млн грн	507635,9	650781,7	828158,8	986348,5	1070321,8	562685,9
ПДФО, млн грн	99983,2	138781,8	185686,1	229900,6	275458,4	175475,2
абсолютне відхилення до попереднього року, млн грн.	24780,3	38798,6	46904,3	44214,5	45557,8	20777,5
темпи приросту до попереднього року, %	33,0	38,8	33,8	23,8	19,8	-13,1
ПДФО у доходах зведеного бюджету, %	15,3	17,7	18,3	19,4	21,4	6,1
ПДФО у податкових надходженнях зведеного бюджету, %	19,7	21,3	22,4	23,3	25,7	6,0

Джерело: Розраховано за даними Державної казначейської служби [5]

Надходження ПДФО до зведеного бюджету за результатами 2019 року становили 229900,6 млн грн, що на 45557,8 млн грн, або в 19,8% більше, ніж у попередньому році та на 175475,2 млн грн чи в 2,8 рази більше чим в 2015 році. За період 2015-2019 років зросла питома вага ПДФО у формуванні податкових надходжень до зведеного бюджету, якщо в 2015 році цей податок формував 19,7% всіх податкових надходжень (або 15,3% всіх доходів зведеного), то в 2019 році цей показник зріс на 6,0% до 25,7% всіх податкових надходжень (або

21,4% всіх доходів зведеного бюджету). Вищенаведені дані свідчать про помірну фіскальну роль податку досліджуваного податку. Основними чинниками, які помірно вплинули на надходження ПДФО стали наступні чинники: зростання суми витрат підприємницьких структур на оплату праці; легалізація виплати заробітної плати не нижче від мінімальної, а відтак і тенденції до збільшення доходів низькооплачуваних верств населення; зростання змішаних доходів домогосподарств за рахунок інших доходів (табл. 2).

Таблиця 2.

**Динаміка та роль ПДФО у доходах державного бюджету України
за 2015-2019 рр.**

Показники	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2019 р. +, - до 2015 р.
Доходи державного бюджету, млн грн	534694,8	616283,2	793441,9	928114,9	998278,9	463584,1
Податкові надходження до державного бюджету, млн грн	409417,5	503879,4	627153,7	753815,6	799776,0	390358,5
ПДФО у державному бюджеті, млн грн	45062,0	59810,5	75033,4	91741,8	109954,0	64892,0
абсолютне відхилення до попереднього року, млн грн	32416,3	14748,5	15222,9	16708,4	18212,2	-14204,1
у % до загальної суми ПДФО	45,1	43,1	40,4	39,9	39,9	-5,2
темпи приросту до попереднього року, %	256,3	32,7	25,5	22,3	19,9	-236,5
ПДФО у доходах державного бюджету, %	8,4	9,7	9,5	9,9	11,0	2,6
ПДФО у податкових надходженнях державного бюджету, %	11,0	11,9	12,0	12,2	13,7	2,7

Джерело: Розраховано за даними Державної казначейської служби [5]

Надходження ПДФО до державного бюджету за результатами 2019 року становили 109954,0 млн грн, що на 18212,2 млн грн, або в 19,9% більше, ніж у попередньому році та на 64892,0 млн грн чи в 2,4 рази більше чим в 2015 році. В 2019 році до державного бюджету надійшло 39,9% від загальної суми ПДФО, що менше ніж в 2015 році на 5,2%. За період 2015-2019 років зростає питома вага ПДФО у формуванні податкових надходжень до державного бюджету, якщо в 2015 році цей податок формував 11,0% всіх податкових надходжень (або 8,4% всіх доходів державного), то в 2019 році цей показник зріс на 2,7% до 13,7% всіх податкових надходжень (або 11,0% всіх доходів

державного бюджету). Отже, спостерігаємо значну фіскальну роль ПДФО для державного бюджету.

Показники фіскальної ефективності ПДФО у місцевому бюджеті розраховані в таблиці 3.

Таблиця 3.

**Динамічні зміни та фіскальна ефективність ПДФО
у доходах місцевих бюджетів за 2015-2019 рр.**

Показники	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2019 р. +, - до 2015 р.
Доходи місцевого бюджету, млн грн	294460,2	366143,1	502098,3	562421,8	560527,9	266067,7
Податкові надходження до місцевого бюджету, млн грн	98218,4	146902,3	201005,1	232532,9	270545,8	172327,4
ПДФО у місцевому бюджеті, млн грн	54921,2	78971,3	110652,7	138158,8	165504,4	110583,2
у % до загальної суми ПДФО	54,9	56,9	59,6	60,1	60,1	5,2
абсолютне відхилення до попереднього року, млн грн	-7636	24050,1	31681,4	27506,1	27345,6	34981,6
темпи приросту до попереднього року, %	-12,2	43,8	40,1	24,9	19,8	32,0
ПДФО у доходах місцевого бюджету, %	18,7	21,6	22,0	24,6	29,5	10,9
ПДФО у податкових надходженнях місцевого бюджету, %	55,9	53,8	55,0	59,4	61,2	5,3

Джерело: Розраховано за даними Державної казначейської служби [5]

В 2019 році до місцевого бюджету надійшло 60,1% від загальної суми ПДФО, що більше ніж в 2015 році на 5,2%. Надходження ПДФО до місцевого бюджету за результатами 2019 року становили 165504,4 млн грн, що на 27345,6 млн грн, або в 19,8% більше, ніж у попередньому році та на 110583,2 млн грн чи в 3,0 рази більше чим в 2015 році. За період 2015-2019 років зросла питома вага ПДФО у формуванні податкових надходжень до місцевого бюджету, якщо в 2015 році цей податок формував 55,9% всіх податкових надходжень (або 18,7% всіх доходів місцевого), то в 2019 році цей показник зріс на 5,3% до 61,2% всіх податкових надходжень (або 29,5% всіх доходів місцевого бюджету). Отже, ПДФО для місцевого бюджету є основним податком.

Висновки. Проведені розрахунки свідчать про значну фіскальну роль податку на доходи фізичних осіб у всіх ланках бюджетної системи. Вищенаведене свідчить, що надходження від ПДФО є вагомою складовою доходів як державного (в 2019 році 11,0%), так і місцевих бюджетів (в 2019

році 29,5%). Отже, ПДФО, з однієї сторони, є стабільним й фіскально спроможним джерелом наповнення перш за все місцевих бюджетів. На нашу думку, для покращити фіскального ефекту ПДФО в доходах бюджетів різних рівнів необхідно: збільшити прозорість та відкритість справляння ПДФО; підвищити рівень податкового контролю, розробити механізм переходу тіньових доходів громадян до легальних.

Список використаних джерел

1. Мартинець І. Г. Фіскальна ефективність податку на доходи фізичних осіб в системі прямого оподаткування України. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2015. № 2. С. 114-124.
2. Осадчук С. Оподаткування доходів фізичних осіб: аналіз та тенденції. *Теоретичні та прикладні питання державотворення*. 2017. Вип. 20. С. 122-130.
3. Стригуль Л.С., Зозуля В.М. Дослідження сучасного стану функціонування системи оподаткування доходів фізичних осіб. *Вісник Національного технічного університету "ХПІ"*. 2014. № 64. С. 73-76.
4. Узун-Куртогло В. В., Долженко І. І. Фіскальна ефективність оподаткування доходів фізичних осіб. *Молодий вчений*. 2019. № 10(2). С. 743-748.
5. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. URL: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=400657>

ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Река Андрій, магістрант

Науковий керівник: к.е.н., доцент Н.О. Куровська

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. В умовах сьогодення інвестиційна привабливість виступає одним з вагомих рушіїв економічного розвитку окремих регіонів та держави загалом. Інвестиційну привабливість держави формують показники інвестиційно-інноваційного розвитку окремих її регіонів, що свідчить про тісну взаємовизначальну залежність макро- та мікросередовищ.

Оцінка інвестиційної привабливості держави та її регіонів стала предметом дослідження низки вітчизняних науковців: Т. Гулик, С. Іщук, І. Каркіч, Т. Кулініч, А. Кербікової, Г. Лещук, О. Письменної та багатьох інших. У роботах вказаних авторів чільне місце приділено методиці оцінки інвестиційної привабливості регіонів та практичним аспектам її застосування. Поряд з цим, всебічний аналіз інвестиційного середовища регіонів України залишається актуальним і потребує додаткових досліджень.

Основний матеріал. Інвестиційною привабливістю регіону можна вважати певну сукупність характеристик, які є ключовими для прийняття інвестиційного рішення.

Очевидно, що визначальним індикатором для будь-якого інвестора є рівень дохідності інвестицій та фактор ризику, однак існує низка системоформуючих факторів, які безпосередньо впливають як на процес інвестування, так і подальшу окупність інвестованого капіталу. Зокрема, ключовими індикаторами розвитку регіонів, які є підґрунтям для прийняття інвестором позитивного рішення про вкладання коштів у економіку певного регіону є: обсяги ВВП, реалізованої промислової і сільськогосподарської продукції цього регіону у розрахунку на одну особу; питома вага зайнятих у промисловості та сільському господарстві регіону; рівень безробіття; середньомісячна заробітна плата в регіоні; коефіцієнт природного приросту (скорочення) населення; щільність сільського населення тощо. Ці та інші показники можуть слугувати ґрунтовними аргументами для впровадження інвестиційних проектів чи згортання інвестиційної діяльності.

Результати моніторингу соціально-економічного розвитку регіонів України у 2019 р., який проводить Міністерство розвитку громад та територій України, свідчать про значні зміни у сфері інвестиційно-інноваційного розвитку різних областей нашої країни (табл. 1).

Таблиця 1

Результати моніторингу соціально-економічного розвитку регіонів за 2019 рік за напрямом «Інвестиційно-інноваційний розвиток та зовнішньоекономічна співпраця»

№	Регіон	2016	2017	2018	2019	Зміна, 2019 до 2016 р.
1	м. Київ	1	1	1	1	-
2	Волинська	20	21	17	2	+18
3	Кіровоградська	10	17	14	3	+7
4	Херсонська	18	9	22	4	+14
5	Миколаївська	6	20	11	5	+1
6	Київська	5	19	10	6	-1
7	Дніпропетровська	11	4	6	7	+4
8	Полтавська	8	7	15	8	-
9	Закарпатська	13	5	4	9	+4
10	Запорізька	4	2	5	10	-6
11	Харківська	9	16	7	11	-2
12	Львівська	14	12	18	12	+2
13	Чернігівська	3	3	13	13	-10
14	Сумська	2	6	9	14	-12
15	Донецька	12	8	2	15	-3
16	Черкаська	19	22	12	16	+3
17	Вінницька	22	10	3	17	+5
18	Одеська	7	14	21	18	-11
19	Чернівецька	23	24	19	19	+4
20	Житомирська	15	15	20	20	-5
21	Івано-Франківська	24	13	24	21	+3
22	Тернопільська	16	11	8	22	-6

23	Луганська	17	25	25	23	-6
24	Хмельницька	21	23	16	24	-3
25	Рівненська	25	18	23	25	-

Джерело: наведено та розраховано за даними Міністерства розвитку громад та територій України [7].

Лідуючі позиції у рейтингу «Інвестиційно-інноваційного розвитку» 4 роки поспіль закріплено за м. Київ за рахунок утримання на високому рівні таких показників як обсяги експорту, капітальних та прямих іноземних інвестицій у розрахунку на 1 особу населення. Усі зазначені індикатори свідчать про переважну увагу інвесторів до інвестиційних об'єктів столиці держави. При цьому, найгірші значення за окресленими показниками належать Тернопільській, Луганській, Хмельницькій та Рівненській областям, що відображає надзвичайно низький інтерес потенційних та реальних інвесторів до економіки цих регіонів.

Поряд з цим, слід зазначити, що за результатами досліджень групи Institutional Investor щодо поточних або потенційних інвестицій, у 2017 р. серед країн Європи, Близького Сходу та Африки, Україна посіла перше місце (32 % респондентів), за нею йдуть Румунія (26 %), Нігерія (25 %) та Кенія (24 %). Основними аргументи при цьому є те, що «Україна отримує вигоду від "недорогої бази", а також те, що її сільськогосподарські компанії ефективно господарюють і, головним чином, зосереджуються на експорті» [1].

За даними Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільськогосподарства України, наша держава впродовж 2019 р. у рейтингу Doing Business 2019 «піднялась на +5 пунктів і посіла 71 позицію зі 190 країн світу. Країна продемонструвала найбільше зростання в таких категоріях, як оподаткування (зростання на 110 позицій, 54 місце), міжнародна торгівля (+70 позицій, 78 місце) і захист прав інвесторів (+56 позицій, 72 місце). Крім того, Україна посіла 83 місце з 140 в рейтингу Глобальної конкурентоспроможності економіки (Global Competitiveness Index), 110 місце – за рівнем державних інститутів, 57 місце – з розвитку інфраструктури, 77-ме - за рівнем адаптації сучасних технологій та 58 – за здатністю до інновацій» [4].

Підвищенню рівня інвестиційної привабливості України сприяло системне реформування низки сфер управління економіки держави. Зокрема, експерти відмічають позитивні тенденції за критерієм «легкість ведення бізнесу», а також спрощення частини процедур щодо видачі ліцензій та сертифікатів тощо. Згідно з результатами досліджень Європейської Бізнес Асоціації (European Business Association) до найбільш вагомих негативних факторів, що впливають на інвестиційний клімат України відносять: слабку судову систему, високий рівень корупції та тіньову економіку [3].

Висновки. Таким чином, оцінка інвестиційної привабливості регіонів є необхідною складовою інвестиційного процесу, оскільки забезпечує інформаційне підґрунтя як для закордонних, так і вітчизняних інвесторів щодо

вибору перспективних об'єктів інвестування, що надалі сприяє загальному розвитку держави.

Список використаних джерел

1. Ukraine Tops EMEA List for Potential Investment. *Institutional Investor* : URL: <https://www.institutionalinvestor.com/article/b1505pwjbx4g03/ukraine-tops-emea-list-for-potential-investment>
2. Інвестиційна привабливість регіону. *Про інвестиції* : веб-сайт : URL: <https://cutt.ly/xgObl2>
3. Індекс інвестиційної привабливості України: настрої інвесторів у 1-му півріччі 2020 року. ЕВА. URL: https://eba.com.ua/wp-content/uploads/2020/07/EBA-InvestIndex_1H-2020_UKR.pdf
4. Інформаційно-аналітичні матеріали щодо інвестиційного клімату в Україні за I півріччя 2019 року. *Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України* : веб-сайт : URL: <https://cutt.ly/ngOQD3v>
5. Каркіч І. Інвестиційна привабливість регіонів України. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*. 2017. № 4(32). С. 88–91.
6. Лещук Г.В. Систематизація підходів до оцінювання інвестиційної привабливості регіону. *Науковий вісник Ужгородського національного університету, Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2020. 29. С. 93-98
7. Рейтингова оцінка за 2017 і 2019 рік (презентаційні матеріали). *Міністерство розвитку громад та територій України* : веб-сайт : URL: <http://surl.li/gqoq>

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МІЖНАРОДНОГО ВАЛЮТНОГО РИНКУ

Денисевич Вероніка, магістрантка

Науковий керівник: к.е.н., доцент Абрамова І.В.

Постановка проблеми. Валютний ринок є важливою складовою фінансової системи будь-якої країни. Він виступає своєрідним механізмом стимулювання перерозподілу капіталу між країнами й глобалізаційного розвитку їх економік. Наразі актуальними постають питання підвищення ефективності функціонування валютного ринку. Саме тому важливим є вивчення досвіду функціонування міжнародного валютного ринку.

Питання, пов'язані з дослідженням особливостей функціонування валютного ринку, знайшли своє віддзеркалення у працях провідних економістів. Насамперед слід відмітити дослідження Н.Е. Бодрова, Ф.О. Журавка, А.В. Колдовського, В.А. Костюка, В.М. Кочеткова, О.І. Лупуляка,

А.В. Стригунова та ін. Незважаючи на значні досягнення у зазначеному напрямі низка питань, пов'язаних з удосконаленням механізму функціонування валютного ринку, потребують продовження та поглиблення.

Результати дослідження. Функціональне призначення міжнародного валютного ринку полягає в обслуговуванні фінансових операцій фізичних та юридичних осіб різних країн. Наразі його розвиток відбувається дуже динамічно. Така ситуація пов'язана з посиленням глобалізаційних процесів, розвитком міжнародних угод та договорів тощо. Специфічні риси міжнародного валютного ринку представлено на рис. 1.

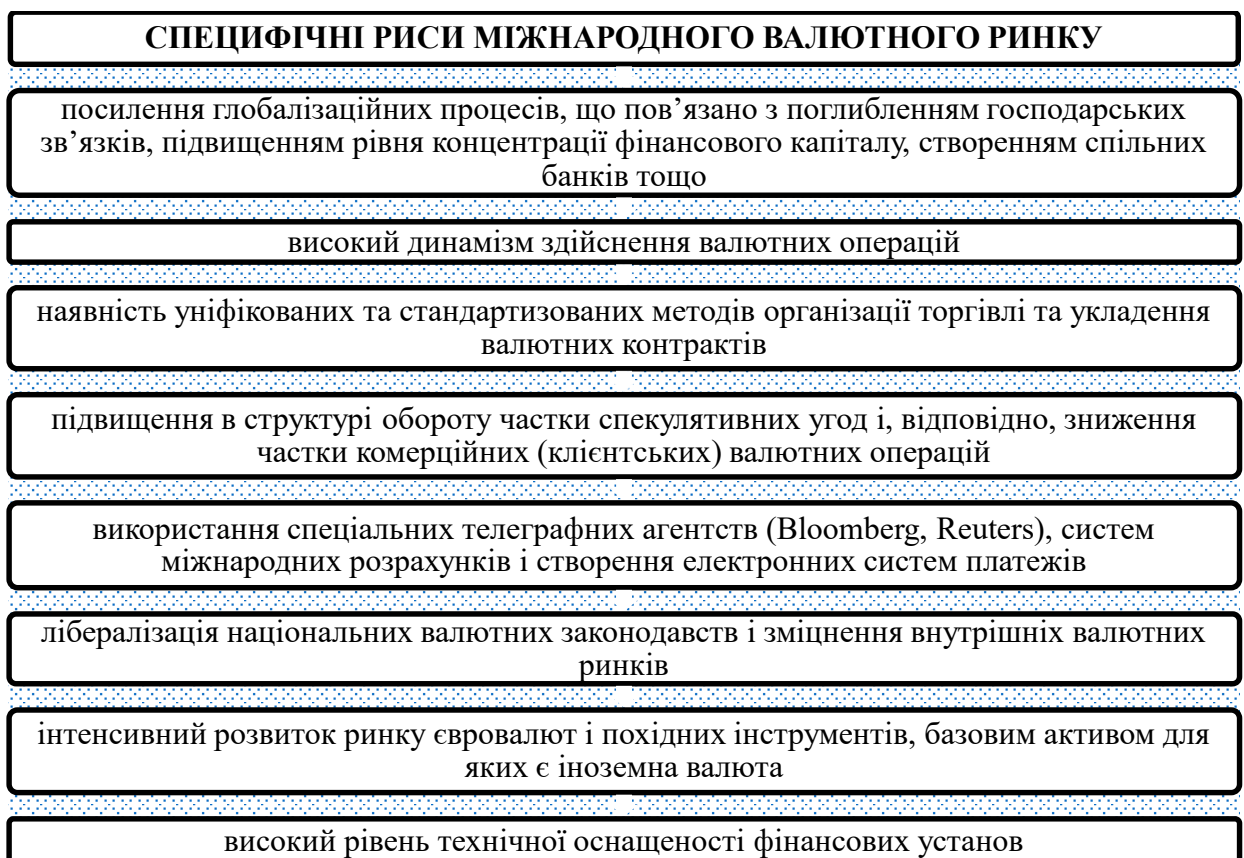

Рис. 1. Специфічні риси міжнародного валютного ринку

Джерело: побудовано на основі [1-3].

З функціональної точки зору валютний ринок надає свободу вибору учасникам ринку. Всі учасники ринку ставлять за мету одержання прибутку від здійснення валютних операцій. О. Жук стверджує, що «валютному ринку притаманні конкуренція, ризик та інші характерні риси будь-якого ринку» [2].

Вітчизняні вчені доводять, що міжнародними валютному ринку притаманні низка функцій серед яких: регулювання зовнішньо-економічних відносин країни та формування зовнішньо-економічної політики; сприяння міжнародним платежам і розрахункам; забезпечення прибутку учасникам валютних відносин; регулювання валютного курсу; забезпечення

своєчасних міжнародних розрахунків; страхування валютних ризиків; диверсифікація валютних резервів тощо [3].

Висновки. Встановлено, що валютний ринок забезпечує рух коштів між економіками різних країн. Країни з міцними економічними системами, як правило, мають надійні грошові одиниці, яка здатні задовольняти потреби учасників міжнародних відносин без додаткових конверсійних операцій. Водночас, країни зі слабкими економічними системами, вимушені здійснювати конверсійні операції щодо обміну валют для задоволення потреб різного роду суб'єктів у зовнішньо-економічній діяльності.

Доведено, що міжнародний валютний ринок за своїм функціональним призначенням відрізняється від національних ринків. В першу чергу він покликаний створювати сприятливі умови для одержання прибутку учасниками міжнародних відносин. Разом з тим національні валютні ринки переважно забезпечують своєчасність міжнародних валютних розрахункових операцій.

Список використаних джерел

1. Валютний ринок України. URL.: <http://www.bank.gov.ua/>
2. Жук О. Валютна складова фінансової безпеки України. URL.: <http://naub.oa.edu.ua/2015>.
3. Проблеми розвитку валютного ринку України в контексті забезпечення фінансової безпеки. Економіка та управління національним господарством. URL.: http://sophus.at.ua/publ/2014_12_16_lutsk/sekcija_7_2014_12_16/problemi_rozvitku_valjutnogo_rinku_ukrajini_v_konteksti_zabezpechennja_finsanovoji_bezpeki/80-1-0-1201.

СУТНІСТЬ АНАЛІЗУ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА

Морнєв Максим, магістрант

Науковий керівник: к.е.н., доцент Абрамова І.В.

Постановка проблеми. Залучення капіталу, формування активів, ведення господарської діяльності і отримання фінансових результатів обумовлює рух грошових потоків. Для підприємства важливо правильно аналізувати ці потоки щоб покращити свою діяльність, не втрачати кошти та отримувати найбільші прибутки й розвивати компанію. Тому проблема аналізу грошових потоків підприємства є важливою і потребує поглибленого вивчення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сутність грошових потоків розглядають такі науковці як: Ю. Брігхем, Р, М.Д. Білик, В.М. Гриньова, Г.Г. Кірейцев, А.М. Поддєрьогін, Дж. Ван Хорн. Брейлі, О. Сорокіна, І. Бланк, О. Мицак, О. Демініна. Демчук Н. І. та інші. Водночас, залишається ще низка

питань, пов'язаних з аналізом грошових коштів, які потребують додаткового вивчення та опрацювання.

Виклад основного матеріалу. Два фінансові звіти, які фірми складають як частину свого щомісячного облікового циклу - це звіт про прибутки та звіт про рух грошових коштів. Звіт про прибутки та збитки відображає прибуток фірми чи чистий прибуток, тоді як звіт про рух грошових коштів відображає грошову позицію фірми.

Грошовий потік в будь-який момент часу - це різниця між наявними грошовими коштами на початку звітного періоду та балансом в кінці звітного періоду. Грошові кошти включають надходження від позики, інвестиційний дохід та продаж активів і спрямовуються на оплату операційних витрат, прямих витрат, обслуговування основного боргу та придбання таких активів, як обладнання.

Аналіз праць провідних науковців у галузі фінансів, зокрема Г. Г. Кірейцева, дає можливість стверджувати, що в перних випадках грошові потоки є важливіші за прибутки [2]. Правильно організований рух грошових потоків дозволяє поліпшити результати господарської діяльності, оптимізувати грошові надходження та витрати і, як наслідок, отримати додатковий дохід.

Висновок. Ефективне управління грошовими потоками є дуже важливим для всіх видів бізнесу. Тому проаналізувавши грошові потоки підприємства можемо побачити, коли підприємство правильно використовує свої кошти і коли йому слід покращити свою ефективність, якщо кошти використовуються неправильно.

Список використаних джерел

1. Loth, Richard. Analyze Cash Flow The Easy Way. URL: <http://www.investopedia.com/articles/stocks/07/easycashflow.asp>
2. Кірейцев Г.Г. Фінансовий менеджмент: Навч посіб. – Житомир: ЖІТІ, 2001, 404 ст.

ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ПРИЧИН ДЕФІЦИТУ БЮДЖЕТУ

Денисевич Дмитро, магістрант

Науковий керівник: к.е.н., доцент Сус Ю.Ю.

Постановка проблеми. Однією з головних умов динамічного розвитку економічної системи держави є наявність ефективної системи управління бюджетним дефіцитом. В сучасних умовах актуальними постають питання причин дефіциту бюджету та його впливу на розвиток економіки. Саме тому важливим є наукове обґрунтування стратегічних основ управління бюджетним дефіцитом, що дозволить мінімізувати негативний вплив дефіциту бюджету на розвиток економіки.

Питання, пов'язані з дослідженням причин та наслідків для розвитку економіки бюджетного дефіциту знайшли відображення у працях вітчизняних та закордонних науковців. Серед дослідників слід відмітити праці В. Андрущенко, В. Дем'янишина, В. Зубленка, О. Кириленка, Л. Рудика, І. Самчинської, С. Юрія та ін. Незважаючи на певні досягнення у зазначеному напрямі низка питань, пов'язаних дослідження впливу бюджетного дефіциту на розвиток економіки, потребують продовження та поглиблення.

Результати дослідження. Дефіцит бюджету – явище притаманне переважній більшості країн з розвиненими економічними системами. У класичному розумінні дефіцит – це негативне сальдо бюджету, тобто фактичне перевищення видатків над доходами. Об'єктивно постає питання, чому розвинені економічні системи стикаються з цим явищем. Дослідження провідних науковців спрямовані на пошук відповіді на це питання.

Так, вивчаючи причини бюджетного дефіциту, О. Колісник стверджує, що у процесі збалансування дохідної і видаткової частин бюджету формується відповідний баланс (стан бюджету), який може визначатись: рівновагою доходів і видатків, профіцитом (перевищенням доходів над видатками), дефіцитом (перевищенням видатків над бюджетними доходами). Важливо формувати господарську діяльність так, щоб забезпечити збалансування дохідної і видаткової частини бюджету є його природнім станом, за якого усі планові видатки забезпечені відповідними доходами [1].

Л. Янів та О. Зінченко наголошують, що «нераціональний розподіл отриманих коштів є головною причиною утворення дефіциту. Другорядними причинами можуть виступати: планування бюджету з дефіцитом, щоб стимулювати розвиток економіки; хронічний бюджетний дефіцит, подолання якого вже потребує залучення великих грошових коштів; надзвичайні події (війна, аварії, природні катастрофи)» тощо [2].

Існування широкого розмаїття поглядів на причини бюджетного дефіциту зумовлюють необхідність їх класифікації. Так, Д. Дема та О. Стойко за причинами виникнення виокремлюють чотири типи бюджетного дефіциту (рис. 1.).

Дослідження праць вітчизняних науковців та практика бюджетних відносин в Україні, дають підстави узагальнити основні причини дефіцитного стану бюджетного фонду країни. По-перше, кризові явища в економіці, які доповнюються падінням валових обсягів виробництва продукції, не дозволяють повною мірою наповнити доходами як державний, так і місцеві бюджети. По-друге, зростання витрат бюджетів має як інфляційний характер, так і супроводжується збільшенням видатків на апарат державного управління. По-третє, ріст соціальних витрат не має під собою економічного підґрунтя.

По-четверте, зростання боргових зобов'язань держави, внаслідок хронічного дефіциту бюджетного фонду країни, тягне за собою значні бюджетні витрати, пов'язані з обслуговуванням державного боргу. По-п'яте,

відсутність ефективної системи управління дефіцитом державного бюджету унеможливорює мінімізацію його величини. Окреслені вище причини дефіцитного стану бюджетного фонду країни варто вважати головними, водночас, поряд з ними існує низка другорядних, таких як неефективна фіскальна політика, часті зміни в законодавстві, низька інвестиційна привабливість країни тощо.

Свідомий дефіцит виникає за умов достатності ресурсів у суспільстві та досить високого рівня доходів підприємницьких структур і населення, пов'язаний з політикою помірною оподаткування з метою зміцнення фінансової бази суб'єктів господарювання

Вимушений дефіцит пов'язаний з низьким рівнем виробленого ВВП і нездатністю системи оподаткування забезпечити бюджет держави достатніми доходами.

Циклічний дефіцит є наслідком циклічного падіння виробництва (скорочення національного доходу та обсягу виробництва) в результаті кон'юнктурних коливань.

Структурний дефіцит є результатом свідомої активної політики держави і передбачає маніпулювання податками та урядовими видатками з метою зміни реального обсягу національного виробництва і зайнятості, контролю над інфляцією та прискорення економічного зростання і запобігання спаду виробництва в державі.

Рис. 1. Класифікація бюджетного дефіциту залежно від причин виникнення

Джерело: побудовано на основі [3].

Висновки. Встановлено, що дефіцитний стан бюджетного фонду може виникати не лише в країнах, що розвиваються, а й в країнах з розвиненими економічними системами. Причини цього явища лежать в економічній, соціальній та управлінській площинах. Погіршення економіки тягне за собою зменшення бюджетних доходів. Надмірне соціальне навантаження на бюджет супроводжується зростанням бюджетних видатків. Відсутність ефективної системи управління бюджетним процесом та бюджетними відносинами унеможливорює досягнення стану збалансованості як державного, так і місцевих бюджетів.

Список використаних джерел

1. Колісник О. Я. Бюджетний дефіцит: причини, економічні ефекти та особливості управління. Економіка та держава. № 6/2014. URL.: http://www.economy.in.ua/pdf/6_2014/7.pdf
http://www.economy.in.ua/pdf/6_2014/7.pdf

2. Янів Л. М., Зінченко О. А. Проблеми дефіциту державного бюджету України і шляхи їх розв'язання. Вісник Дніпропетровського університету. 2016. №6. С. 12–14.

3. Стойко О.Я., Дема Д.І. Фінанси: навч. посіб. / О.Я. Стойко, Д.І. Дема; за ред. О.Я. Стойка. – 2-ге видання, стереотипне. – К.: Алерта, 2017. – 432 с.

Наукове видання

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІКИ

Матеріали
студентської науково-практичної конференції
(м. Житомир, 2 червня 2020 р.)

Комп'ютерна верстка Абрамова І.В.

Умов. друк. арк. 4,6
Житомирський національний агроекологічний університет, 2020.
10008, м. Житомир, бульвар Старий, 7